

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI ÇALIŞMA RAPORU

► Mayıs 2022 - Nisan 2023

11. Dönem

34. Olağan Kurucular Kurulu

Haziran 2023, Ankara

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI ÇALIŞMA RAPORU

Mayıs 2022 - Nisan 2023

İÇİNDEKİLER

■ TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI HAKKINDA	iii
TİHV Kurucuları	iii
Aramızdan Ayrılan Kurucularımız	v
TİHV Çalışma Ekibi	vi
■ SON ÇALIŞMA DÖNEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	1
■ ÇALIŞMALAR	19
1. Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları	19
1.1. Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmalarına Genel Bir Bakış.....	19
1.2. Temsilciliklerin Olmadığı Yerlerde Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları	21
1.3. Özel İhtiyaç Sahibi Gruplara Erişim	22
1.4. Sosyal Destek Çalışmaları	23
1.5. Tedavi ve Rehabilitasyonun Değerlendirilmesine Yönelik Çalışmalar	23
1.6. Araştırma Çalışmaları	23
1.7. Tedavi ve Rehabilitasyon Ekiplerinin ve TİHV Çalışanlarının Güçlendirilmesine Yönelik Faaliyetler.....	24
2. İşkencede Hesap Verilebilirliğin Artırılmasına Yönelik Çalışmalar	26
2.1. Hukuki Destek Çalışmaları	26
2.2. (Alternatif) Tıbbi Değerlendirme Çalışmaları	26
2.3. İstanbul Protokolü'ne İlişkin Çalışmalar.....	26
3. İşkencenin ve Diğer İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesine Yönelik Çalışmalar	27
3.1. TİHV Dokümantasyon Çalışmaları, Yayınlar ve Basın Açıklamaları	27
3.2. Farkındalık ve Savunuculuk Çalışmaları	31
3.3. Uluslararası Mekanizmalar, Ağlar ve İlişkilerin Etkin Kullanılması	31
3.4. İletişim Çalışmaları	33
4. İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi	34
5. Özel Projeler ve Diğer Çalışmalar	43
5.1. Depremlerden Etkilenenlere Yönelik Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği (TODAP) ile Birlikte Psikososyal Destek Çalışmalarını İçeren Proje Hazırlıkları.....	43
5.2. İletişim Raporu.....	43
5.3. Bilgi İşlem Çalışma Raporu	48
5.4. İnsan Hakları Savunucularına Yönelik Baskı Ortamının Aşılmasına Yönelik Dayanışma Çabaları.....	49
5.5. 2022 Yılı İçinde TİHV'e Verilen Ödüller	51
6. TİHV Temsilcilik ve Merkezlerinin Çalışmaları	52
■ MALÎ RAPOR.....	63

TİHV HAKKINDA

TİHV KURUCULARI

■ Vakfedenler (1990)

İHD Genel Merkezi

Akın Birdal

Alpaslan Berktaş

(17 Mart 1996 tarihinde istifa etmiştir)

Aziz Gürsoy

Bekir Doğanay

Fevzi Bahattin Argun

Gencay Gürsoy

Haşim Aydınçak

Hüsnü Öndül

Lalezar Mürşitpınar

Mehmet Selim Ölçer

Mehmet Vural

Murat Yetkin

Nart Bozkurt

Nevzat Helvacı

Okan Akhan

Ömer Faruk Yenigün

Şükran İrençin

Veli Lök

Yavuz Önen

Zeki Tavşancıl

Ata Soyer

(19 Mart 2013 tarihinde kaybettik)

İbrahim Emil Galip Sandalcı

(10 Mart 1993 tarihinde kaybettik)

Ergin Atasü

(09 Mart 1998 tarihinde kaybettik)

Haldun Özen

(05 Mayıs 2002 tarihinde kaybettik)

Halit Çelenk

(05 Mayıs 2011 tarihinde kaybettik)

İhsan Atar

(29 Ekim 2010 tarihinde kaybettik)

Leman Fırtına

(02 Nisan 2015 tarihinde kaybettik)

Mahmut Tali Öngören

(13 Ekim 1999 tarihinde kaybettik)

Mustafa Ekmekçi

(21 Mayıs 1997 tarihinde kaybettik)

Nusret Fişek

(03 Kasım 1990 tarihinde kaybettik)

Veli Devecioğlu

(09 Haziran 2015 tarihinde kaybettik)

Muzaffer İlhan Erdost

(25 Şubat 2020 tarihinde kaybettik)

Mehmet Doğan Taşdelen

(11 Temmuz 2020 tarihinde kaybettik)

■ Kurucular Kurulu Tarafından Seçilen Kurucular

Şahika Yüksel	(12 Şubat 1991)	Muhsin Bilal	(30 Mart 2002)
Sabri Dokuzoğuz	(17 Mart 1996)	Metin Aksoy	(30 Mart 2002)
Ümit Erkol	(29 Mart 1998)	Coşkun Üsterci	(26 Mart 2005)
Türkcan Baykal	(29 Mart 1998)	Mehmet Antmen	(26 Mart 2005)
Şebnem Korur Fincancı	(29 Mart 1998)	Nejat Taştan	(26 Mart 2005)
Necdet İpekyüz	(29 Mart 1998)	Selahattin Demirtaş	(26 Mart 2005)
Mustafa Çinkılıç	(29 Mart 1998)	Ülkü Özen	(26 Mart 2005)
Yusuf Alataş	(29 Mart 1998)	Hürriyet Şener	(04 Nisan 2004)
Günseli Kaya	(17 Ekim 1999)	Turgut Tarhanlı	(04 Nisan 2004)
Tanıl Bora	(17 Ekim 1999)	Necmi Erdoğan	(04 Nisan 2004)
Sezai Berber	(17 Ekim 1999)	Emirali Türkmen	(04 Nisan 2004)
M. Sezgin Tanrikulu	(17 Ekim 1999)	Levent Kutlu	(04 Nisan 2004)
Cem Kaptanoğlu	(17 Ekim 1999)	Barış Yavuz	(15 Mart 2014)
Sedat Aslantaş	(17 Ekim 1999)	Öztürk Tükdoğan	(15 Mart 2014)
Yücel Sayman	(26 Mart 2000)	Ümit Biçer	(15 Mart 2014)
(15 Aralık 2021 tarihinde kaybettik)		Özge Yenier Duman	(15 Mart 2014)
Lütfi Demirkapı	(26 Mart 2000)	Zeki Gül	(15 Mart 2014)
Nadire Mater	(26 Mart 2000)	Eren Keskin	(28 Mart 2015)
Mithat Sancar	(26 Mart 2000)	Feray Salman	(28 Mart 2015)
Gül Erdost	(26 Mart 2000)	Mehmet Emin Yüksel	(28 Mart 2015)
Osman Baydemir	(25 Mart 2001)	Müge Yetener	(28 Mart 2015)
Metin Bakkalcı	(25 Mart 2001)	Nilgün Toker	(28 Mart 2015)
Berna Arda	(25 Mart 2001)	Alaz Erdost	(05 Eylül 2020)
Tahir Elçi	(25 Mart 2001)	Feride Aksu Tanık	(05 Eylül 2020)
(28 Kasım 2015 tarihinde kaybettik)		Gülseren Yoleri	(05 Eylül 2020)
Nihat Bulut	(25 Mart 2001)	Kerem Altıparmak	(05 Eylül 2020)
İoanna Kuçuradi	(30 Mart 2002)	Murat Aba	(05 Eylül 2020)
Sabih Ataç	(30 Mart 2002)	Ümit Efe	(05 Eylül 2020)
Önder Özkalıpçı	(30 Mart 2002)		

■ İHD Merkez Yürütme Kurulu

Abdullah Zeytun	Hatice Necla Şengül	Osman İşçi
Ercan Yılmaz	Hüseyin Küçükbalaban	Metin Klavuz
Eren Keskin	Hüsnü Öndül	Rehşan Bataray Saman
Gülseren Yoleri	Nuray Çevirmen Aykol	

ARAMIZDAN AYRILAN KURUCULARIMIZ

Dr. Nusret FİŞEK
1914 - 1990

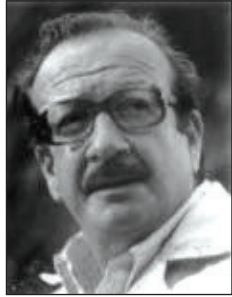
Emil Galip SANDALCI
1922-1993

Mustafa EKMEKÇİ
1924 - 1997

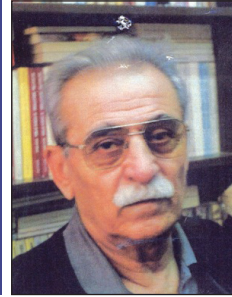
Ergin ATASÜ
1940 - 1998

Mahmut Tali ÖNGÖREN
1931 - 1999

Haldun ÖZEN
1933 - 2002

İhsan ATAR
1929 - 2010

Halit ÇELENK
1924 - 2011

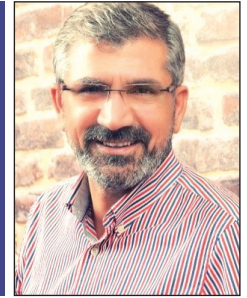
Ata SOYER
1955 -2013

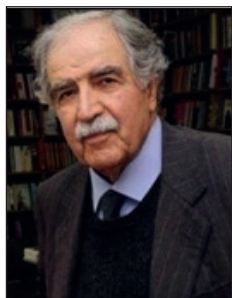
Leman FIRTINA
1926 - 2015

Veli DEVECİOĞLU
1928 - 2015

Tahir ELÇİ
1966 - 2015

Muzaffer İlhan ERDOST
1932 - 2020

Mehmet Doğan TAŞDELEN
1949 - 2020

Yücel SAYMAN
1939 - 2021

TİHV ÇALIŞMA EKİBİ

■ Haziran 2021 - Haziran 2024 Dönemi Asıl Yönetim Kurulu Üyeleri

Metin BAKKALCI (Başkan), Coşkun ÜSTERCİ (Genel Sekreter), Nihat BULUT (Sayman), Rasime Şebnem KORUR, Ümit BİÇER, Barış YAVUZ, Nilgün TOKER, Ümit EFE, Hüseyin KÜÇÜKBALABAN

■ Haziran 2021 - Haziran 2024 Dönemi Yedek Yönetim Kurulu Üyeleri

Türkcen BAYKAL, Mehmet Emin YÜKSEL, Berna ARDA, Zeki GÜL, Rehşan BATARAY SAMAN

■ Haziran 2021 - Haziran 2024 Dönemi Asıl Vakıf Denetçileri

Mehmet VURAL, Mustafa ÇİNKILIÇ, Sabri DOKUZOĞUZ

■ Haziran 2021 - Haziran 2024 Dönemi Yedek Vakıf Denetçileri

Mehmet ANTMEN, Haşim AYDINCAK

■ Genel Merkez

Metin BAKKALCI, Nihat BULUT, Handan TAZE, Melahat BÜYÜKTANIR, Hülya ARAS, Hakkı ÜNLÜ, Didem AYDEMİR, Hatice TEMİZ (5 Aralık 2022 tarihinden itibaren), Yeşim ATLI (19 Aralık 2022 tarihinden itibaren), Halil Onur İPEK (22 Eylül 2022 tarihine kadar) Yücel BAZO, (23 Eylül 2022 tarihine kadar)

■ İstanbul Temsilciliği

Enver Baran GÜRSEL, Ümit EFE, Şükriye BİDER, Deniz AKYIL SOKULLU, Bilal YILDIZ, Ümit BİÇER, Cihan Deniz ZARAKOLU, Saliha BAYKARA, Süheyla AĞKOÇ, Cihan KAPLAN, Elçin DAYANIR, Hasan YÜKSEL, Rojda VELAT KALKAN (6 Haziran 2022 tarihinden itibaren), Gülnarin DEMİREL (1 Haziran 2022 tarihinden itibaren), Hebun YAŞAR (18 Ocak 2023 tarihine kadar), Rojda ÇELİK (31 Mayıs 2022 tarihine kadar), Süheyla Ağkoç (31 Ekim 2022 tarihine kadar)

■ İzmir Temsilciliği

Aytül UÇAR, Coşkun ÜSTERCİ, Zekiye AYATA, Habibe GÜNEŞ, Eylem YILDIZER KUZHEY, Çiğdem ÇOLAK KALAYCI (8 Ağustos 2022 tarihinden itibaren), Makbule Cansu KIR (8 Eylül 2022 tarihinden itibaren)

■ Diyarbakır Temsilciliği

Zelal SADAK, Serkan DELİDERE, Azize EKER, Güldar ÖNERARI, İshak DAKAK, Elif TURAN, Gulan Çağın KALELİ, Mustafa ALTINTOP, Seda Zelal VURAL (31 Mayıs 2023 tarihine kadar)

■ Cizre Referans Merkezi

İdris ÖZEN, Raperin TUNÇ (13 Mart 2023 tarihine kadar)

■ Van Temsilciliği

Ayfer BOSTAN, Sevim ÇİÇEK, Ayfer ŞAHİN BİLİCİ, Fahriye Cengiz YILDIRIM, Emrah KERTİŞ, Hüseyin YAVIÇ, Beritan Hazal KÖLEN (21 Mart 2023 tarihine kadar)

■ İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi Projesi

Canan KORKMAZ, Ayşe ÇETİNTAŞ YÜKSEL, Sevim SALİHOĞLU, Cem GURBETOĞLU, Tülin KORKMAZ, Fatma DEVRİM KILIÇER, Hatice BUDAKLI MUTLU, İsmail BOYRAZ, Yasemin DORA ŞEKER, Yusuf ERDOĞAN, Davut ARSLAN, Nehir BİLECE, Jıyan ÖZKAPLAN, Tuğçe İNCE, İlham YILMAZ, Ece BİŞİRİR, Günizi SATAR, Polat YAMANER, Ali Serdar TEKİN, Hediye Aslı DAVAS, Sati MEŞE, Elçin TÜRKDOĞAN (31 Mayıs 2023 tarihine kadar)

SON ÇALIŞMA DÖNEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (31 Mayıs 2022 – 31 Mayıs 2023)

1. Genel Değerlendirme

1.1. Tarifsiz acıların ve ağır yıkımın yaşandığı/yaşanmakta olduğu deprem süreci

Son çalışma dönemine yönelik bu çalışma raporunun ilk sözleri olarak, 6 Şubat 2023 ve devamında hayatımızda yer alan depremlerin yol açtığı tarifsiz acıların ve ağır yıkımın yaşandığı/yaşanmakta olduğu bu dönemin hiç kuşkusuz UNUTULMAYACAK bir dönem olarak bireysel ve kolektif hafızamızda yerini aldığı ifade etmeliyiz.

Gerek bu depremlerin yol açtığı tarifsiz acıların ve ağır yıkımın üstesinden gelinebilmesine katkı sağlamak gerekse de “bugün itibari” ile önlenemeyecek depremlerin bu denli ağır acı ve yıkıma bir kez daha yol açmamasına yönelik her düzeydeki hazırlık süreçlerinin gereklerini yerine getirilebilmek için bu toprakların öncelikli gündemi DEPREM olmalıdır.

Türkiye ve Suriye topraklarında son dönemde yaşanan bu depremlerin salt ‘doğal afet’ olarak nitelendirilemeyeceği aşikârdır. Bu yüzdendir ki, 6 Şubat ve devamında yaşanan depremlerle ilgili yaptığımız tüm açıklamalar ve hazırladığımız raporlarda gerek sebepleri gerekse de sonuçları nedeniyle, ‘doğal bir olayın’ insan eliyle nasıl bir felakete dönüştüğünü vurguladık.

Zira, kendimizi tekrar etme pahasına vurgulamak isteriz ki, depremlere hazırlıklı olmanın bilimsel gereklerinin yerine getirilmemesi, öncesinde ve sonrasında yapılan ciddi hatalar, tercihler, ihmaller ve suistimaller/yolsuzluklar nedeniyle depremin yol açtığı ağır acı ve derin yıkımda insan eliyle oluşan etkenlerin rolü ve sorumluluğu son derece belirgindir.

Depremler nedeniyle yaşamını yitirenlerin sayısı, kimliklendirme ve kayıt sisteminde yaşanan ciddi sorunlara rağmen resmî açıklamalara göre bugün itibari ile 50 bini aşmış durumda. Hiçbir şekilde izah edilemez ve kabul edilemez bu ölümler, esasen depremler öncesinde ve sonrasında yapılan ciddi hata, ihmal ve yetersizlikler olmasaydı önlenebilir ölümlerdi.

Depremlerden sağ kalanlar ise, maddi manevi yaşadıkları tüm kayıplarının yasını dahi yaşayamadan aynı hata ve yetersizliklerin sonucu barınma, yeterli bir yaşam standardı edinme, sağlık, eğitim, çalışma ve sosyal güvenlik hakkı başta olmak üzere pek çok hak ihlaline maruz kalıyorlar. Yanı sıra, maruz kalınan söz konusu hak ihlalleri depremden sağ kalan milyonlarca insanın yaşamakta oldukları yerleri terk etmeye zorlamıştır. Bir anlamda “zorla” yerinden edilmiş olarak değerlendirilebilecek bu insanlar, göç etmek zorunda kaldıkları yerlerde de pek çok ihlal ve sorun ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Yaşanan tüm bu olumsuzlukları, devletlerin başta yaşam hakkı olmak üzere tüm hak ve özgürlükleri koruma ve geliştirme yükümlülüğü ile birlikte değerlendirdiğimizde, bu sürecin kendisi ağır insan hakları ihlali başlığında ele alınmalıdır.

Söz konusu ihlallere maruz kalan insanlar, hiç unutmamalıyız ki, aynı zamanda gerek doğal gerekse insan eliyle oluşan etkenler sonucu olağanüstü travmatik bir süreci yaşayan ve her biri biricik olan insanlardır.

Bu nedenle, her ne kadar birbirlerine içkin iseler de, bir yandan etkilerinin bir hayli uzun sürmesi beklenen yaşanmakta olan bu karmaşık ve kitlesel travma ile baş edebilmek, öte yandan yaşanmakta olan insan hakları ihlallerine maruz kalanların çözüm ve hakikat hakkı, bir daha benzer acıların yaşanmamasının sağlanacağı bir ortamın yaratılması dahil bireysel ve toplumsal onarım haklarının gereği bütüncül ve kapsamlı programların amaca uygun geliştirilmesi ve etkin bir şekilde uygulanmasının gereği aşikârdır.

Tüm kayıpları hiçbir zaman unutmamak kaydı ile depremin yol açtığı tüm sorunlarla mücadele ederken sadece siyasal iktidarın değil toplumun da yol gösterici kılavuzunun insan hakları ilke ve değerlerine dayalı bir yaklaşımın esas alınması gereğini bir kez daha hatırlatmak isteriz.

Ne var ki, bu ağır tablo karşısında acil müdahale ve kurtarma görevlerini yerine getirmede yetersiz kalan siyasal iktidar çare olarak yine güvenlikçi bir yaklaşımla, derhal

8 Şubat 2023 tarihinde üç ay süreyle OHAL ilan etmeyi tercih etti.

Elbette yıkımın büyüklüğü ile orantılı olarak kamu gücü ve olanaklarının en etkin ve hızlı şekilde kullanılabilmesi için bazı tedbirlerin alınması gerekebilir. Ancak, bunun tek yolu hemen OHAL ilan etmek değildir. Zira sadece 25 Mayıs 1959 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren (daha sonra çok sayıda değişiklik yapılan) 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” bile OHAL ilanına gerek kalmaksızın, afetle mücadelede siyasal iktidara, kimi sorunlu unsurları olmakla birlikte, önemli yetkiler vermekte, depremin yol açtığı yıkıma karşı kullanılacak yeterli araç ve olanak sağlamaktadır.

Kaldı ki, Türkiye'nin siyasal geçmişine bakıldığında olağanüstü yönetim usullerine başvuru her dönemde Anayasa'nın 15. maddesinin 2. fıkrasındaki güvencelere uyulmadığı ve temel hak ve özgürlüklere yönelik ihlallerinin yoğunlaştığı da görülecektir.

Pandemi döneminde de sıkça ifade ettiğimiz gibi, ülke sathındaki herkesi kapsayan böylesi olağan dışı durumlarda alınan tüm tedbirler insanlar için alındığına göre, insan hakları bakış açısının bu tedbirlerin olmaz olmaz kılavuzu olması gerekir. Çünkü hak sahibi olmak, insanları zor zamanlarda güçlü kılacak tek şeydir ve ancak hak sahibi olduğunda kişi kendisinin gözetileceği, korunacağı duygusunu taşıyabilir. Ne var ki siyasal iktidar, her zamanki alışkanlığı ile yine karşı karşıya kalınan olağan dışı durumda öncelikle insan haklarını iptal etme yoluna gitmiştir. Geliştirilen güvenlik tedbirlerinin ve özensiz suçlama dilinin hızla ayrımcılığa, nefret söylemine, işkence ve diğer kötü muameleyle varan şiddete dönüştüğünü endişe ile izliyoruz.

Öte yandan OHAL ilanı ile birlikte deprem bölgesinde yaşayanlar, kurallardan ve kurumlardan kurtularak “anonim şirket” gibi yönetme siyasetinin devletin sosyal niteliğini nasıl yok ettiğini, sadece çıplak bir zor aygıtı olarak kaldığını açık bir şekilde göstermiştir.

Örneğin, 24 Şubat 2023 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Olağanüstü hal kapsamında yerleşme ve yapılaşmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamesi” ile , afet bölgesinde ‘geçici veya kesin iskân alanlarını resen belirleme yetkisi’, ‘kesin iskân alanlarında ve mevcut kentsel alanlarda taşınmaz mülkiyeti veya imar hakları kısmen veya tamamen başka bir alana aktarılabilmesi’, ‘kamu ile özel mülkiyete tabii diğer bütün taşınmalar için devir veya acele kamulaştırma kararı alınabilmesi’ yetkisi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na

verilmiştir. Bu tür düzenlemelerin ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin daha da derinleşmesine ve deprem bölgesinde yaşayanların barınma ve mülkiyet haklarının ihlal edilmesine yol açması kaçınılmazdır. Bu düzenlemeler ile birlikte depremden etkilenenler, meslek odaları, uzmanlar başta olmak üzere ilgililer ile hiçbir paylaşımda bulunulmadan ve şeffaf olmayan ihale süreçleri ile, deprem bölgesindeki acil sorunlar henüz çözülmeden Toplu Konut İdaresi (TOKİ) aracılığıyla başlatılan kalıcı deprem konutları süreci bir tür yeni rant alanlarına dönüşmektedir.

Devletin sosyal niteliğini nasıl yok edildiğinin bir göstergesi olan bu süreçte özel olarak Samandağ'da sadece canlılar ve doğa için zararı aşikâr olan enkaz molozlarının yaşam alanlarına yakın dökülmesine karşı başlatılan yaşam nöbetine katılan depremzedelere yönelik kolluk görevlilerinin işkence düzeyine ulaşan şiddet uygulamaları ise zor aygıtının ulaştığı boyutu göstermektedir.

Açıktır ki, depremin yol açtığı tarifsiz acıların ve ağır yıkımın üstesinden siyasal çıkar hesapları ve OHAL ile değil, insan hakları ilke ve değerlerine sahip çıkarak, toplumsal dayanışmayı büyüterek gelebiliriz.

Kuşkusuz tüm ülke sathında yaşanmakta olan toplumsal dayanışmanın kıymetini hepimiz hissetmekteyiz. Toplumsal dayanışmanın, esas olarak bugün için olağanüstü kıymetinin yanısıra, aynı zamanda insan hakları ilke ve değerlerine dayalı olarak katılımcı ve eşitlikçi bir yaklaşımla kamusal hayatın yeniden inşası açısından kurucu rolü geleceğimiz için de son derece kıymetlidir.

1.2. 2023 Seçim süreci

Kuşkusuz demokratik siyasal değişim sürecinin salt seçimlere daraltılması olanaklı değil ise de her düzeyde tahribatın yaşandığı bir ortamda 2023 Mayıs ayında gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı ile genel seçimlerin, herkesin ifade ettiği gibi, Türkiye'nin geleceği açısından önemi aşikârdır.

Bu seçim sürecinde her ne kadar bir ölçüye kadar anlaşılabilir sebeplerle özel olarak pek gündeme getirilmemiş olsa da, 2023 seçimlerinin Birleşmiş Milletler tarafından 2021 yılında yayımlanan “Seçimlere İlişkin İnsan Hakları Standartları Rehberi”nde¹ yer alan kriterler ışığında ‘adil, dürüst ve güvenilir seçimler’ olarak nitelenemeyeceğini belirtmek isteriz.

Gerek seçim kanunu ve siyasi partiler kanunu başta olmak üzere ilgili yasal düzenlemeler gerekse seçim idaresi ile ilgili kurumlar esas olarak demokratik ve adil bir seçim süreci açısından son derece önemli sorunları içermektedir.

1 https://www.esithaklar.org/wp-content/uploads/2022/02/ESHID_BM_Secimler-ve-Insan-Haklari-TR_20220222.pdf

Kaldı ki, 16 Mart 2018 ve 25 Nisan 2018 tarihli Resmî Gazete yayımlanarak yürürlüğe giren seçim yasalarında değişiklikler ile ilgili Avrupa Konseyi'nin hukuksal danışma organı olan Venedik Komisyonu ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi'nin ortaklaşa 17 Aralık 2018 tarihinde yayımladıkları görüşlerinde yanısıra 6 Nisan 2022 tarihli Resmî Gazete yayımlanarak yürürlüğe giren seçim yasası değişiklikleri ile ilgili yine Venedik Komisyonu ve AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi'nin ortaklaşa 20 Haziran 2022 tarihinde yayımladıkları görüşlerinde, son olarak da AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi'nin 17 Şubat 2023 tarihinde yayımladıkları görüşlerinde de yer verildiği gibi sadece son dönemde gerçekleştirilen kimi yasal değişiklikler ile bu konuda daha da olumsuz sonuçlar doğuran düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Elverişli bir insan hakları ortamı, özgür ve gerçek seçimlerin gerçekleştirilebilmesi için hayati öneme sahiptir. Seçme ve seçilme hakkının anlamlı bir şekilde kullanılabilmesi için, eşitlik ve ayrımcılığa uğramama hakkı, katılıma eşit erişim de dahil olmak üzere düşünce ve ifade özgürlüğü, barışçıl bir şekilde toplanma ve örgütlenme özgürlüğü, bilgi edinme hakkı, basın ve medya özgürlüğü, kişi güvenliği hakkı, adil yargılanma ve etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkı gibi bir dizi önkoşul hak ve özgürlük başta olmak üzere insan haklarının herkes tarafından saygı gördüğü ve kullanıldığı bir ortam olması büyük bir öneme sahiptir.

Oysa yukarıda yer verildiği gibi, insan hakları ortamında derin bir tahribatın yaşandığı, dahası hak temelli rejim fikrinin terk edilmekte olduğu bir ortamda, hele de resmi ve/veya fiili/de facto OHAL koşullarında dahası özel olarak keyfi gözaltı uygulamalarının sıradanlaştırılmaya çalışıldığı bir ortamda, özgür ve adil seçimlerden söz edebilmenin olanaklı olmadığını hatırlatmak isteriz.

Yanı sıra, hele de herkes tarafından son derece önemli olduğu ifade edilen 2023 seçimleri sürecinde, son genel seçimlerde 6.5 milyon yurttaşın oyunu almış olan bir partiyi (HDP) kapatma girişiminin kendisi demokratik, adil ve eşit bir seçim sürecinin yaşanmadığının bir göstergesidir.

Türkiye'de en az 14 milyon insanın doğrudan etkilendiği, en az 50 bin insanın yaşamını yitirdiği, yaşamını yitiren on binlerce insanın yakınlarının yas süreçlerinin tamamlanmasının önünde pek çok sorunun olduğu, depremden sağ kalan milyonlarca insanın, her biri aynı zamanda bir insan hakları ihlali anlamına gelen, pek çok sorununun esas olarak hâlâ çözülmemiş olduğu, depremden sağ kalan milyonlarca insanın, bir anlamda "zorla" yerinden edilmiş olarak değerlendirilebilecek biçimde, yaşamakta oldukları yerleri terk etmek zorunda kaldığı, bu milyonlarca bu insandan bilindiği kadarı ile sadece 345 bin 97

kişinin bulunduğu yerleşim biriminde oy kullanabilmek için ikametgâh değişimi yapmış olduğu, bu durumda sayı bilinmemekle birlikte büyük bir seçmen nüfusu, eğer oy hakkını kullanmak isterse, yaşamakta oldukları ağır travmatik sürece rağmen deprem bölgesindeki seçim çevresine gitmesinin teklif edilmesinin kimilerinin aklına geldiği bir ortamda, bir yere kadar anlaşılabilir sebepleri olsa da, ülke genelindeki bir seçim gündeminin anlamını hissedebilme ve de tartışabilme alanının bile son derece sınırlanmış olmasının üstünde ayrıca düşünmekte çok yarar olsa gerektir.

Öte yandan, mevcut koşullarda 'adil, dürüst ve güvenilir seçimler' ortamının olmadığı gerçeği Cumhurbaşkanlığı ve genel seçimlerinin Türkiye'nin geleceği açısından önemini ortadan kaldırmıyor. Seçim sonuçlarının demokratik siyasal değişim sürecinin gelişimine olumlu ya da olumsuz doğrudan etkisi olacağı da aşikârdır.

Seçim sürecindeki tüm değerli çabalara karşın 14 Mayıs 2023 tarihinde sonuçlanan genel seçimlerin sonucu ve bu sonuca dayalı oluşan parlamentonun bileşimi insan haklarına dayalı bir rejim fikriyatından uzaklaşan atmosferin daha da derinleşmesine yol açma riski taşımaktadır. Kuşkusuz insan hakları ortamına etkisi açısından, bu yazının hazırlandığı dönemde henüz sonuçlanmamış olan, Cumhurbaşkanlığı seçiminin sonucu da önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, siyasal alanın dönüştürücü gücünün esas olarak insan hakları değer ve ilkelerine dayalı yeni bir ortak yaşam tahayyülünü eylemli bir şekilde sahipleme toplumsal kesimlerin etkin katılımı sağlanabildiği ölçüde anlamlı hâle gelebileceğini özel olarak vurgulamakta yarar olsa gerektir.

Bu nedenle, seçim sonuçlarının da etkisi ile insan haklarına dayalı bir rejim fikriyatından uzaklaşan atmosferin daha da derinleşme riski gözönüne alındığında, sarf edilmekte olan çabaların kıymetine hürmet göstermek kaydı ile, kendimiz dahil her düzeyde içten yüzleşmeye dayalı değerlendirmelerimiz ışığında, TİHV'in ve içinde yer aldığı insan hakları hareketinin kendisini her düzeyde daha da tahkim etme ihtiyacı bugün çok daha önemli hâle gelmiştir. Doğal olarak seçim süreci ve sonuçlarına dayalı olarak TİHV strateji ve eylem planları gözden geçirilecektir.

1.3. İnsan hakları ortamı

Bu bölümde insan hakları ortamına ilişkin kısa bir durum değerlendirmesine bir kez daha yer verilmesi yararlı olacaktır.

1.3.1. İnsan hakları rejiminin mevcut krizi

Türkiye'nin yanı sıra neredeyse dünya genelinde devletlerin evrensel insan hakları normlarını bağlayıcı bir çerçeve olarak görmekten hızla uzaklaştığı bir dönemdeyiz.

Devletler ortaklık inşasına katkı sunan yapılar olmaktan ziyade toplumsal ortaklıkları çözen yapılar olarak hareket ediyorlar. Devletlerin özellikle demokrasi ve hukuk taahhüdünden giderek uzaklaşmaları, insanlığın en önemli kazanımlarından birisi olan insan haklarının hem bir referans sistemi hem de bir denetim mekanizması olarak zayıflamasına yol açıyor. Bu durum, aynı zamanda, İkinci Dünya Savaşı sonrasında tesis edildiği biçimiyle küresel insan hakları rejimini ayakta tutan siyasi iradenin çözülmekte olduğuna işaret ediyor.

Devletlerin yanı sıra - ve belki daha önemli olmak üzere - toplumsal düzeyde yaşanan bir değişim de var. Özcü aidiyetler temelinde kurgulanan cemaatçiliğin yükselişi, yabancı ve mülteci düşmanlığının yaygınlaşması, birçok ülkede kadınların, LGBTİ+'ların kazanılmış haklarına saldırılar ve her türden ayrımcılığı besleyen reaksiyoner ideolojilerin adım adım daha fazla zemin kazanması, tüm bunlar toplumların kendilerini hak temelli biraradalıklar olarak görmekten giderek uzaklaşması ve ortaklık fikrinin değer yitirmesi sonucunu doğuruyor.

Tüm bu gelişmelerin de bir sonucu olarak, küresel insan hakları rejiminin somut varlığını oluşturan kurumsal mekanizmaların bürokratikleşmesi, biçimselleşmesi/içeriksizleşmesi ve tedricen işlevsizleşmesi gerçeğiyle karşı karşıyayız. Pek çok uluslararası insan hakları mekanizmasının özellikle yükümlülüklerini yerine getirmeyen/getirmekte isteksiz olan devletlere yönelik yaptırım süreçlerini etkin uygulayamaması ya da bölgemiz dahil yaşanmış ve yaşanmakta olan savaşlar/çatışmalar dahil ağır/ciddi insan hakları ihlallerinin sonlanmasına yönelik etkin ve sonuç alıcı adımlar atma konusunda derin suskunluk içinde olması, bu mekanizmaların insan hakları alanındaki işlevlerindeki kısıtlılıkları ve sınırlılıkları daha da derinleştiriyor. Dahası, bugün itibari ile uluslararası mekanizmalar esas olarak haklılığın bir tür onaylanması anlamında bir referans odağı olmaktan çıktığı gibi, dahası fiili olarak baskıcı rejimlerin güçlenmesi için kullanılan araçlara dönüşebilmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin yanı sıra dünyada da insan hakları ortamında derin bir tahribatın yaşandığını, dahası hak temelli rejim fikrinin terk edilmekte olduğunu, uluslararası insan hakları rejiminin küresel ölçekte giderek derinleşen bir kriz içinde bulunduğunu bir kez daha ifade etmek isteriz.

Bu ağır krizi aşabilmeye yönelik ülke düzeyinde ve uluslararası ortamda dayanışma ve iş birliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesini sağlamak, yaşamın tüm alanlarında insan haklarının 'kurucu rolünü' yeniden öne çıkaran bir yaklaşımı etkin kılmak insan hakları hareketinin öznelere olarak en asli görevimiz olsa gerektir. Doğal olarak bu konu TİHV'in özel bir gündemini oluşturmaktadır.

1.3.2. Türkiye'de insan hakları "durumu"

Deprem süreci gerekçe gösterilerek 8 Şubat 2023 tarihinde üç ay süreyle ilan edilen OHAL'in ötesinde, önceki raporlarımızda da yer verdiğimiz gibi, ülkemiz pek çok düzenleme ile kalıcılık/süreklilik kazandırılan, özü itibari ile zaten fiili/de facto OHAL rejimi ile yönetilmektedir. Belirsizlik, kuralsızlık ve keyfilik rejimin kendi varlığını sürdürebilmesinin ana unsurlarına dönüşmüş durumdadır. Rejimin bir yönetim tekniği olarak kullandığı belirsizlik yaratma gücü, iktidarın her bakımdan tek elde toplanmasına, tüm denetim mekanizmalarından azade kılınmasına ve toplum üzerindeki baskı ve kontrolünün sınırsız artışına olanak sağlamaktadır.

Türkiye, son yıllarda giderek derinleşen ve yaygınlaşan bir biçimde ve özel olarak da çatışma ortamının yeniden başladığı Temmuz 2015'ten bu yana, yaygın ve sistematik insan hakları ihlallerinin yaşandığı, ağır ve ciddi insan hakları ihlallerinin tırmandığı çok zor bir dönemden geçiyor. Bugün itibariyle Türkiye'nin çok büyük çoğunluğunun tanıklığında ya da pek çok kesimin doğrudan maruz kaldığı gibi adeta hakların kullanımının bir istisnaya, hakların ihlalinin ise kurala dönüştüğü bir ortamda yaşıyoruz.

Türkiye'de insan hakları ortamının endişe verici tablosu, son yıllarda yaşanan Covid-19 pandemisi sürecinde ve son olarak da deprem sürecinde kamu yetkilileri tarafından tek taraflı olarak alınan ve keyfi olarak uygulanan tedbirlerle daha da ağırlaşmış bulunuyor. Bir yandan yeni hak ihlalleri yaşanırken, deprem ve pandeminin ortaya çıkardığı olağandışı durum, ihlallerin ve baskıcı uygulamaların da bir bahanesi olarak kullanılıyor.

Özel olarak Kürt sorununun barışçıl, demokratik ve adil çözümüne yönelik esas olarak iktidar tarafından içtenlikli, bütünlüklü adımların atılmaması, başta yaşam hakkı olmak üzere ağır ve ciddi insan hakları ihlallerine yol açtığını da belirtmeliyiz.

Bu süreçte, insan hakları ortamındaki derin tahribata paralel olarak, insan hakları savunucularına yönelik yargı yolu dahil olmak üzere baskı, tehdit ve tacizlerdeki olağanüstü bir artışa tanık oluyoruz. TİHV ortamından da tutukluluk süreci de yaşayan TTB Merkez Konseyi Başkanı ve TİHV Yönetim Kurulu Üyesi sevgili Şebnem Korur Fincancı, İstanbul tedavi merkezi sosyal hizmet uzmanı sevgili Bilal Yıldız ve çok sayıda arkadaşımıza yönelik çeşitli soruşturma ve davalar açılmıştır. İnsan hakları savunucularının hedef alınması hak ihlallerinin görünmez kılınmasını ve cezasızlığı hedefleyen açık bir politikaya dönüşmüş durumda. Etkili bir insan hakları savunuculuğu için gerekli olan ifade, medya, örgütlenme ve toplantı özgürlüğü neredeyse tamamen ilga edildi. Toplumun insan hakları savunuculuğuna bakışında kamu otoriteleri-

nin ve medya söylemlerinin bir sonucu olarak olumsuz bir dönüşüm yaşanmakta; insan hakları savunucularının faaliyetleri toplumsal algıda kriminalize edilmekte. Kısaca, son dönemde insan hakları aktörlerinin içinde hareket edebilecekleri alan büyük ölçüde daraltıldı.

Öte yandan, Türkiye son kırk yılın en ağır ekonomik krizlerinden birini yaşıyor. Temel haklar kapsamında sağlık, eğitim ve canlı ve cansız tüm varlıkları ile çevre başta olmak üzere tüm kamusal alanların piyasaya terkedilmesini, insanın doğaya vahşi müdahalesini esas alan politikaların yıllardır uygulanıyor olmasının yanı sıra, savaş ve çatışma harcamalarının sebep olduğu ekonomik kriz ve derin yoksullaşma, yurttaşların hem biyolojik hem de sosyal yaşamlarını sürdürebilmeleri yönünden muazzam bir kısıtlılık yaratıyor ve dolayısıyla ağır insan hakları ihlaline yol açıyor.

Özel olarak Covid-19 pandemisi süreci dahil son dönemde sadece ülkemizde değil tüm dünyada her düzeyde giderek derinleşen eşitsizlikler tüm hakların kullanım imkânlarının ortadan kalkmasının nesnel zeminini de oluşturmaktadır. OXFAM'ın 2022 Ocak ayında yayımlanan "Eşitsizlik Öldürür" raporunda yer verildiği gibi, dünyanın en zengin 10 insanının (hepsi erkek), en alttaki 3,1 milyar insanın toplamda sahip olduğu servetin altı kat daha fazla servete sahip olması ya da COVID-19 pandemisi nedeniyle dünya nüfusunun %99'unun geliri azalırken en zengin 10 insanın (hepsi erkek) servetinin ikiye katlanması gerçeği, eşitsizliklerin geldiği nokta açısından son derece dikkat çekici olsa gerektir.

Türkiye'de bugün insan hakları ortamının karşı karşıya bulunduğu bu ağır ve yapısal sorunlar, siyasal rejimin geçirdiği ve bu yazının hazırlandığı tarih itibari ile hâlen sürmekte olan otoriter dönüşümle doğrudan ilgilidir. Bu dönüşümün 'sistemik hak ihlali yapan bir devlet pratiği'nden 'hak temelli bir rejim fikrinin topyekûn terk edilmesi'ne doğru bir gidişat olarak şekillendiğini söylemek mümkün.

Tüm bu gelişmeler, demokratik siyasal değişimin, insan hakları mücadelesi açısından öncelikli ihtiyaç olduğuna da işaret etmektedir. Zira insan hakları alanındaki olası her tür iyileşmenin yolunun, hele de bugün, insan hakları değer ve ilkelerine dayalı demokrasi ve hukukun yeniden tesis edilmesi ile yakın bir ilişkisi söz konusudur. Kuşkusuz, insan haklarının sadece "hukuki ve düzenleyici" bir ilkeler manzumesi olmadığı, fakat aynı zamanda siyasal topluluğun temel değerlerine ilişkin "kurucu" bir mücadele, dönüştürücü ve değer yaratıcı bir mücadele olduğunun yeniden hatırlanmasında yarar olsa gerektir.

Söz konusu demokratik yeniden yapılanma sürecine insan hakları ilkeleri açısından somut bir perspektif kazandırabilmek için toplumun demokratik değişim iradesini muhatap alabilmek; sadece devlete değil, esas olarak topluma seslenebilmek ve sadece talepkâr değil, aynı zamanda müdahil ve kurucu olabilmek son derece önem arz etmektedir.

Yanı sıra, toplumun bu denli bölünmüş hâlinde ve ağır/ciddi ağır insan hakları ihlallerin yaşandığı bir kriz ortamının varlığından söz ediyor isek, insan hakları hareketi olarak "etkili bir hukuk yolunu da içeren adalet duygusunun tesisi" ve "hakların yeniden kazanımı, maddi tazminat, rehabilitasyon, tatmin ve hakikati bilme hakkı ve cezasızlıkla mücadele dahil ihlallerin bir daha tekrarlanmama garantilerini içeren onarım hakkı"ndan oluşan giderim hakkına yönelik kapsamlı programların TİHV ve ilgili tüm kişi ve kurumlarla birlikte geliştirilmesi acil bir ihtiyaç olsa gerektir.

2. Çalışma Raporuna Konu Olan Dönemde (1 Ocak 2022–Nisan 2023) İşkence ve Diğer Kötü Muamele Başlığındaki Gelişmeler

Ne yazık ki, Türkiye'de insan hakları sorunlarının başında gelen işkencenin Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite'nin tanımı² kapsamında yaygın ve sistematik olarak uygulandığını somut verilere dayalı olarak uzun yıllardır ifade etmekteyiz.

Özellikle 2015 Temmuz ayında çatışma ortamının yeniden başlamasından ve askeri darbe girişiminden sonra ilan edilen OHAL'den sonra, hapishaneler dahil resmi gözaltı ve kapatılma mekânlarının yanı sıra kolluk görevlilerinin barışçıl toplanma ve gösterilere müdahalesi sırasında, sokak ve açık alanlarda ya da ev ve iş yeri gibi mekânlarda, yani resmi olmayan gözaltı yerlerinde ve gözaltı dışındaki ortamlarda yaşanan işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları olağanüstü düzeyde artmıştır.

Bilhassa 6 Şubat depremlerinden sonra ilan edilen OHAL ile birlikte kolluk görevlilerinin işkence ve diğer kötü muamele düzeyine ulaşan şiddet uygulamaları sorunun her düzeydeki vahametini ortaya koymaktadır. Öyle ki, gözaltında ölümlerin de yaşandığı 6 Şubat depremlerinden sonra, özel olarak Samandağ'da sadece canlılar ve doğa için zararı aşikâr olan enkaz molozlarının yaşam alanlarına yakın dökülmesine karşı başlatılan yaşam nöbetine katılan depremzedelere yönelik kolluk görevlilerinin işkence düzeyine ulaşan şiddet uygulamaları, kötücüllüğün ulaştığı tahayyül edilemez boyutu göstermektedir.

2 A/48/44/Add.1, para. 39, ve A/56/44, para. 163, ve A/72/44, para. 67,

Son dönemde tüm konuların çok sıklıkla ve kolaylıkla siyasi iktidar tarafından güvenlik sorunu/tehdidi olarak tarif edilip güvenlik gündemi hâline dönüştürülmeye çalışıldığı bir ortamda siyasal iktidarın baskı ve kontrole dayalı yönetme tarzı sonucu günümüzde deprem bölgesi dahil tüm ülke adeta işkence mekânı hâline gelmiştir.

Önceki raporlarımızda da yer verdiğimiz gibi, Türkiye'nin de bir parçası olduğu evrensel hukukun mutlak olarak yasaklamasına rağmen sistematik işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları toplumun çok geniş bir kesiminin yakın tanıklığında gerçekleştiği için bir yönü ile tüm topluma bir mesaj anlamında son derece **görünür** bir hâle dönüştürülmektedir. Öte yandan da işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları “normalleştirilerek” aynı zamanda **görünmez** kılınmaya da çalışılmaktadır.

Her zaman ifade ettiğimiz gibi, işkenceye maruz kalan kişilerin rehabilitasyon haklarına ulaşabilmek amacı ile TİHV tedavi merkezlerine başvuruların sayıları ile ülke genelindeki işkenceye maruz kalan toplam insan sayısı arasında doğrusal mutlak bir ilişki kurulması uygun değildir. Bununla birlikte 2022 yılında TİHV tedavi merkezlerine 1201 yeni başvuru olduğu, 1201 yeni başvurunun 1079'unun Türkiye'de doğrudan işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kaldığı ve 2022 yılındaki toplam yeni başvurunun 766'sının (%64) 2022 yılı içinde işkenceye maruz kalmış ya da onların yakını olması gerçeği işkence uygulamalarının yaygınlığı ve ciddiyeti konusunda önemli göstergedir.

2.1. İşkence ve Diğer Kötü Muamele Uygulamaları

2.1.1. Resmi Gözaltı Yerlerinde İşkence ve Diğer Kötü Muamele Uygulamaları

Siyasal otoriterleşme ile orantılı olarak devlet erkinin çeşitli kademelerinde yaygınlaşan yasa, kural ve *norm denetiminden kaçınma*, *keyfilik*, *bilinçli ihmâl gibi sebeplerle usul güvencelerinin ihlal edilmesi*, gözaltı sürelerinin uzunluğu, izleme ve önleme mekanizmalarının işlevsiz kılınması ya da bağımsız izleme ve önlemenin hiç olmaması vb. nedenlerle resmi gözaltı merkezlerindeki işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları, uygulayıcıların ihtiyaç duydukları ölçüde, sistematik ve yaygınlığını sürdürmektedir.

Son çalışma yılında, sadece kimi örnekler olarak Adana, Adıyaman, Dersim, Diyarbakır, Hakkari, İstanbul, İzmir, Mardin, Niğde ya da Şanlıurfa'da olduğu gibi, işkenceye maruz kalan insanların kendilerinin, yakınlarının ya da avukatlarının kimileri mahkeme tutanaklarına da yansıyan anlatımları, kendi kurumlarımız dahil ilgili kurumların raporlarında belgelenen işkence ve diğer kötü mu-

amele uygulamalarının gündelik hayatın içinde herkes tarafından ne denli hissedilir ve ne denli yaygın bir pratik hâle getirildiğini ortaya koymaktadır.

Dahası, TİHV dokümantasyon biriminin tespit edebildiği kadarıyla gözaltında ölüm olaylarına 2019 yılında hiç karşılaşılmamış, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında ise birer şüpheli ölümün gerçekleşmiş olduğu gözönüne alındığında, 2023 yılının sadece ilk üç ayında şüpheli ölümün ötesinde, çoğu için işkence ve diğer kötü muameleyle ilişkin fotoğraf ve video görüntülerini ve tanıkların beyanlarını destekler nitelikteki son derece ciddi ve güvenilir iddia ve kanıtların söz konusu olduğu dört kişinin gözaltı süreçlerinde yaşamını yitirmiş olması gerçeği sorunun ulaştığı boyutu göstermektedir.

Örneğin, 11 Şubat 2023 tarihinde Ahmet Güreşçi ve Sabri Güreşçi'nin jandarma tarafından Hatay'da gözaltına alındıktan sonra götürüldükleri Jandarma Karakolu'nda işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kaldıklarına ilişkin adli tıp raporu dahil, ciddi ve güvenilir iddia ve kanıtlar söz konusudur. Bu süreçte Ahmet Güreşçi'nin kaldırıldığı hastanede yaşamını yitirmesinden sonra, Güreşçi'nin babasının şikayeti ve Sabri Güreşçi'nin teşhisi üzerine haklarında soruşturma açılan üç jandarma, soruşturma süresince açığa alındı. Ancak soruşturma süresince dosya erişimin kısıtlanmasına karar verildi.

Öte yandan, 23 Şubat 2023 tarihinde basında yer alan haberlerden, Hatay'da gözaltında işkence ve diğer kötü muamele sonucu yaşamını yitiren Ahmet Güreşçi ile ilgili yaptığı haber nedeniyle gazeteci Seyhan Avşar hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatıldığı öğrenildi.

Bir başka örnek, 11 Mart 2023 tarihinde sınırdan geçerek Hatay'a giren 8 Suriyeli'den ikisinin hudut karakolunda yaşamını yitirmesi sonucu jandarma görevlileri hakkında “insan öldürme” suçlamasıyla soruşturma açılmış olması ve üç jandarma görevlisinin tutuklanmasıdır. Ancak bu dosya için de soruşturma hakkında gizlilik kararı verildi.

TİHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri'nin 2022 yılı verilerine göre, TİHV merkezlerine başvuranların birden fazla birimde işkence gördüğü dikkate alınmak kaydı ile, Türkiye'de doğrudan işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalmış 1079 yeni başvurunun 549'u (%50,9) emniyet müdürlükleri, 65'i (%6) polis karakolu, 70'i (%6,5) gibi resmi gözaltı merkezlerinde işkenceye maruz kaldıkları gerekçesi ile başvurmuştur. Bunun yanı sıra 332 (%30,8) kişinin aynı zamanda güvenlik görevlilerinin araçlarında işkenceye maruz kalmış olduğu da göz önünde tutulmalıdır.

2.1.2. Resmi olmayan gözaltı yerlerinde ya da gözaltı dışındaki ortamlarda işkence ya da diğer kötü muamele uygulamaları³

Son yıllarda giderek yaygınlaşan resmi olmayan gözaltı yerlerinde ya da gözaltı dışındaki ortamlarda (kolluk görevlilerinin barışçıl toplantı ve gösterilere müdahalesi sırasında ya da sokak ve açık alanlarda, ev ve iş yeri gibi mekânlar gibi) yaşanan işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları sıradanlaşarak gündelik yaşamın bir parçası hâline gelmiştir.

İşkenceye maruz kaldıkları için TİHV rehabilitasyon merkezlerine başvuranların yakınmaları, tıbbi bulgu ve tanıların da gösterdiği gibi, barışçıl toplantı ve gösterilerde kolluk görevlilerinin “işkence ve diğer kötü muamele uygulaması” düzeyine ulaşan “güç kullanarak müdahalesinin” yaygınlaşması, dahası “sıradan bir uygulama” hâline dönüştürülmeye çalışılması, son dönemin karakteristik bir özelliğine dönüşmüştür.

TİHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri'nin 2022 yılı verilerine göre, TİHV merkezlerine başvuranların birden fazla birimde işkence gördüğü dikkate alınmak kaydı ile, Türkiye’de doğrudan işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalmış 1079 yeni başvurunun 561’inin (%52) barışçıl toplantı ve gösteriler dahil sokak/açık alanda, 180’inin (%17) ise ev ve iş yeri gibi mekânlarda işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kaldıkları göz önüne alındığında, son yıllarda belirginleşen resmi olmayan gözaltı yerleri ya

da ya da gözaltı dışındaki ortamlardaki işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarının oldukça vahim bir boyuta ulaştığı görülebilmektedir.

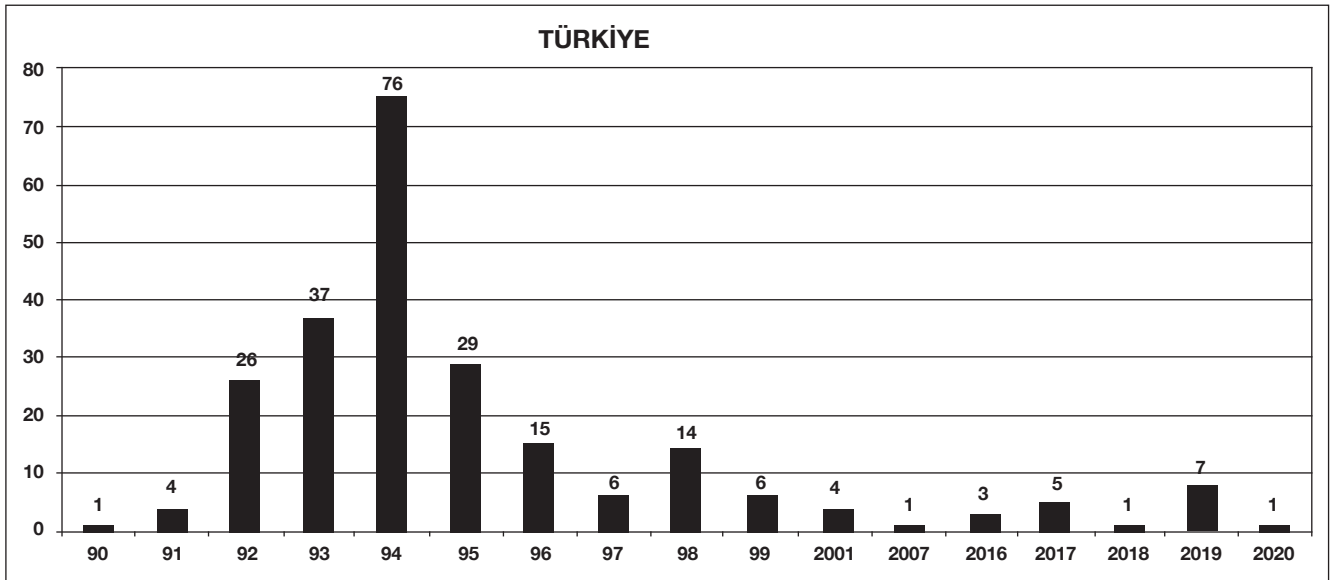
Son dönemde “resmi gözaltı işlemi” henüz gerçekleşmeden gözaltına alınma süreçlerinde insanların evindeki uygulamalar işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları açısından son dönemin bir başka önemli başlığıdır.

İşkencenin sokağa inmesi, birden fazla mekânda devam etmesi ve cezasızlık uygulamalarının her aşamaya hâkim kılınması, son dönemde hep ifade edegeldiğimiz gibi, işkencenin değişen yüzünün anlaşılmasına olanak sağlama önemli bir veri olmaktadır.

2.1.3. Zorla kaçırma/kaybetme girişimleri

1990’lardan sonra 2016 yılında ilan edilmiş olan OHAL dönemi ile birlikte kaygı verici bir şekilde yeniden yaşanmaya başlamış olan zorla kaybetme ya da kaybetme girişimlerinin/kaçırmaların son yılların bir başka karakteristik özelliğine dönüştüğünü belirtmek durumdayız.

Bu kaygı verici gelişme BM Zorla veya İradedışı Kayıplar Üzerine Çalışma Grubu’nun en son 12 Ağustos 2022 tarihli raporuna da bir kez daha yer almıştır. Söz konusu raporda, altta yer verilen grafikten görüleceği gibi, 2001 yılındaki dört ve 2007 yılındaki bir zorla kaybedilen insanı göz ardı etmemek kaydı ile, 2000’li yıllarda 2016 yılı ile yeniden başlayan bu süreç Çalışma Grubu tarafından izlemeye alınmıştır.

³ İşkence ve diğer kötü muamele yasağının yalnızca özgürlüklerinden alıkonulan kişilere yönelik değil aynı zamanda güvenlik güçlerinin şiddetini, örneğin yakalama ve toplantı ve gösteri hakkının kullanmak isteyen kişilere müdahaleleri de kapsadığı konusu BM Genel Kurulu’nun 18 Aralık 2013 tarihli oturumundaki kararında vurgulanmış; BM İşkence Özel Raportör’ün BM Genel Kurulu’na sunduğu 20 Temmuz 2017 tarihli “Nezarethane/resmi gözaltı yerleri dışı yerlerdeki zor kullanımı ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezalandırma yasağı (extra-custodial use of force) başlıklı raporunda son derece kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Yanısıra güvenlik görevlilerinin “protestoculara” yönelik muamelelerin “işkence” boyutuna ulaştığı hükmü verilen Avrupa İnsan Hakları İnsan Hakları Mahkemesi’nin kararlarında bu konuda önemli bir içtihat oluşturmuştur.

Özellikle 2019 yılında, altısı Şubat ayında biri ise Ağustos ayında olmak üzere yedi zorla kaçırma/kaybetme vakası tespit edilmiş, bunlardan altısının aylar sonra gözaltında olduğu öğrenilmiştir. Bu altı kişiden ikisi yargılandığı duruşmalarda kendilerinden haber alınmayan dönemde ağır tehdit, işkence ve taciz altında kaldığını ilk kez anlatmışlardır.

Bir kişinin akıbeti ise 6 Ağustos 2019 tarihinden bu yana (44 ay geçmesine karşın) kamuoyunca hâlen bilinmemektedir.

Bununla birlikte, bir önceki raporlarımızda yaygınlığına ilişkin verileri paylaştığımız zorla kaçırma/kaybetme girişimlerinin 2022 yılında sınırlı sayıda gerçekleşmiştir. TİHV Dokümantasyon Merkezi'nin tespitlerine göre 2021 yılında 17 kişi kaçırılmış veya kaçırılmaya çalışılmış olmasına karşın, 2022 yılında 4 kişi kaçırılmış veya kaçırılmaya çalışılmıştır.

“Kaybedilenlerin” yakınları açısından “işkence ve zalimce, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele” yasağının ihlali anlamına da gelen bu konu, başta Cumartesi Anneleri tarafından uzun yıllardır sürdürülmekte olan “Gözaltında Kayıplarla Mücadele” çabalarının kıymetini daha da artırmaktadır. Bu konu kurumlarımız açısından da kuşkusuz öncelikli bir konudur.

2.1.4. Hapishanelerde işkence ve kötü muamele

Daha önceki raporlarımızda da yer verdiğimiz gibi Türkiye’de hapishaneler, her dönem işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarının yoğun olarak yaşandığı mekânlar olmuştur. Özellikle de 2015 Temmuz’unda Türkiye’nin yeniden çatışma ortamına girmesiyle başlayan, daha sonra askeri darbe girişiminin bastırılması ve ardından OHAL ilan edilmesiyle devam ederek günümüze varan süreçte hapishanelerde tutuklu ve hükümlülere yönelik işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarında olağanüstü düzeyde artışlar yaşanmaktadır.

i. Özellikle 2005 yılından itibaren her yıl belirgin artışlarla günümüze kadar gelen hapishanelerin aşırı kalabalıklaşması kendi başına önemli bir güncel sorun alanını oluşturmaktadır. Hapishanelerin aşırı kalabalıklığı ve yer seçimi ve mimarisi dahil fiziksel koşulları kendi başına pek çok hak ihlalinin nesnel zeminini oluşturmaktadır.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü verilerine göre 2005 yılında 55.870 olan tutuklu ve hükümlü sayısı, 2 Mayıs 2023 tarihi itibari ile toplam kapasitesi 291.592 olan 400 ceza infaz kurumunda toplam 356.587 tutuklu ve hükümlüye yükselmiştir. Bu sayıya 7242 Sayılı Kanun gereği Covid-19 iznine ayrılan hükümlüler dahildir. Bunlardan 41.390’ı tutuklu, 315.197’si ise hükümlü veya hükmen tutukludur. Uzunca bir zamandır hükmen tutuklu dediğimiz,

yani cezası onanmamış kişilerin sayısı ayrıca verilmemektedir. Hapishanelerde 14.595 kadın 2.592 çocuk hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır.

Bu verilere göre 2 Mayıs 2023 tarihi itibari ile kapasite fazlası 64.995 tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Bu da cezaevlerinin fiziksel koşullarının daha da kötüleştiğini ve hak mahrumiyetlerinde ciddi bir artışın devam ettiğini göstermektedir.

Bir kez daha belirtmek gerekir ki, ülkemiz tarihinde örneği olmayan bir şekilde sadece 18 yıl içinde tutuklu ve hükümlü sayısının altı mislinden fazla artması, son yıllarda ülkemizde yaşanan gelişmelerin de bir açıdan özeti niteliğindedir.

Durum bu iken, Adalet Bakanlığı verilerine göre 2022 yılında çeşitli tiplerde 22 ceza infaz kurumu açılması ve yine Adalet Bakanlığı’nın 2023 yılı performans programına göre 2023 yılında 20 ceza infaz kurumunun daha açılmasının hedeflenmesi, bu sorunun önümüzdeki dönem daha derinleşeceği riskini ortaya koymaktadır.

Adalet Bakanlığı verilerine göre 2022 yılında 22 ceza infaz kurumu açılmıştır. Yine Adalet Bakanlığı’nın 2023 yılı performans programına göre 2023 yılında 20 ceza infaz kurumunun daha açılması hedeflenmiştir.

Dahası bu aşırı artış rakamları Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sitesinden son veri olarak yayınlanan 2020 yılına ait hapishane istatistiklerinde yer verildiği gibi hapishanelere her yıl giriş ve çıkış kaydı yapılan kişi sayıları ile birlikte düşünüldüğünde durumun vahameti daha da ortaya çıkmaktadır. 2020 yılı içinde ceza infaz kurumlarına 258.401 kişinin hükümlü statüsünde giriş kaydı yapılırken aynı dönemde 361.870 kişinin hükümlü statüsünde çıkış kaydı yapılmıştır.

Ayrıca Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı’nın en son 31 Ağustos 2022 tarihinde güncellediği verilere göre Türkiye genelinde denetimli serbestlik kapsamında 437.636 kişi bulunmaktadır. Sekiz ay önceki bu sayıyı bile hapishanelerde bulunan tutuklu ve hükümlülerin sayısı ile topladığımızda özgürlüklerinden mahrum bırakılmış yurttaş sayısı yaklaşık 791.004 kişiye ulaşmaktadır. Bu da diğer dolaylı gözetim/denetim araçlarını bir yana bıraktığımızda yaklaşık her yüz yurttaştan birinin doğrudan/çıplak gözetim altında olduğu anlamına gelmektedir.

ii. Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları’nın (Nelson Mandela Kuralları) “Dış dünya ile ilişki”si kapsamındaki Madde 59’da yer verildiği gibi “Mahpuslar, mümkün olduğu ölçüde, evlerine veya sosyal iyileştirme yerlerine, yakın yer-

leştirilir.” temel yaklaşımına karşın, Türkiye’de mahpusların yaşadığı yerlerin çok uzağındaki hapisanelere gönderilmeleri kendi başına işkence ve diğer kötü muamele başlığında ele alınabilecek bir hak ihlaline yol açmaktadır.

- iii. Hapishanelere girişten itibaren çeşitli gerekçelerle (işkence yöntemine dönüşen “çıplak arama”, kelepçeli muayene, ayakta tek mil vererek sayım uygulamalarına itiraz gibi) uygulanan kaba dayak, her türden keyfi muamele ve keyfi disiplin cezaları, hücre cezaları, sürgün ve sevkler yakın tarihte görülmedik boyutlara ulaşmıştır.
- iv. Sağlık hizmetine erişimin kısıtlanması, hapishane reviri ziyaret hakkının kısıtlanması, Adli Tıp Kurumu’na, adliyeye ve hastaneye götürülürken kelepçe takılması dâhil kötü muamele uygulamaları, mahpusların sağlık sorunlarının zamanında ve etkili bir şekilde çözülmemesi, uzun bir süredir devam eden bir başka sorun alanıdır. Özellikle son dönemde tedavilerini zorlukla sürdüren mahpusların büyük bir çoğunluğunun başka hapishanelere sürgün edilmesi sağlık hizmetine erişim hakkına önemli ölçüde zarar vermiştir.
- v. Hapishaneler ile ilgili bir diğer önemli konu da hasta mahpuslardır. Bu kişilerin karşı karşıya olduğu sağlık hizmetine yeterli erişim sağlayamama, Adli Tıp Kurumu’nun bağımsız olmaması dâhil, bağımsız ve nitelikli tıbbi değerlendirme raporu alamama gibi sorunların yanı sıra, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu’nda 28 Haziran 2014 tarihli “toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen” şeklindeki değişiklikte yer alan “toplum güvenliği” ibaresi, hasta mahpuslar için “kesin hayati tehlike teşkil ettiği” yönünde raporlar verilmiş olsa bile, mahpusların salınmaları konusunda bütünüyle keyfiyete yol açmaktadır.

Her ne kadar 2 Ocak 2023 tarihinde Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan bir genelge ile bu konuda kimi düzenlemeler yapıldığı iddia edilmekte ise de “mevzuat” bölümünde yer verildiği gibi hasta mahpusların giderek daha da ağırlaşan sorunlarının çözümüne katkı sağlaması olanaklı değildir.

En son 29 Nisan 2022 tarihinde güncellenen İHD verilerine göre “tespit edilebildiği kadarıyla” 651’i ağır olmak üzere toplam 1517 hasta mahpus bulunmaktadır.

- vi. Yaşam hakkı ihlalleri hapishanelerdeki bir başka önemli sorundur. Hatırlatmak isteriz ki, en son 31 Ağustos 2022 tarihinde güncellenen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin Yaşam Hakkını içeren 2. Mad-

de Rehberi’nin⁴ 54. Paragrafında da, “Mahkeme [İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi], her tutuklunun [alıkonulanın], hakkında karar verilen tedbirlerin uygulama yöntemlerinin, ilgiliye tutukluluğa [alıkonulmaya] bağlı olarak duyulan acının kaçınılmaz seviyesini aşan bir yoğunlukta herhangi bir üzüntü veya sıkıntı vermemesini sağlayacak şekilde insanlık onuruna yakışır tutukluluk [alıkonulma] koşullarında bulunma hakkına sahip olduğunu belirtmiştir; Mahkeme, bir tutuklunun [alıkonulanın] sağlığının yanı sıra esenliğinin de, hapis uygulamasının gerekleri bakımından uygun şekilde sağlanması gerektiğini eklemiştir (Dzieciak/Polonya, § 91).” şeklindeki ifade ile yer verildiği gibi, bu konu doğrudan devletlerin pozitif yükümlüğüdür.

Hal böyle iken, TİHV dokümantasyon biriminin tespit edebildiği kadarıyla 2022 yılında hapishanelerde en az 48 mahpus hastalık, intihar, şiddet, ihmal vb. çeşitli gerekçelerle yaşamını yitirmiştir.

İHD’nin tespit edilebildiği kadarıyla ise 2022 yılı içinde çeşitli hapishanelerde 25’i şüpheli ölüm olmak üzere hastalık, intihar, şiddet, ihmal vb. çeşitli gerekçelerle en az 78 mahpus yaşamını yitirmiştir.

2023 yılı ilk üç ayında ise yine İHD’nin tespit edilebildiği kadarıyla hapishanelerde 2’si kadın olmak üzere 13 mahpus yaşamını kaybetmiştir. 4 mahpus hastalıkları nedeniyle vefat etmiş, 3 mahpus ateşli silah ile öldürülmüş, 6 mahpus da şüpheli şekilde yaşamlarını yitirmiştir.

Şüpheli ölüm iddiaların mevcudiyetine rağmen bu ölümlerin önemli bir kısmı için bilgimiz dahilinde olan etkili soruşturma süreçleri gerçekleşmemektedir.

Örneğin, 9 Aralık 2021 tarihinde Kandıra Kapalı Hapishanesi’nde şüpheli bir şekilde yaşamını yitiren Garibe Gezer ile ilgili, yaşamını yitirmeden önce kendisinin kimi dilekçeleri olmasına ve kendisi ile ilgili kimi görüntülerin paylaşılmış olmasına karşın “ölümünde herhangi bir kimsenin kast veya kusurunun bulunduğu dair kamu davası açmaya yeter delil elde edilemediği” gerekçesiyle “kovuşturmaya yer olmadığı” kararı verildiği 24 Kasım 2022 tarihinde öğrenildi.

Bir başka örnek, Yılmaz Ekinci’nin 13 Ocak 2022 tarihinde Aydın E Tipi Cezaevi’nde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmesiydi. “İntihar ettiği” ileri sürülen Yılmaz Ekinci’nin işkence ve diğer türde kötü muameleyle maruz kaldığına ilişkin ciddi ve güvenilir iddiaları destekler nitelikte görüntülerin daha sonra ortaya çıkması sonucunda 5 infaz koruma memuru hakkında ‘görevi kötüye kullanma’ suçundan cezalandırılması

4 https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_2_ENG.pdf

istemi ile dava açılabilmişti. 28 Mart 2023 tarihinde görülen son duruşmada Ekinci ailesinin avukatının tanıkların dinlenmesi, olay yeri keşfi, ATK ve reddi hakim taleplerinin tümü mahkeme tarafından reddedilerek duruşma 6 Haziran 2023 tarihine erteledi.

- vii. Çok uzun yıllardır (2000 yılından bu yana) uygulanmakta olan ve tutuklu ve hükümlülerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin ciddi şekilde zarar görmesine neden olan tek kişi ya da küçük grup izolasyon/tecrit uygulamaları çözülemeyen kronik bir soruna, dahası rutin bir uygulamaya dönüşmüştür. Üstelik söz konusu ağır izolasyon/tecrit politikası özellikle yeni açılan Yüksek Güvenlikli ve S Tipi gibi Hapishanelerde de özel uygulamaya dönüştürülmeye çalışılmaktadır.

Bir kez daha Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi'nin (CPT) "*Tutuklu mahkumların günün makul bir kısmını (sekiz saat veya daha fazla) hücreleri dışında, belirli amacı olan ve değişen faaliyetler yaparak geçirmeleri hedeflenmelidir. Doğal olarak, hüküm giymiş mahkumların bulunduğu kurumlardaki programlar daha da uygun olmalıdır*" şeklinde ifade edilen standart ilkesini hatırlatmakta yarar olacaktır. Buna karşın Adalet Bakanlığı'nın 10 tutuklu ve hükümlünün haftada 10 saat bir araya gelerek sosyalleşmesini öngören 22 Ocak 2007 tarihli genelgesi (45/1) bile yürürlükte olmakla birlikte uygulanmamaktadır.

İzolasyon uygulamasının özel bir biçimi İmralı Cezaevi'nde yaşanmaktadır. 2011 yılından bu yana kesintisiz devam etmekte olan aile ve avukat görüş yasakları, 2019 yılında üç kez, 2020 yılında bir kez (3 Mart 2020 tarihinde) yapılan aile ve 2019 yılında beş kez yapılan avukat görüşmelerine rağmen, hâlen sürmektedir. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesinin Türkiye hapishanelerine 2017 ve 2019 yılı ziyaretleri sonucu açıkladığı raporlarındaki tavsiyelere uyulmadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesinin, 3 Ekim 2022 günü yaptığı açıklamada, 21-29 Eylül 2022 tarihlerinde Türkiye'ye düzensiz bir ziyaret yaptıkları ve bu kapsamda İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Hapishaneyi de ziyaret ettikleri belirtilmesine karşın bu ziyaret ile herhangi bir bilgi kamuoyu ile henüz paylaşılmamıştır.

- viii. Kesinleşmiş cezalarının infazı için koşullu salıverilme adı altındaki gerekli süreyi tamamlamış olmalarına rağmen, ağırlıklı kesimini siyasi gerekçeler ile ceza alanlar oluşturmak üzere pek çok mahpusun 29 Aralık 2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri İle Hükümlülerin Değerlendirmesine Dair Yönetmelik" kapsamında cezaevi idare ve gözlem kurullarının kararları ile tah-

liye edilmemeleri, son dönemde giderek artan yoğunlukta yaşanan önemli sorunlardan bir diğeridir.

Tüm bu tespit ve veriler, derhal çözüm yollarının bulunmasının gerekli olduğu, hapsetmenin siyasal iktidar açısından asli bir yönetme tekniği hâline getirildiğini açıkça göstermektedir. Yanı sıra, hapishanelere yönelik sivil kurumlar dâhil etkin izleme mekanizmalarının zaten söz konusu olmadığı bir ortamda hapishanelerdeki insan hakları ihlallerinin "sıradanlaştırma" ve iyice **görünmez** hâle getirme çabaları son dönemin karakteristik bir başka özelliğine dönüşmüştür.

Öte yandan, son dönemlerde keyfi bir şekilde başvuru- lan ev hapsi dâhil adli kontrol tedbirleri sıradan ve rutin uygulamalar hâline gelmiştir. Aslında bu tür tedbirler, tutuklanmayı gerektiren koşulların varlığı hâlinde, şüpheliye/sanığa daha hafif nitelikte bir tedbir uygulamak amacıyla tutuklamaya alternatif olarak düzenlenmiştir. Ancak yürürlüğe girdiği 1 Haziran 2005 tarihinden bu yana, özellikle de son dönemde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılan çeşitli değişiklikler sonucunda tutuklamanın tamamlayıcısı ve devamı niteliğinde tedbirler hâline gelmiştir.

2.2. Mevzuatta İşkence ve Diğer Kötü Muamele Yasağı ve Usul Güvenceleri

(ortak bir zaman dilimini de içerdiği için bir önceki çalışma raporunun kimi bölümlerine bu raporda da yer verilmesi tercih edilmiştir)

- i. Resmi ve/veya fiili/de facto OHAL süreci ile ilgili düzenlemeler:
  - a) İşkence ile mevzuatta 2005 yılından itibaren gözlenen olumsuz düzenlemeler, önceki raporlarımızda yer verildiği gibi, özellikle 2015 Temmuz ayında yeniden başlayan çatışma ortamında ve askeri darbe girişiminin bastırılma sürecinden itibaren ilan edilen OHAL süresince her düzeyde sistematik bir şekilde belirginleşmiştir.

İşkencenin önlenmesinde önemli rolü olan ancak yıllardır uygulamada büyük ölçüde ihmal edilen usul güvenceleri, OHAL sürecinde KHK'lar ile yapılan yasal düzenlemeler sonucu önemli ölçüde tahrip olmuştur. Bu yasal düzenlemelere de dayalı olarak, kişiye gözaltı hakkında bilgilendirme, üçüncü taraflara bilgi verme, avukata erişim, hekime erişim, uygun ortamlarda uygun muayenelerin gerçekleştirilmesi ve usulüne uygun raporların düzenlenmesi, hukukilik denetimi için süratle yargısal makama başvurulabilme, gözaltı kayıtlarının düzgün tutulması, bağımsız izlemelerin mümkün olması başlıklarında toplanabilecek usul güvencelerinin son dönemde büyük ölçüde ortadan kaldırıldığını ve bu konuda bütünüyle keyfi bir ortam yaratıldığını ifade etmek mümkündür.

b) 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimiyle birlikte ilan edilen OHAL'in Temmuz 2018'de bitirilmesinin ardından çıkartılan, 28 Temmuz 2021 tarihinde yürürlük süresi bir yıl daha uzatılan ve "sürekli OHAL" olarak nitelendirilen yasanın yürürlük süresi 31 Temmuz 2022 tarihi itibarıyla sonlandığı için ilgili yasanın bazı maddeleri yürürlükten kalktı. Örneğin, yasanın yürürlükten kalkmasıyla "toplular işlenen suçlarda" 12 güne kadar uzatılabilen gözaltı süresi dört güne inmiş, kamudan ihraçlar için de "normal" disiplin prosedürleri geri gelmiş oldu.

c) Yanı sıra, 12 Ocak 2023 tarihindeki Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararı ile, 15 Temmuz darbe girişiminin ardından ilan edilen ve OHAL tedbirlerinin devamını sağlayan 31 Temmuz 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren torba kanunun kimi maddeleri iptal edilmiş oldu. Örneğin, tutukluluğa itiraz ve tahliye taleplerinin 30 günde bir dosya üzerinden karara bağlanabileceğini düzenleyen kanun hükmü iptal edildi. Meslekten çıkarılan kamu görevlileri ile haklarında suç soruşturması veya kovuşturması yürütülenler ve bunların eşlerinin pasaportlarının iptaline imkân tanıyan düzenlemenin iptaline karar verildi.

d) 8 Şubat 2023 tarihindeki Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile deprem bölgesinde yer alan 10 il (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Maraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Urfa) ile sınırlı olmak üzere 8 Şubat 2023 tarihinden itibaren üç ay süreyle olağanüstü hal ilan edildi.

Elbette depremin yol açtığı yıkımın büyüklüğü ile orantılı olarak kamu gücü ve olanaklarının en etkin ve hızlı şekilde kullanılabilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Ancak, Türkiye'nin siyasal geçmişine baktığında olağanüstü yönetim usullerine başvuru her dönemde Anayasa'nın 15. maddesinin 2. fıkrasındaki güvencelere uyulmadığı ve temel hak ve özgürlüklere yönelik ihlallerinin yoğunlaştığı da gözönüne alındığında, bunun tek yolunun hemen OHAL ilan etmek olmadığı mevcut diğer yasal düzenlemeler kapsamında gerekli tüm tedbirlerin alınmasının olanaklı olabileceği konusu aşikârdır.

8 Şubat 2023 tarihinde ilan edilen OHAL'e dayalı olarak da 11 Şubat 2023 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yağma ve hırsızlık suçlarında gözaltı süreleri OHAL ilan edilen yerlerde dört günden yedi güne uzatılmıştır. Kuşkusuz işkence yasağı ihlalleri açısından da büyük risk oluşturan yedi günlük gözaltı süresi suçun niteliği ne olursa olsun kabul edilemez.

ii. 27 Nisan 2021 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) tarafından bir Genelge yayımlanarak toplantı

ve gösterilere müdahale eden kolluk görevlilerinin ses ve görüntü kayıtlarının alınması "özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği" gerekçesiyle yasaklanmış idi.

Böylelikle Anayasa'da güvence altına alınan barışçıl toplantı ve gösteri özgürlüğüne yönelik kolluk görevlilerinin yasa/hukuk dışı müdahaleleri sırasında işlenen işkence ve diğer kötü muamele, yaralama ve hatta öldürme suçlarının üstünün örtülmesi ve suçun görünmez kılınması mümkün hâle getirilmiş idi.

Ancak genelgenin iptaline ilişkin TİHV dahil kimi kurumlar tarafından yapılan başvuruları değerlendiren Danıştay 10. Dairesi, EGM'nin tüm itirazlarına karşın, 11 Kasım 2021 tarihinde genelgeyle basın özgürlüğünü kısıtlayıcı yönde yasa koyucu (TBMM) yerine kural ve sınırlamalar getirmeye çalışıldığına hükmederek, Anayasaya aykırılık gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına karar vermiş idi. Daha sonra; İçişleri Bakanlığı ve EGM'nin genelgeye ilişkin, Danıştay'ın 15 Eylül 2021 tarihinde verdiği "yürütmeyi durdurma kararına" karşı yaptığı itiraz, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından 14 Mart 2022 tarihinde reddedilerek genelgenin yürütmesi kesin olarak durdurulmuştur.

iii. Önceki açıklama ve raporlarımızda da yer verdiğimiz gibi son zamanlarda hapisanelere ilişkin çalışma düzenini, yöntemini ve bu kuruluştaki çalışanların uyacakları kuralları belirleyen çoğu yönetmeliklerde olmak üzere üst üste değişiklikler yapılmakta ve bu değişikliklerle hapisane idarelerine hukuka aykırı bir şekilde geniş yetkiler verilmektedir.

iv. 2 Ocak 2023 tarihinde Adalet Bakanlığı tarafından Cumhurbaşkanlığı özel af yetkisi kapsamındaki "Sürekli Hastalık, Sakatlık ve Kocama Sebebiyle Kişilerin Cezalarının Hafifletilmesi veya Kaldırılması Hakkında İşlemler" başlıklı bir genelge yayımladı. Söz konusu bu genelge esas olarak 1 Ocak 2006 tarihinde yine Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan "Özel af taleplerinde yapılması gereken işlemler" başlıklı genelgede iki konudaki eklemeyi içermektedir. Bunlardan birincisi hükümlülerin talebinin yanısıra güncellenmiş bu Genelgeye göre Cumhuriyet başsavcılıklarınca bu durumdaki kişilerin talebi olmaksızın re'sen bu sürecin başlatılabilmesini düzenlemektedir. İkincisi ise hükümlünün veya kanuni temsilcisinin talebinden vazgeçmesi ya da Cumhuriyet başsavcılığı tarafından re'sen başlatılan işlemleri reddetmesi hâlinde, cezaların hafifletilmesi veya kaldırılması işlemlerinin sürdürülebileceği hususunu içermektedir. Her iki ek bir yanı ile çok kısıtlı da olsa nispi olumlu değişiklik olarak değerlendirilebilir. Ancak çok yaşam hakkı ihlali düzeyine ulaşan hasta mahpusların giderek daha da yoğunlaşan sorunlarının çözümüne yönelik köklü bir zihniyet değişimi ile birlikte Ceza ve Güvenlik Tedbir-

lerinin İnfazı Hakkında Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu başta olmak üzere esaslı değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

Zira, “kısa süreli ölümcül prognozu olanlar, cezaevi koşullarında iyi bir şekilde tedavi edilemeyecek ciddi bir hastalığı bulunanlar, ağır bir sakatlığı olanlar, ciddi mental hastalığı olanlar gibi sürekli hapsedilmeye uygun olmayan kişiler” açısından uluslararası ve bölgesel insan hakları organları tarafından son derece berrak kurallar ve içtihat geliştirilmiştir. Özellikle ölümcül hastalığa yakalanmış kişiler veya sağlık durumu sürekli şekilde hapis hane koşulları ile uyumsuz hâle gelmiş kişilerin alıkonulmaya devam ettirilmesi aynı zamanda işkence yasağı kapsamında değerlendirilmektedir.

- v. 31 Ocak 2023 tarihindeki Resmi Gazete’de yayımlanan “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile 17 Haziran 2005 tarihindeki Resmi Gazete’de yayımlanan “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik”te kimi değişiklikler yapıldı. Bu değişikliklerden birisi konuya ilişkin herhangi bir kanun maddesinin mevcut olmamasına karşın ilk kez 17 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmeliğin 9. maddesinde yer alan “Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri hükümlü tarafından karşılanır.” düzenlemesi ile ilgilidir. 31 Ocak 2023 tarihindeki yeni Yönetmelikte hükümlüler tarafından karşılanması zorunluluğu olan ‘aydınlatma dışındaki elektrik giderlerinin’ mesken tarifesi esas alınarak belirleneceği ve çocuk ve kadın hükümlülerin tüm elektrik giderleri kurum bütçesinden ödeneceği düzenlemelerine yer verilmiştir.

İlk bakışta nispi olumlu değişiklik olarak değerlendirilecek bu düzenleme özünde iktidardaki hâkim zihniyetin özel bir göstergesidir.

Zira, mahpusların kapatılmanın kaçınılmaz sonuçları dışındaki tüm haklarının korunup, geliştirilmesi ve mahpusların onurunun korunması devletin yükümlülüğü iken, hele de mahpusların ve ailelerinin çok büyük çoğunluğunun yaşanmakta olan ağır ekonomik kriz ve derin yoksullaşmadan en fazla etkilendiği bir ortamda, 2005 yılından itibaren hükümlülerden aydınlatma dışındaki elektrik giderlerini alabilmeyi tahayyül edebilmek gayri insani yaklaşımların düzeyini ortaya koymaktadır.

Öte yandan, hapisanelerdeki toplam hükümlülerin %4’ünü oluşturan çocuk ve kadın hükümlülerin⁵ tüm

elektrik giderleri kurum bütçesinden ödeneceğinin düzenlenmiş olmasına karşın, hükümlülerin %96’sının erkek olduğu gözönüne alındığında bu düzenleme hükümlülerin çok büyük çoğunluğu için özünde bir hak ihlali anlamına gelmektedir.

2.3. Ulusal Önleme Mekanizması işlevini de üstlendiği iddia edilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)

- i. Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşmeye ek Seçmeli Protokol (OPCAT) ve Paris Prensiplerinde yer alan ilkelere hiçbir şekilde uyumlu olmadığına ısrarla dikkat çektiğimiz Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu 20 Nisan 2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğü girmiş idi. Bu kanun ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) kurulmuş, dahası OPCAT’in gereği işkencenin önlenmesinde etkili ve önemli bir araç olan ‘Ulusal Önleme Mekanizması’nın (UÖM) işlevlerini de yerine getirmek üzere yetkilendirilmiş idi. “Resmi OHAL” döneminde, 9 Temmuz 2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Kanun Hükmünde Kararname ile TİHEK yasasında daha da olumsuz değişiklikler gerçekleştirilmiş idi. Bu değişikliklerle, TİHEK’in kurul üyelerinin tamamı ve kurul başkanı ile ikinci başkanının Cumhurbaşkanı tarafından atanması, Kurumun Cumhurbaşkanı’nın görevlendireceği bakanlık ile ilişkilendirilmesi ve Cumhurbaşkanı’nın gerekli gördüğü yerde yetkilerini bu bakan vasıtasıyla kullanması şeklinde düzenleme yapılmış; ayrıca kurul üyesi olmak için gerekli olan kurumun görev alanında en az 10 yıllık deneyim sahibi olmak şartı, çoğulcu temsil şartı, iki dönemden sonra kurul üyesi olamama şartı kaldırılmış idi.

Nitekim, 2018 yılındaki yasal değişiklikten bu yana ilk kez 14 Temmuz 2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanı kararı ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu başkanı, ikinci başkanı ve sadece ikisi kadın olan diğer dokuz kurul üyesi Cumhurbaşkanı tarafından OPCAT ilkelerine bütünüyle aykırı bir şekilde atanmıştır. Bu atama kararı ile kurul üyelerinin cinsiyet dengesine, halkın çeşitli gruplarının temsili, etnik, kültürel ve dini azınlıkların temsiliyetine önem verilmediği gibi, ulusal önleme mekanizmasının bu hassasiyete sahip olmadığı gerçeği bir kez daha görünmüştür.

Böylece; yapısal, işlevsel ve mali açılardan bağımsızlığı olmayan TİHEK’i, ülkemizdeki insan hakları kurumlarının raporlarının yanı sıra, pek çok uluslararası insan hakları mekanizmasının raporlarında da yer

5 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü verilerine göre 2 Mayıs 2023 tarihi itibari hapisanelerde bulunan toplam 356.587 tutuklu ve hükümlünün 315.197’si hükümlüdür. Hükümlülerin 301.846’sı (%96) erkek, 12.397’si kadın ve 954’ü ise çocuktur.

alan tüm önerilere karşın, OPCAT ve Paris Prensipleri ilkelerine uyumlu hâle getirecek hiçbir adım atılmadığı gibi, önceki yıllarda yasasında yapılan değişiklik ile kurum yürütmeye daha da bağımlı hâle getirilmiştir.

ii. TİHEK kanunu uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması olarak görev yapmakla vazifelendirilen TİHEK tarafından özgürlüğünden alıkonulan kişilerin bulunduğu mekanlara 2022 yılında gerçekleştirilen ziyaretlerin 69'unun yayımlanan raporları ile 2023 yılında 30 Nisan 2023 tarihi itibarı ile yayımlanmış 6 rapor değerlendirildiğinde, alıkoyma yerlerine yapılan önleyici ziyaretlerin, her ne kadar raporlarda hapishaneler ile ilgili çok sayıda uluslararası belgeye atıf yapılması gibi olumlu bir görüntü bulunmakta ise de, esas olarak şekli olarak yerine getirildiği anlaşılmaktadır.

iii. Öncelikle, Uluslararası Önleme Mekanizmaları'nın özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişilerin bulunduğu veya bulunabileceği yerlere düzenli ziyaretler yoluyla işkence ve diğer kötü muameleyi önleyici bir sistem geliştirmeyi amaçladığını bir kez daha belirtmek isteriz. Böylece ihlallere daha gerçekleşmeden müdahale imkânının sağlanması hedeflenmektedir.

Böyle bir amaç hedeflendiği içindir ki, yargısal olmayan araçlardan olan OPCAT'de tanımlanan Ulusal Önleme Mekanizmaları bir soruşturma organı ya da hüküm veren bir organ değildir.

Oysa TİHEK, ilgili kanunda "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" ile görevlendirilmesine dayanarak, OPCAT ilkelerine bütünüyle aykırı bir şekilde, Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında da başvuru almakta ve karar vermektedir. Her ne kadar kendi Kanunu'nun 17'nci maddesinde yargı ve yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağına yer verilmiş olsa da TİHEK sonuç olarak işkence ve diğer kötü muamele iddiaları ile ilgili olarak bir tür soruşturma süreci işleterek ve 'kötü muamele yasağının ihlali yapıldığı ya da yapılmadığı' şeklinde hüküm vererek, kabul edilemez bir şekilde, adeta bir yargı işlevini üstlenme girişiminde bulunmaktadır.

Böyle bir işlev işkencenin önlenmesi çabaları açısından son derece sakıncalı bir durum yaratmaktadır.

Bu sakıncalı durumu ortaya koyabilmek açısından TİHEK'in kendine iletilen başvurularla ilgili kararlarının, özellikle Ulusal Önleme Mekanizması kapsa-

mında olduğu iddiası ile yayımlanmış olduğu kararların kısaca gözden geçirilmesi yararlı olacaktır.

Öncelikle; 2018, 2019 ve 2020 yıllarında "İşkence ve Kötü Muameleye Karşı Ulusal Önleme Mekanizması Raporu" başlığında yayımladığı yıllık raporlarda işkence ve diğer kötü muamele iddialarıyla ilgili kuruma yapılan başvurulara ilişkin kararlar için özel bir bölüme yer veren TİHEK'in, 4 Nisan 2023 tarihinde yayımladığı "Ulusal Önleme Mekanizması Ziyaret Raporları 2021" başlıklı raporunda ise sadece UÖM görevi kapsamında 2021 yılı içerisinde düzenlenen ziyaretlerin raporlarına yer verip, işkence ve diğer kötü muamele iddiaları ile ilgili kuruma yapılmış başvurularla ilgili kararlarına ilişkin özel bir bölüme yer vermediği gözlenmiştir. Bununla birlikte; örneğin 15 Mart 2023 tarihli 2023/245 karar numarası ile alınan kararda yer verildiği gibi, Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından başvuruların incelenerek karar süreçlerinin işletildiği görülmüştür.

TİHEK tarafından 2022 yılı için Ulusal Önleme Mekanizması bağlamında herhangi bir rapor henüz yayımlanmamıştır.

Bu nedenle 2022 ve 2023 yılları ile ilgili TİHEK internet sitesindeki 'Kurul Kararları' sayfasında yer alan kararlar tarafımızdan taranmıştır.

Öncelikle, önceki yıllarda yayımlanan kararlar da gözönüne alındığında, TİHEK'in kendisine iletilen başvuruların, her ne kadar TİHEK e-başvuru sekmesinde başvuru konularından birisi olarak 'Ulusal Önleme Mekanizması' da gözükyüyor ise de, hangilerinin Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ele alınıp alınmadığına ilişkin kriterlerde/ölçütlerde farklılıklar olduğunu, yanı sıra ele aldığı başvurularla ilgili oluşturduğu kararlara yönelik sistematik bir sınıflandırmanın da bulunmadığını belirtmeliyiz.

TİHEK'in sistematik olmayan bu tür yaklaşımlarını gözönünde tutmak kaydı ile tarafımızdan gerçekleştirilen tarama sonucu, tespit edebildiğimiz kadarı ile, TİHEK tarafından 2022 yılında yayımladığı toplam 799⁶ karar içinde Ulusal Önleme Mekanizması temsiline, olduğu varsayılabilir 219 karardan sadece üç kararda⁷ "kötü muamele yasağının ihlali yapıldığı"⁸ 'kararı' verildiği görülmektedir. 2023 yılında ise 30 Nisan 2023 tarihi itibarı ile yayımlanan toplam 210 karardan Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında olduğu varsayılabilir 93'ünün hiçbirinde "kötü muamele yasağının ihlali" yönünde bir 'karar' bulunmamaktadır.

6 Her ne kadar 2022 yılı içinde 801 kararın yer verildiği gözükyüyor ise de bir karar (2022/138) 2023 yılı kararı olmasına karşın 2022 yılı kararları içinde yer almaktadır. Diğer bir karar ise (2022/897) 2022 yılı içinde mükerrer olarak yer almıştır.

Hapishanelerde giderek artan işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarına ilişkin son derece ciddi ve inanılır iddiaların ve kanıtların daha da çoğaldığı bir dönemde, TİHEK tarafından 1 Ocak 2022 ile 30 Nisan 2023 tarihleri arasındaki dönem için açıklanan ve Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında değerlendirilebilecek toplam 312 karardan sadece üç tanesinde ‘kötü muamele yasağının ihlali’ yönünde ‘karar’ verilmiş olması dikkat çekicidir.

Söz konusu bu başvurulara ilişkin sürecin genellikle yazışma yoluyla ve dosya üzerinden inceleme yapılarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu başvurular ile ilgili süreçlerde işkence ve diğer kötü muamele iddiaları ile ilgili soruşturma ve belgelendirme süreçlerinin nasıl yürütülmesi gerektiğine ilişkin ilke ve standartları ortaya koyan ilk ve yegâne kılavuz olan ve açık adı “İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu” olan İstanbul Protokolü ilkelerine hiçbir şekilde hürmet edilmemesinin ötesinde, İstanbul Protokolü ilkelerine tümüyle aykırı bir yaklaşım sergilenmiştir.

Daha açık bir ifade ile, işkence ve diğer kötü muamele iddiaları ile ilgili bir soruşturma işlevi olmaması gereken TİHEK bu tür kararları ile, işkence ve diğer kötü muamele iddiaları ile ilgili etkili bir soruşturmanın önünü açmak yerine, ne yazık ki soruşturma süreçlerinin engellenmesi ve dolayısı ile cezasızlık yolunu açarak cezasızlıkla mücadeleye zarar verilmesi işlevini üstlenmiş olmaktadır.

- iv. Bu vesile ile bir kez daha TİHEK’in, özellikle 2015 yılı sonrasında Türkiye’de meydana gelen çatışmalı ortam sırasında ve askeri darbe teşebbüsü sonrası ilan edilen OHAL döneminden sonra yaygın ve yoğun olarak yaşanan insan hakları ihlallerine karşı etkili bir izleme gerçekleştirilmemiş olmasının da bu kurumun işlevsizliğinin önemli bir göstergesi olduğunu ifade etmek durumundayız.
- v. Sonuç olarak, OPCAT ve Paris Prensipleri ilkelerine uyumlu olmadığı aşikâr olmasına rağmen Ulusal Önleme Mekanizmasının işlevlerini de yerine getirmek üzere yetkilendirilmiş olan Türkiye İnsan Hakları ve

Eşitlik Kurumu, kurulduğu tarihten (20 Nisan 2016) bugüne işkencenin önlenmesine katkı sağlamadığı gibi, işkencenin önlenmesi çabalarına zarar vermektedir.

- vi. Böyle bir ortamda, BM İşkenceyi ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezayı Önleme Alt Komitesi (SPT), 6-9 Ekim 2015 tarihlerindeki Türkiye’ye ilk ziyaretinden sonra, 4-15 Eylül 2022 tarihlerinde ikinci ziyaretini gerçekleştirmiştir. TİHV olarak da görüşmelere katılıp düşünce ve değerlendirmelerimizi paylaştığımız bu ziyaretin raporu henüz yayımlanmamıştır.
- vii. Bu ziyaretten hemen sonra, 10 Ekim 2022 tarihinde Ulusal İnsan Hakları Kurumları Küresel Ağı (GANHRI) bünyesinde bulunan Akreditasyon Alt Komitesi’nin (SCA) TİHEK’in B statüsünde akredite edilmesine yönelik önerisi açıklanmıştır. GANHRI tüzüğü gereği 8 Kasım 2022 tarihi itibarı ile Ulusal İnsan Hakları Kurumları Küresel Ağı (GANHRI) tarafından, OPCAT ve Paris Prensipleri ilkelerine uyumlu olmadığı aşikâr olan, TİHEK’in B statüsünde akredite edilmesi önerisi kabul edilmiştir. Her ne kadar “Paris Prensiplerini kısmen karşıladığı” anlamına gelen B statüsünde de olsa akredite edilmiş olmasının Türkiye’de işkencenin önlenmesine yönelik olumsuz sonuçları olacağına kaçınılmazlığı gerçeği gözönüne alındığında, bu sürecin aynı zamanda uluslararası insan hakları mekanizmalarının işlevselliğinin tartışılması gerekliliğini bir kez daha göstermektedir. Öte yandan TİHEK’in B statüsünde akredite edilmiş olmasının OPCAT ilkelelerini hiçbir şekilde karşılamayan TİHEK bünyesindeki Ulusal Önleme mekanizmasının geçerliliği açısından hiçbir anlam ifade etmediği de aşikârdır.

2.4. Uluslararası Mekanizmaların Önerileri

Her ne kadar uluslararası insan hakları mekanizmalarının insan hakları alanındaki işlevlerindeki kısıtlılıkları ve sınırlılıkları daha da derinleşmekte ise de, önceki raporlarımızda hep yer verdiğimiz gibi, Türkiye’deki işkence gerçeği uluslararası mekanizma ve organlar tarafından hazırlanan raporlarda tüm çıplaklığı ile dile getirilmektedir. Ancak, Anayasa başta olmak üzere hiçbir yasa, kural ve normla kendini sınırlandırmak istemeyen siyasal iktidar,

7 TİHEK internet sitesinin ‘Kurul Kararları’ sayfasında 2022 yılında beş kararda “kötü muamele yasağının ihlali yapıldığı” ifadesi gözükmüyor ise, esas karar metinlerinde iki karar için (Karar Numaraları: 2022/717 ve 2022/718) “1. Başvuruda kötü muamele yasağının ihlali yapılmadığı,” kararı yer almaktadır.

8 Bu kararların ilki olarak 2022/697 numaralı kararda “75 gün boyunca yatak verilmeyerek yerde yatırıldığı iddiası” ile ilgili olup; ikinci olarak 2022/66 numaralı kararda “L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu sırada tarafına kantinden talep etmediği malzemelerin satıldığı, satın almazsa kantin ihtiyaçlarının verilmemesiyle tehdit edildiği, kantin konusunda sorun yaşadığı başka bir gün hakarete ve fiziksel şiddete uğradığı, işkence ve kötü muameleyle maruz kaldığı iddialarına ve başvurusunun incelenmesi ile Kuruma ulusal önleme mekanizması görevi çerçevesinde heyet gönderilmesi talebine ilişkin” olup “Kurum idaresinin şeffaf olmayan ihmalkar tutumu ve olayın aydınlatılması için adli mercilere gerektiği şekilde yardımcı olmaması” gerekçesi ile; üçüncü olarak ise “ceza infaz kurumunda tutulan başvuranın eğitim hakkının ihlal edildiği iddiası” ile ilgili 2022/795 numaralı kararda “takdir yetkisi kapsamındaki kararını gerekçelendirilemediği” gerekçesi ile ihlal kararı verilmiştir.

uluslararası önleme ve denetleme mekanizmaları tarafından yapılan eleştiri ve önerileri de esas olarak dikkate almamaktadır.

- i. 20-22 Eylül 2022 tarihlerinde gerçekleştirdiği toplantısı için Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne Hafıza Merkezi ve İHD ile birlikte Kural 9.2 bildirimini yaptığımız "Batı ve Diğerleri Grubu" dosyasının öyküsü uluslararası mekanizmalarının önerilerinin siyasi iktidarca içtenlikle ele alınmadığının özel bir örneğini oluşturmaktadır.

Bilindiği gibi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 14-16 Eylül 2021 tarihlerinde gerçekleştirdiği toplantısı için de aynı dosya için Kural 9.2 bildirimini yapmış idik.

Bu grup kapsamında, güvenlik güçleri tarafından 1993-2011 yıllarında işlenen öldürme, işkence ve kötü muamele ve orantısız güç kullanma eylemleriyle (yakalama, gözaltı, ifade alma işlemleri ve barışçıl gösterilere müdahale sırasında işlenenler dahil) ilgili soruşturmaların, kovuşturmaların ve disiplin süreçlerinin etkisizliğiyle ilgili verilen AİHM kararlarının (AİHS madde 2 ve 3'ün usulden ihlal edildiğine hükmedilen kararlar) iç hukuktaki infaz süreci Bakanlar Komitesi tarafından olarak denetlenmektedir. AİHM tarafından ilk kararın 2004 yılında verildiği gözönüne alındığında, 19 yıldır süren izleme sürecinin bu denli uzunluğu siyasi iktidarın bu tür denetleme mekanizmalarının önerilerine olan olumsuz yaklaşımını göstermektedir. Öte yandan, sivil insan hakları kurumlarının Bakanlar Komitesi'ne düzenli olarak Kural 9.2 bildirimleri yapmasının ne denli etkili olduğunu da göstermektedir.

- ii. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) Türkiye'ye son dönem itibari ile 29 Ağustos-6 Eylül 2016, 4-13 Nisan 2018 ve 6-17 Mayıs 2019 tarihlerindeki üç ayrı "özel amaçlı/ad-hoc" ziyaret ile 10-23 Mayıs 2017 ve 11-25 Ocak 2021 tarihlerindeki iki ayrı periyodik/düzenli ziyaret gerçekleştirmiştir.

Öte yandan, CPT'nin 3 Ekim 2022 günü yaptığı açıklamada, 21-29 Eylül 2022 tarihlerinde Türkiye'ye düzensiz bir ziyaret yaptıkları ve bu kapsamda İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Hapishaneyi de ziyaret ettikleri belirtilmesine karşın bu ziyaret ile herhangi bir bilgi kamuoyu ile henüz paylaşılmamıştır.

Bu ziyaretler sırasında CPT üyelerinin yaptığı gözlem ve tespitler hakkında tamamlanmış raporlardan 10-23 Mayıs 2017 dönemsel ziyareti ile 6-17 Mayıs 2019 "özel amaçlı/ad-hoc" ziyaretinin raporları hükümetin izin vermesi üzerine 5 Ağustos 2020 tarihinde yayımlanmıştır. Yayımlanan her iki CPT raporunda da yer alan tavsiyelere esas olarak uyulmadığı anlaşılmaktadır.

Diğer üç raporun (21-29 Eylül 2022 tarihlerindeki ziyaret raporunun henüz hazırlanmadığı varsayılabilir) yayımlanmasına hükümet tarafından hâlâ izin verilmemesi ise ülkemizde işkence sorununun ulaştığı boyuta ilişkin bir başka göstergedir. Bu durum aynı zamanda uluslararası insan hakları mekanizmalarının işlevselliğinin tartışılmasının gerekliliğini bir kez daha göstermiştir.

Bugüne kadar Avrupa Konseyi bünyesindeki 12 ülke, işkencenin önlenmesi doğrultusunda devletlerin ciddiyetinin ve kararlılığının bir göstergesi olarak, CPT tarafından gerçekleştirilen ziyaretlere dayalı hazırlanan raporların ilgili devletin izin vermesi beklenmeden yayımlanmasını onaylamıştır. Türkiye devletinin ise CPT ziyaretlerine dayalı raporların otomatik olarak yayımlanmasına onay verilmesi konusunu hâlâ gündemine bile almaması, CPT'nin 2016 yılından bu yana gerçekleştirdiği üç ayrı ziyarete ilişkin raporlarının yayımlanmasına hâlâ izin vermemesi ile birlikte düşünüldüğünde, siyasi iktidarın işkencenin önlenmesi konusundaki olumsuz/içtenliksiz tutumunun bir diğer göstergesidir.

- iii. Avrupa Parlamentosu'nun 7 Haziran 2022 tarihinde tavsiye kararı niteliğinde kabul edilen 2021 yılı için hazırladığı Türkiye raporunda da işkencenin önlenmesi konusunda benzer değerlendirmelere yer verilmiştir.
- iv. Ulusal Önleme Mekanizması ile ilgili BM İşkenceye Karşı Alt Komite'nin 5-9 Ekim 2015 tarihlerindeki Türkiye ziyareti dayalı hazırlanan ve 2 Aralık 2019 tarihinde yayınlanan raporunda ve 28 - 30 Ocak 2020 tarihlerinde gerçekleşen BM Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizması çerçevesinde Türkiye'nin insan hakları karnesinin üçüncü tur incelemesinde yer alan tüm önerilere karşın, TİHEK'i OPCAT ve Paris Prensipleri ilkelerine uyumlu hâle getirecek hiçbir adım atılmadığı gibi önceki yıllarda yasasında yapılan değişiklik ile kurum yürütmeye daha bağımlı hâle gelmiştir.

2.5. Cezasızlık Kültürü

Sürekli olarak yinedeğimiz gibi, cezasızlık olgusu işkence ile mücadelede en önemli engeldir.

İşkencenin her koşulda mutlak yasak olmasına karşın, o ülkede yaşayan herkesin güvenliğinden sorumlu olması gereken bir İçişleri Bakanı, kendi tekrarlayan ifadeleri ile "Tekrar söylüyorum uyuşturucu satıcısını okulların önünde polisimiz gereğini yapsın. Ayaklarını kırsın. Bu kadar net ve açık" diye kolluk görevlilerine bir tür talimatlar veriliyor.

İktidar partisi sözcüsü, yine kendi ifadesi ile “Yağma olayları karşısında açık ve net söylüyorum son derece acımasız olacağız.” diye konuşabiliyor.

En hafif ifadeyle, bu tür özensiz suçlama dilinin hızla ayrımcılığa, nefret söylemine, işkence ve diğer kötü muamelelere varan şiddete dönüştüğü tüm kamuoyu tarafından izleniyor.

Son dönemde kamu görevlilerinin işkencenin ve diğer kötü muamele mutlak yasağına yönelik bu tür söylemleri, tavırları ve yaklaşımları, cezasızlığı “güvence” altına almaya yönelik yasal düzenlemeler ile daha da ciddi bir hal almıştır. Siyasi iktidar işkenceyi “terörizm ile mücadele”, “olağanüstü hal”, “milli güvenlik” ve “kamu düzeni” adı altında meşrulaştırma eğilimindedir.

Her zaman belirttiğimiz gibi, cezasızlığın arkasında yatan köklü neden işkence iddialarına yönelik bütün iddiaların ivedilikle, eksiksiz, tarafsız, bağımsız ve etkili bir şekilde soruşturmaya konu edilmemesidir.

Faillere hiç soruşturma açılmamakta ya da işkence suçunu nedeniyle yapılan suç duyurusu başvuruları ya çeşitli gerekçeler ile takipsizlikle sonuçlanmaktadır.

Maside Ocak’ın işkence ve diğer kötü muamelelere maruz kaldığı iddiası ile bireysel başvurusuna yönelik 23 Şubat 2023 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararında yer alan, İstanbul Protokolü ışığında ‘İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların’ etkili biçimde soruşturulması ve belgelendirilmesine dair evrensel ilke ve standartlar ile uyumlu olmayan değerlendirmeler, işkence iddiaları ile ilgili soruşturma süreçlerindeki sorunlu alanların ulaştığı düzeyi göstermesi açısından özel bir örnek oluşturmaktadır.

Anayasa Mahkemesi’nce verilmiş olan hükmün esasını ayrıca tartışmak kaydıyla, kararda yer alan evrensel ilke ve standartlar ile uyumlu olmayan ve ne yazık ki işkence ve kötü muamele iddiaları ile ilgili etkili biçimde soruşturma süreçlerinin engellenmesi ve dolayısıyla cezasızlıkla mücadeleye zarar verilmesi sonucunu doğuran söz konusu değerlendirmeler ile ilgili TİHV olarak kapsamlı görüşümüzü 20 Mart 2023 tarihinde kamuoyu ile paylaşmıştık⁹.

Takipsizlikle sonuçlanmayan soruşturma süreçleri çok sıklıkla daha az cezayı öngören ve zamanaşımına tabi olan ‘basit yaralama’, ‘zor kullanma sınırının aşılması’, ‘eziyet’ ya da ‘görevi kötüye kullanma’ suçlarından sürdürülmektedir.

Kovuşturma aşamasına ulaşabilen dosyalarda ise sanıklara genellikle hiç ceza verilmemesi ya da cezaların ertelenmesi gibi nedenlerle cezasızlık olgusu işkence yapılmasını mümkün kılan en temel unsurlardan birisi olarak hâlâ karşımızda durmaktadır.

Ayrıca işkence suçunun kovuşturulması için yasadaki muğlaklık yerini korumaktadır.

Öte yandan işkence suçunun soruşturulmasının önüne geçmek amacıyla işkence görenleri yıldırmaya yönelik işkence görenler hakkında derhal “memura hakaret etmek, mukavemet etmek, bu sırada yaralamak, kamu malına zarar vermek” gibi gerekçelerle karşı davalar açılmaktadır. İşkenceciler aleyhine açılan davalar cezasız kalırken işkence görenler aleyhine açılan davalar kısa sürede ağır cezalar ile sonuçlanabilmektedir.

Bu kapsamda, pek çok örnekten sadece özel bir örnek olarak, 25 Ağustos 2018 tarihinde 700. buluşmalarında “Cumartesi Annelerinin/insanlarının” işkence düzeyine ulaşan şiddete maruz kalmalarına ve bu konu ile ilgili suç duyurularına dayalı etkili soruşturma süreçleri gerçekleştirilmeden genellikle takipsizlik vb. kararlarla dosyalar kapatılırken, kendileri aleyhine “izinsiz gösteri yapmak” suçlamasıyla açılan davanın hâlâ sürmekte olduğuna yer vermek isteriz. Bir sonraki duruşma 7 Temmuz 2023 tarihine ertelenmiştir.

Bu vesile ile Anayasa Mahkemesi’nin;

- “Diğer yandan başvuruçunun da içinde yer aldığı grubun kaybolan yakınlarının bulunması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması amacıyla yönelik oturma eylemi ve basın açıklaması yapmak istemesi demokratik bir toplumda saygı ile karşılanmalıdır” değerlendirmesine dayalı olarak ‘toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği’ hükmü verdiği Maside Ocak’ın bireysel başvurusu ile ilgili 16 Kasım 2022 tarihli,
- “Demokratik bir toplumda, barışçıl yöntemlerle fikirlerini savunanlara toplantı özgürlüğü ve diğer yasal araçlarla kendilerini ifade edebilme imkânı verilmelidir” değerlendirmesine yer verip ‘toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği’ hükmü verdiği Dilan Alp’in bireysel başvurusu ile ilgili 7 Aralık 2022 tarihli,

kararlarının toplantı ve gösteri hakkı açısından önemli kararlar olduğunu vurgulamayız.

Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi’nin bu gibi kararlarına karşın kamu otoritelerinin, vali ve kaymakam gibi

9 <https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/aym-maside-ocak-karari/>

idari görevlilerin ve kolluk görevlilerinin hâlâ ısrarla bırışıl gösteri ve toplanma hakkını kullanmak isteyenlere yönelik kabul edilemez bir şekilde hak ihlaline yol ačan tutumları, ülkemizde insan hakları rejim fikriyatından ne denli uzaklaşıldığının bir göstergesidir.

2.6. Sonuç olarak

şiddetin her türünün sistematikleştiği ve sıradanlaştığı, uzun yıllardır sorgulanan hukukun üstünlüğünün resmi ve/veya fiili/de facto OHAL süreçlerindeki gelişmelerle tamamen işlemez hâle geldiği, kâğıt üstündeki kadarı ile bile mevcut olmayan anayasal ilkelerin, yasal kural ve güvencelerin tüm işlevlerini yitirdiği, sorumlu kamu görevlilerinin her türlü cezasızlık güvencesinden yararlanı hâle geldiği bir ortamda işkence gündelik hayatın içinde herkes tarafından hissedilir, yaygın bir pratik hâle getirilmiştir.

Dahası son dönemde işkenceyi sıradanlaştıran zihniyet ve bu zihniyete dayalı uygulama ve yasal düzenlemeler ve bu süreçte işkencenin kolluğa her düzeyde öğretilmiş olma hâlinin uzun süreli yıkıcı etkileri önümüzdeki dönemin de önemli bir sorununa dönüşmüştür.

Bu nedenledir ki, temel varlık sebebi işkence görenlerin tedavi ve rehabilitasyonu, işkencenin tıbbi belgelenmesi, işkencesiz bir dünya için işkencenin önlenmesi ve “sürmekte olan toplumsal travma ile başetme”ye yönelik çabalar olan TİHV’in çalışmalarının niteliksel ve niceliksel olarak daha da etkinleştirilmesi bugün çok daha anlamlı ve gerekli hâle gelmiştir.

Son olarak, insan eliyle gerçekleştiği için önlenebilir olan Türkiye ve dünyadaki bu kötücül sürecin son bulması ve insan haklarına dayalı bir ortak yaşam idealini geliştirmek için çok daha fazla çaba göstereceğimizi bir kez daha ifade etmek isteriz.

1. TEDAVİ VE REHABİLİTASYON ÇALIŞMALARI

1.1. Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmalarına Genel Bir Bakış

Başvuru Sayıları ve Dağılımı

TİHV, 2022 yılında 1203 başvuru almış, bunlardan 2'si kapsam dışında değerlendirilmiş, böylece 2022 yılında 530 kişi beklenirken 1201 yeni başvurucuya tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunmuştur. 365 kişinin ise tedavi-

si sürdürülmüştür. Böylece 2022 yılında TİHV'in Ankara, İstanbul, İzmir, Van ve Diyarbakır'da bulunan beş tedavi ve rehabilitasyon merkezi ile Cizre'de bulunan referans merkezi aracılığıyla toplam 1566 kişiye tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunulmuştur.

Tablo 1. 1999-2022 Yılları Arasında TİHV Başvuru Sayıları

Yıllar	Adana	Ankara	Cizre	Diyarbakır	İstanbul	İzmir	Van	Toplam
1999	163	71		73	207	172		686
2000	207	126		122	430	138		1023
2001	215	131		174	483	226		1229
2002	166	84		188	346	181		965
2003	193	64		195	312	160		924
2004	203	47		155	364	153		922
2005	126	26		125	300	115		692
2006	111	10		61	117	38		337
2007	117	35		36	185	79		452
2008	145	12		40	133	95		425
2009	118	26		51	183	81		459
2010	87	31		101	102	42		363
2011	130	56		116	163	54		519
2012	132	28		114	220	59		553
2013	99	97		171	403	99		869
2014	40	33		321	301	92		787
2015	14	66		130	324	63		597
2016	-	35	16	149	212	75		487
2017	-	81	42	208	221	64		616
2018	-	44	50	131	241	73	45	584
2019	-	55	34	251	253	113	202	908
2020	-	58	35	116	190	78	128	605
2021	-	66	48	166	307	134	263	984
2022	-	85	119	191	321	174	311	1201

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, toplam 1201 yeni başvurunun 321'i İstanbul Merkezimize, Cizre Referans Merkezi başvuruları ile birlikte 310'u ise Diyarbakır merkezimize olmak üzere, başvurularımızın %53'ünün tedavi ve rehabilitasyon süreçleri bu iki ana merkezimiz tarafından gerçekleştirilmiştir.

1201 toplam başvuru arasında 1117 kişi işkence gören, 84 kişi başvuru yakınıdır. 1117 doğrudan işkence ve kötü muameleye maruz kalan başvuruçularımızın 766'sı, yani %69'u 2022 yılı içinde işkence görmüştür. Bu oran, 2021 yılında %71, 2020 yılında %59 idi.

Başvuruların Sosyal ve Demografik Özellikleri

Toplam 1201 başvurudan - translar dahil - 492'si kendisini kadın, - translar dahil - 668'i erkek, 11'i non - binary, 14'ü Queer olarak tanımladı. 16 başvuru ise bu kategorilerin içinde tanımlamadı veya cinsiyet kimliğini belirtmedi.

Tablo 3.'te de görüleceği gibi başvurular ağırlıklı olarak Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgeleri doğumludurlar. Bu durum kolluk kuvvetlerinin işkence ve kötü muamele uygulamaları ile siyasal iktidarın Kürt sorunu başta olmak üzere toplumu kutuplaştıran, ırkçı ve ayrımcı söylemleri, çatışma ve savaşı yöntem olarak benimseyen politikaları

arasında bir bağlantıya işaret etmektedir. Van, Diyarbakır ve Cizre merkezlerimiz ise Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde işkence görenlerin ve yakınlarının tedavi ve rehabilitasyona erişimine imkân sağlamaktadır.

Başvurularımıza ilişkin işkence süreci

Tablo 4'te görüldüğü gibi, 2022 yılında TİHV'e başvuran kişilerin işkence ve kötü muameleye maruz kaldığı 16 mekân arasından, başvuruların büyük çoğunluğu önceki iki yılda olduğu gibi Emniyet Müdürlüğü'nde işkence ve diğer kötü muameleye maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Başvuruların çoğunluğu tarafından bildirilen ikinci yer ise önceki yıl olduğu gibi sokak/açık alanlardır. Bu durum toplanma, gösteri ve protesto hakkı üzerindeki yoğun baskı ve polis şiddeti ile ilişkilidir. Açık alan/gösteri yerlerinde 2022 yılında işkence gören kişi sayısı, göstericilere yönelik şiddet kullanımının işkence ve kötü muamele ile ilgili temel sorunlar arasında yer almaya devam ettiğini göstermektedir. Üçüncü sırada ise 332 kişinin araç içinde işkence gördüğünü bildirdiği polis aracı yer almaktadır. Bu kişiler, çoğunlukla bir polis arabasında veya otobüste taşınırken işkence ve kötü muameleye maruz kalmışlardır; bu da işkence ve kötü muamelenin, insanlar polis kontrolü altındayken ve gözaltında tutulduklarına dair

Tablo 2. Başvuruların Cinsiyet Kimliklerinin Merkezlere Göre Dağılımı

	Kadın (Translar dahil)	Erkek (Translar dahil)	Non-binary	Queer	Belirtmedi	Toplam
Ankara Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi	36	44	1	4	0	85
Diyarbakır Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi	68	122	0	0	1	191
İstanbul Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi	161	140	10	7	3	321
İzmir Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi	79	80	0	3	12	174
Van Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi	94	217	0	0	0	311
Cizre Referans Merkezi	54	65	0	0	0	119
Toplam	492	668	11	14	16	1201

Tablo 3. 2022 Başvurularının Doğum Yerlerine Göre Sayıları ve Oranı

Doğum yeri	Başvuru yılı			
	2019	2020	2021	2022
Güneydoğu Anadolu	336 (%37)	170 (%28)	251 (%29)	406 (%34)
Doğu Anadolu	280 (%31)	197 (%32)	304 (%35)	384 (%32)
Akdeniz	35 (%4)	39 (%6)	31 (%7)	38 (%3)
Marmara	79 (%9)	77 (%13)	112 (%13)	132 (%11)
İç Anadolu	61 (%7)	38 (%6)	58 (%7)	71 (%6)
Ege	47 (%5)	32 (%5)	66 (%8)	78 (%6)
Karadeniz	29 (%3)	43 (%7)	28 (%3)	30 (%2)
Türkiye dışı	41 (%4)	21 (%3)	17 (%2)	58 (%5)
Belirtmedi				4 (<%1)

resmi bir kayıt yokken bile keyfi olarak bir sindirme ve cezalandırma aracı olarak nasıl kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca, 2 kişinin geri gönderme merkezinde, 1 kişinin de mülteci kabul ve barınma merkezinde işkence gördüğünü belirtmek gerekir.

Tablo 4. İşkenceye Maruz Kalınan Yerler

1. Sokak/ toplumsal gösteri: 561 (%50)
2. Emniyet Müdürlüğü: 549 (%49)
3. Araç içi: 332 (%30)
4. Kendi alanı (ev, işyeri) 180 (%16)
5. Polis karakolu: 65 (%6)

Tablo 5'te görüldüğü gibi, 2022 yılında TİHV başvuruları aracılığıyla tespit edilen 77 işkence yöntemi arasında hakaret ve aşağılama, yerde sürüklenme, tokat atma, tekmeleme, fiziksel müdahale gibi kaba dayak yaygın olarak kullanılan işkence yöntemleridir. Tabloda yer almayan işkence yöntemlerinden bazıları ise muhbirlik teklifi, kimyasallara maruz bırakma, cinsel saldırı tehdidi, tuvalete erişimin kısıtlanması, anlamsız emirlere itaate zorlamadır. Ayrıca, pandemi önlemlerinin ihlali şeklinde işkence nedeniyle 226 şikâyet aldık. İşkence ve diğer kötü muamele yöntemlerinde 2022 yılında bir önceki yıla göre önemli bir değişiklik olmadığını belirtebiliriz.

Başvurularımıza ilişkin Tıbbi Değerlendirme

Başvuruların anlattıkları işkence ve diğer kötü muamele yöntemleri ile TİHV tedavi ekibinin tanı koydukları hastalıklar arasında tutarlılık bulunmaktadır. 2022 yılında başvuran kişilere toplam 4324 fiziksel tanı konulmuştur; bunların büyük çoğunluğu kas iskelet sistemi hastalıkları, göz hastalıkları, sindirim sistemi hastalıkları ve KBB hastalıklarıdır. Ayrıca, başvuru sahiplerinin çoğunluğu, yani 464 psikolojik tanıdan 132'si, Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) yaşamaktadır. Majör depresyon, uyum bozukluğu, anksiyete bozukluğu işkencenin en sık görülen psikolojik etkileri arasındadır.

İşkence gören başvuruların 592'sinin (%53) tedavisi kısmi ya da tam iyileşme ile sonuçlanmış, 2022 yılında başvuruların 234'ünün (%21) tedavisi ise devam etmektedir. Toplam 291 (%26) başvurumuz tedavilerini yarıda bırakmıştır. Akut vakaların büyük çoğunluğu, fiziksel semp-

Tablo 5. TİHV 2022 Başvurularının Maruz Kaldığı En Yaygın 10 İşkence Yöntemi*

1. hakaret ve aşağılama: 866 (%78)	6. cinsel içerikli küfür: 415 (%37)
2. kaba dayak: 716 (%64)	7. sağlığa erişimin engellenmesi: 403 (%36)
3. fiziksel müdahale: 594 (%54)	8. yetersiz sağlık koşulları: 403 (%36)
4. yeme ve içmenin kısıtlanması: 506 (%46)	9. ters kelepçe: 402 (%36)
5. işkenceye görsel ve işitsel tanık etmeye zorlama: 432 (%39)	10. işkence görene yönelik tehditler: 400 (%36)

* Oranlar başvuru sayısına göre hesaplanmıştır. Bir başvuru çoğunlukla birden fazla yerde birden fazla işkence yöntemine maruz kalmakta, bu nedenle işkence yöntemi ve gözaltı yeri oranlarının toplamı 100'den fazla olmaktadır.

tomları tedavi edildikten ve günlük yaşamlarına devam edebilecek duruma geldikten sonra tedaviyi bırakma eğilimindedir. Ayrıca, Türkiye'de ağır baskıların yaşandığı insan hakları ortamında, başvuruların misilleme korkusu, adli ve idari yargı ile hapis hane süreçleri ya da güvenlik nedeniyle ülkeyi terk etmek zorunda kalmaları nedeniyle tedaviyi bırakma ya da reddetme eğiliminde olduklarını gözlemledik.

1.2. Temsilciliklerin Olmadığı Yerlerde Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları

TİHV 2020-2024 Strateji Planında da yer verilen, uzun yıllardır süren ve son dönemlerde giderek yoğunlaşan insan hakları ihlalleri göz önünde bulundurulduğunda başta Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleri olmak üzere temsilciliklerimizin bulunmadığı yerlerdeki işkence görenlere ve yakınlarına ulaşma hedefini gerçekleştirmek için çalışmalarımızın 2020 yılında güçlendirilmesi hedeflenmişti. Bu hedef doğrultusunda, 2022 yılında, 130 kişiye TİHV'in yerel örgütlerle ilişkileri, 18 kişiye gezici sağlık ekibi, 119 kişiye TİHV Cizre Referans Merkezi aracılığıyla ulaşılmıştır.

1.2.1. Referans Merkezleri

TİHV Cizre Referans Merkezi: Temmuz 2015'te yeniden başlayan silahlı çatışma ortamı, hâlen fiilen geçerliliğini koruyan/kalıcılığa ulaşmış olağanüstü hâl uygulamalarının yol açtığı ağır/ciddi insan hakları ihlalleri göz önünde tutularak, 2018 yılında da Cizre Referans Merkezi'nin geliştirilmesi çabası 2022 yılında da devam etmiştir. Cizre Referans Merkezi kurulduğundan bu yana 119 kişi ile en yüksek başvuru sayısına ulaşmış; bir önceki seneye kıyasla başvuru sayısında %40'lık bir artış görmüştür. 2022 yılında;

- 27 ev ziyareti; 11 başvuruya (4 kadın, 5 erkek, 2 kız çocuk başvuru) üniversite sınavına hazırlık ve hazırlık kursları, dil kursları, ehliyet desteği gibi sosyal destek sağlanmış ve toplam 70 sosyal hizmet görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Bu 11 kişiden 8'i yeni başvuru olup, 3 başvurunun sosyal destek süreçleri önceki yıllardan devam etmektedir.

- ii. Cizre Referans Merkezi'nin faaliyetlerini güçlendirmek amacıyla 2022 yılı boyunca haftada bir kez (çevrimiçi) tedavi merkezleri koordinatörüyle vaka ve olgu toplantıları gerçekleştirilmektedir. Benzer şekilde, Cizre Referans Merkezi'nin faaliyetlerini güçlendirmek için, tedavi merkezleri koordinatörünün katılımıyla, Cizre ve Diyarbakır tedavi ekipleriyle ayda iki kez (çevrimiçi) vaka ve olgu toplantıları 2022 yılı boyunca gerçekleştirilmiştir.
- iii. 21 Mayıs ve 24 Eylül 2022 tarihlerinde Cizre Merkez sosyal hizmet uzmanı, Van'daki sosyal hizmet uzmanlarının insan hakları ihlallerinden kaynaklanan travma alanındaki bilgi ve becerilerini artırmayı amaçlayan süpervizyon oturumlarına katılmıştır.
- iv. 2022 yılı boyunca Cizre'de avukatlar, sağlık çalışanları ve insan hakları savunucularının katılımıyla hekimler, sağlık çalışanları ve avukatlarla deneyim paylaşımı ve gönüllü ağının güçlendirilmesi amacıyla 32 toplantı gerçekleştirilmiştir.

1.2.2. Gezici sağlık ekibi ziyaretleri

TİHV, 2022 yılında işkence görenlerin ve yakınlarının nitelikli tedavi ve rehabilitasyona erişimini artırmak amacıyla temsilciliklerin bulunmadığı bölgelere toplam 3 gezici sağlık ekibi ziyareti gerçekleştirmiştir.

- i. İlk ziyaret 20 Nisan'da Mardin Nusaybin'e gerçekleştirilmiş, Diyarbakır ve Cizre Merkezleri sosyal çalışmaları 2022 yılında TİHV'e başvuran 2 kişiyi evlerinde ziyaret etmiştir. Ziyarete Cizre ve Diyarbakır Merkez sekreterleri, Diyarbakır Merkez başvuru hekimleri de destek vermiştir. Ayrıca ilişkileri güçlendirmek amacıyla kurum ziyaretleri de gerçekleştirilmiştir.
- ii. İkinci ziyaret 2 Kasım'da Diyarbakır Merkez başvuru hekimi, psikolog ve temsilci sekreterinin Mardin'e giderek Mardin Tabip Odası, Baro, İHD ve Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası'nı (SES) ziyaret etmesiyle gerçekleşti.
- iii. Üçüncü ziyaret ise 29-30 Kasım'da Cizre'ye yapıldı, Cizre Referans Merkezi'ne 25 Kasım 2022 Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü'nde yapılan yürüyüşe polis müdahalesi sırasında 20 kadına işkence ve kötü muamele yapıldığı ve suç duyurusunda bulunulmak istendiği iddiaları iletilmiştir. Bunun üzerine Diyarbakır ve Cizre Merkezleri çalışanları ile görüşülerek 2 kadın başvurucu için 29 Kasım 2022 tarihine Diyarbakır Merkezine randevu verilmiş ve merkeze ulaşmaları organize edilmiştir. Diyarbakır Merkez'in başvuru hekimi ve sosyal çalışmacısının 29-30 Kasım tarihlerinde Cizre'de mobil ekip olarak çalışarak diğer başvurularla görüşmesine ve tıbbi değerlendirmeler yapmasına karar

verilmiştir. Ziyaret sonrasında 16 kişi TİHV'e başvuru olarak kabul edilmiştir.

1.3. Özel İhtiyaç Sahibi Gruplara Erişim

- i. 2022 yılında 1201 TİHV başvurusundan 492'si translar dahil kadın, 11'i non-binary ve 14'ü Queer'dir. Ayrıca 41 kişi cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimi nedeniyle işkence ve kötü muameleyle maruz kalmıştır. Tedavi ekipleri tarafından hazırlanan Başvuru Dosyasına göre, işkence gören kişinin kendisi tanımlamadığı sürece, TİHV'in işkence görenin LGBTİ+ olduğunu tespit etmesi bir yöntem değildir, bu nedenle 2022 yılında TİHV'e başvuran LGBTİ+ işkence görenlerin kesin sayısını vermek zordur. Bununla birlikte, LGBTİ+ pozitif dilini ve erişilebilirliğini güçlendirmek amacıyla TİHV başvuru dosyasına non-binary ve Queer cinsiyet/toplumsal cinsiyet seçeneklerini içerecek şekilde revize edilmiş, bu sayede daha kapsayıcı cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler elde edilebilmiştir. Ayrıca, 2'si mülteci olmak üzere 5 trans kadın sosyal destek programına dahil edilmiştir. Kısa süreli konaklama, dil kursu ve spor kursu ile desteklenmişlerdir.
- ii. TİHV, 41'i kız çocuğu, 1'i non-binary ve 36'sı erkek çocuğu olmak üzere 78 çocuk başvuruya (0-18 yaş arası) tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunmuştur. 3'ü mülteci olmak üzere 14 kız çocuğuna ve 4 erkek çocuğuna sosyal destek sağlanmıştır. İşkence ve kötü muamele de dahil olmak üzere ağır ve ciddi insan hakları ihlallerinin kaliteli eğitime erişimlerini olumsuz etkilediğini gözlemlediğimiz çocuk başvuru sahiplerine eğitim/öğretim desteği sağlanmıştır. Sağlanan destek ile çocuk başvurularımızın eğitimlerine kesintisiz devam edebilmeleri sağlanmış, böylece eğitim hakkından mahrum bırakılma ya da eğitim süresince gerekli ihtiyaçların karşılanmaması nedeniyle oluşabilecek eksikliklerin önüne geçilmiştir. Okulun başlaması ve eğitimin devam etmesi ile birlikte başvuruların travmaya bağlı psikolojik şikâyetlerinin kısmen düzeldiği görülmüştür. Ayrıca yapılan psikolojik değerlendirmelere göre çocuk başvurulara 20 psikolojik tanı konulmuştur. En sık rastlanan psikolojik tanıları anksiyete bozukluğu, travma ve tetiklenmeyle ilişkili bozukluklar ve depresyondur.
- iii. TİHV'e başvuran işkence görenlerin çoğunluğunu oluşturan 1004 kişi siyasi ve sosyal faaliyetleri nedeniyle, 23 kişi siyasi olmayan nedenlerle, 41 kişi cinsiyet kimliği/ cinsel yönelimi nedeniyle, 17 kişi mülteci statüsü nedeniyle, 9 kişi etnik köken nedeniyle, 28 kişi yakınlarının/ tanıdıklarının siyasi ve sosyal faaliyetleri nedeniyle, 6 kişi dini nedenlerle, 28 kişi ise diğer nedenlerle işkenceye maruz kalmıştır.

iv. 2022 yılında, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı olmayan toplam 55 sığınmacı/mülteciye destek sağladık. (Ankara’da 5, Diyarbakır’da 1, İstanbul’da 17, İzmir’de 8, Van’da 24). Mülteci başvuruları Suriye, Afganistan, Mısır, İran, Fas, Sudan, Filistin uyruklu olup, 9’u Türkiye’de, 37’si kendi ülkesinde veya başka bir ülkede, 1’i hem Türkiye’de hem de başka bir ülkede işkenceye maruz kalmış, 7’si ise işkence görenlerin yakınlarıdır.

1.4. Sosyal Destek Çalışmaları

2022 yılında, 110 başvuru sosyal destek programına dahil edildi. Bu başvuruların 53’ü İstanbul’dan, 16’sı Diyarbakır’dan, 14’ü Van’dan, 11’i Cizre’den, 15’i İzmir’den, 1’i Ankara’dandır. Sosyal destek programının yanı sıra, sosyal çalışmacılar vakıf başvurularıyla düzenli görüşmeler yaparak onların sosyal durumlarını takip etmekte ve gerektiğinde çözüm ve öneriler geliştirmektedir. Başvuruların ihtiyaç ve problemleri belirlendikten sonra ilgili kurum ve örgütlere yönlendirmeler yapılmaktadır. Bu kapsamda, 2022 yılında toplam 1363 görüşme gerçekleştirildi. Ayrıca, tedavi ekiplerinin ve gönüllü ağının kapasitesini geliştirerek destek hizmetlerini güçlendirdik. Van ve Cizre’deki tedavi ekiplerine iki sosyal hizmet uzmanı dahil edilerek daha fazla bölgede sosyal destek sunma imkânı sağlandı.

1.5. Tedavi ve Rehabilitasyonun Değerlendirilmesine Yönelik Çalışmalar

- Tedavi ve rehabilitasyon sürecine ilişkin niteliksel ve niceliksel verilerin depolanmasını, böylece izlemenin güçlendirilmesini ve periyodik raporlar hazırlanırken daha hızlı değerlendirme yapılmasını sağlama amacıyla 2020 yılında hazırlıklarına başlanan veri giriş/izleme programına ilişkin çalışmalar 2022 yılında da devam etmiştir. Verimliliği, kullanıcıların ihtiyaçlarını ve olası hataları değerlendirmek için İzmir ve Ankara olmak üzere iki merkez pilot olarak seçildi. 2023 yılında yazılım tüm TİHV Merkezlerinde test edilmektedir.
- İşkence ve ağır insan hakları ihlallerinin bir sonucu olarak TSSB olan hastalarda psikanalitik psikoterapinin etkinliğini değerlendirmek için Psikolojik Destek İzleme ve Değerlendirme çalışması tasarlandı. Bu çalışma sosyo-demografik formlar, klinik değerlendirme ve izleme için derinlemesine görüşme Klinik Global İzlenim Ölçeği Şiddeti (CGI-S) temel alınarak geliştirilmiş ve 2019 yılında İstanbul Merkez’de kullanılmıştır. 2022 yılında ruhsal ekip, *Torture Journal*’ın Vol.33 No.1 (2023) sayısında yayınlanan çalışmayı tamamladı. (<https://tidsskrift.dk/torture-journal/issue/view/9805>)

iii. 2022 yılında iki Tedavi Merkezleri Toplantısı gerçekleştirilmiştir. İlk toplantı 14-15 Mayıs tarihlerinde tedavi ekiplerinde 29 kişi ve gönüllümüzün katılımı ile Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Toplantı başvuru değerlendirme süreçleri, tedavi merkezlerinin çalışma koşulları ve ortamlarındaki eksiklik ve ihtiyaçların saptanması, aciliyet sırasının belirlenmesi ve karşılama koşullarının belirlenmesi gündemi ile gerçekleştirilmiştir. İkinci toplantı 18-19 Kasım tarihlerinde İzmir’de 37 çalışan ve gönüllünün katılımıyla gerçekleştirildi. Toplantıda 3. Uluslararası ve 19. Ulusal Adli Bilimler Kongresi’nde sunulan 3 araştırmanın aktarımı, merkezlere göre başvuruların değerlendirilmesi yapıldı, ikincil travmayı en aza indirecek ve ekipler arası koordinasyonu güçlendirecek iç mekanizmalar tartışıldı.

iv. Tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifini güçlendirmek amacıyla Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri raporlarına dahil edilmek üzere LGBTİ+ terminolojisine ilişkin bir bilgi notu hazırlanmıştır. 2021 Tedavi Merkezleri Raporu’nda işkence ve kötü muamelenin toplumsal cinsiyete göre değişen uygulamalarını ve etkilerini değerlendirmeyi sağlayan cinsiyet kimlikleri bölümü yer almakta ve LGBTİ+ başvuruları hakkında spesifik bilgi verilmektedir. Ayrıca, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin başvuru formu, ikili olmayan, Queer seçenekleri de dahil olmak üzere cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler sunmaktadır.

1.6. Araştırma Çalışmaları

Toplamda 5 araştırma projesi yürütülmüştür. Yukarıda başlıkta da bahsi geçen Psikolojik Destek İzleme ve Değerlendirme çalışması TİHV ruhsal ekibi tarafından yürütülmüş ve çalışma *Torture Journal*’ın Vol.33 No.1 (2023) sayısında yayınlanmıştır. (<https://tidsskrift.dk/torture-journal/issue/view/9805>)

“İşkencede mekânsal değişim: Sokak ve açık alanlar”, “Gözaltı muayeneleri ile işkenceye göz yummak”, “İşkence, onur kırıcı ve aşağılayıcı davranış uygulamalarına bir örnek: ters kelepçe”, “AİHM kararları ışığında hapishaneler ve gözaltı merkezlerinde çıplak arama” çalışmalar yürütülmüş ve 03-06 Kasım 2022 tarihlerinde gerçekleşen 3. Uluslararası ve 19. Ulusal Adli Bilimler Kongresi’nde sunulmuştur. “İşkence, onur kırıcı ve aşağılayıcı davranış uygulamalarına bir örnek: ters kelepçe” başlıklı çalışma 2.lık ödülüne layık görülmüştür. (<https://www.atud.org.tr/wp-content/uploads/2022/12/3.-Uluslararası-19.-Uluslararası-Adli-Bilimler-Kongresi-Bildiri-Kitabi.pdf>)

1.7. Tedavi ve Rehabilitasyon Ekiplerinin ve TİHV Çalışanlarının Güçlendirilmesine Yönelik Faaliyetler

1.7.1. Tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarının standardizasyonuna yönelik çalışmalar

- Eğitim ve Bilimsel Araştırma Koordinatörünün katılımıyla, 17-18 Mart tarihlerinde Van Merkez, 6-7 Nisan tarihlerinde Diyarbakır Merkez ve 22 Eylül tarihinde Ankara Merkez olmak üzere 2022 yılında toplam 4 süpervizyon ziyareti gerçekleştirilmiştir. TİHV gönüllü psikiyatristi 28-29 Temmuz tarihlerinde Van Merkezini ziyaret etmiştir. Ziyaretlerde merkezler ve diğer kurumlar arasındaki temel faaliyetler, ekip dinamikleri ve koordinasyon değerlendirilmiştir.
- 2022 yılı boyunca tüm temsilciliklerle ayda 1 kez çevrimiçi yöntem üzerinden ve tüm tedavi ekibinin (Tedavi sekreterleri, başvuru hekimleri, psikologlar, sosyal çalışmacılar) katıldığı toplantılar gerçekleştirildi. Toplantıların çerçevesi;
  - Önceki ayın başvuru profillerinin ve tedavi-takip-yönlendirilme süreçlerinin paylaşılması
  - Önceki ayda yazılan tıbbi değerlendirme raporların değerlendirilmesi
  - İşkence görenlerin veya yakınlarının vakıf ortamında değerlendirilmesi sürecinde yaşanan başvuru-cuyla/kurumla/sağlık ortamıyla ilgili zorlukların paylaşılması
  - 30 yıllıkların fiziksel, ruhsal, sosyal değerlendirme süreçlerinin gözden geçirilmesi
  - Olgu tartışması ve temsilciliğin gündeme getirmek istediği başlıkların paylaşılması
- 2022 yılı içinde toplam 2 kez yüz yüze Tedavi Merkezleri toplantısı gerçekleştirildi.
- 19-20 Kasım 2023 tarihli Tedavi merkezleri toplantısında tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda 2023 yılı boyunca tedavi merkezleri koordinatörü her ayın ilk Salı günü başvuru hekimleri ile her ayın ilk Perşembe günü Tedavi sekreterleri ile çevrimiçi toplantılar düzenlenmesi kararlaştırılmış ve 2023 yılı Ocak ayı itibarıyla bu toplantılar düzenli olarak yapılmıştır.
- Diyarbakır Temsilciliği-Cizre Referans Merkezi Tedavi Koordinasyon Toplantıları 6 Temmuz, 3 Ağustos, 5 Ekim, 2 Kasım 2022 ve 20 Şubat 2023 tarihlerinde zoom üzerinden gerçekleştirildi., 10-13 Haziran 2022, 1-3 Ağustos 2022 ve 1-2 Şubat 2023 tarihlerinde Tedavi Koordinasyon Toplantısı Temsilcilik ziyareti yapılarak yüz yüze gerçekleştirildi. 9-10 Aralık 2022 tarihinde yüz yüze yapılması planlanan tedavi koordinasyon

toplantısı, tedavi koordinatörünün Covid (+) olması nedeniyle online yapıldı.

- Van Temsilciliği Tedavi Koordinasyon Toplantıları, 29 Temmuz, 26 Ağustos, 28 Ekim, 30 Aralık 2022, 27 Ocak 2023, 24 Şubat 2023, 31 Mart 2023 tarihlerinde zoom üzerinden gerçekleştirildi. 28-29 Temmuz 2022 tarihlerinde Tedavi Koordinasyon Toplantıları Temsilcilik ziyareti yapılarak yüz yüze gerçekleştirildi. 2023 yılı Ocak ayında yapılması planlanan temsilcilik ziyareti hava koşulları nedeniyle iptal edilerek toplantı çevrimiçi olarak gerçekleştirildi. 28 Nisan 2023 tarihinde Temsilcilik ziyareti yapılarak yüz yüze yapılması planlanan tedavi koordinasyon toplantısı bayram tatili sonrası kullanılan izinler nedeniyle iptal edildi.
- İzmir Temsilciliği Tedavi Koordinasyon Toplantıları, 26 Temmuz, 23 Ağustos, 25 Ekim, 27 Aralık 2022, 24 Ocak 2023 tarihlerinde zoom üzerinden gerçekleştirildi., 8 Kasım 2022, 28 Şubat 2022, 27 Haziran 2022 Tedavi Koordinasyon Toplantıları Temsilcilik ziyareti yapılarak yüz yüze gerçekleştirildi.
- Ankara Temsilciliği Tedavi Koordinasyon Toplantıları, 11 Kasım 2022 ve 10 Mart 2023 tarihlerinde Tedavi Koordinasyon Toplantısı Temsilcilik ziyareti yapılarak yüz yüze gerçekleştirildi.
- İstanbul Temsilciliği ile koordinasyon süreci her hafta düzenli olarak yapılan temsilcilik yürütme toplantılarına katılım ile sağlanmaktadır.

1.7.2. Tedavi ve rehabilitasyon ekiplerine yönelik eğitimler

Hekimlere yönelik sürekli mesleki gelişim programı 2022 yılında ihtiyaca göre olgu tartışma toplantıları şeklinde düzenlendi ve Batın yaralanmaları, uzun süreli kapatılmanın cinsel işlev üzerine etkileri ve uzun süreli kapatılma ve kronik hastalık gelişim süreçleri başlıkları konuşuldu. Olgu toplantıları sonucu uzun süreli kapatılarak cezalandırmanın sağlık üzerine etkileri başlığı için dahiliye, nöroloji, üroloji ve fizik tedavi ve rehabilitasyon uzman hekimleri gönüllülerle özel bir çalışma programı hazırlanması kararlaştırıldı. Olgu toplantılarına tüm temsilciliklerin başvuru hekimleri (9 hekim) ve tedavi merkezleri koordinatörü katıldı.

1.7.3. Bakım verenlerin bakımı

2022 yılında da işkence görenlere tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri sunan bakım verenler için ikincil ve dolaylı travmanın önlenmesine katkıda bulunmak üzere 2016 yılında oluşturulan programı uygulamaya devam ettik. Bu program kapsamında her TİHV çalışanına kendilerini ikincil ve dolaylı travmalardan korumak için terapi / danışmanlık seansı, süpervizyon, hobi veya sanat kursları, spor aktiviteleri ve dinlenme aktiviteleri gibi iyileştirici

faaliyetler yapabilmeleri için bütçe ayrılmaktadır. 2022 yılında toplam 30 TİHV çalışanı bu programdan yararlanmıştır. Bazı çalışanlar bütçelerini birden fazla program/etkinlik için kullanmıştır. 14 kişi kitap almak, fitness, kişisel bakım gibi hobi ve dinlenme faaliyetleri için, 14'ü tatile gitmek gibi dinlenme faaliyetleri için, 6'sı eğitimler için ve biri terapi için kullanmıştır.

Ayrıca Birleşmiş Milletler, işkence mağdurlarının tedavi ve rehabilitasyon sürecine destek verenleri işkence mağduru yakını olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda Vakıf, çalışanlarının görüş ve ihtiyaçları doğrultusunda ikincil travma ve tükenmişliğe karşı önleyici mekanizmalar geliştirmiştir. Ancak tedavi ekibinin işkence gören yakını olarak tanımlanmaktan etik olarak uzak olması Vakfın önleyici mekanizmalarına erişimde engel olabilmektedir. Bu nedenle TİHV'in mevcut psikolojik destek sistemi yeniden tanımlanmış ve hem ikincil travmaya karşı önleyici mekanizmaların erişilebilirliğini güçlendirmek hem de çalışma barışının sürdürülmesini sağlamak üzere yapılandırılmıştır. Bu kapsamda, ikincil travmanın etkilerini tanımak ve tüm vakıf çalışanlarını buna karşı korumak için "Vakıf Çalışanları için Ruhsal Desteğin 5 Ayaklı Çerçevesi" planlanmıştır. Vakfın bu kapsamda çizdiği beş ayaklı bütüncül çerçeve, çalışanlarının iyilik hâlini gözetirken hangi ruhsal destek mekanizmalarını alabileceğini tanımlıyor. Program dâhilinde bireysel psikoterapi, psikoterapi odaklı süpervizyon, mesleki süpervizyon, küçük grup çalışması ve büyük grup çalışmasının kapsamı, süresi ve sorumluları tanımlandı.

1.7.4. Oryantasyon ve süpervizyon programı

- Eğitim ve Bilimsel Araştırma Koordinatörünün katılımıyla, 17-18 Mart tarihlerinde Van Merkez, 6-7 Nisan tarihlerinde Diyarbakır Merkez ve 22 Eylül tarihinde Ankara Merkez olmak üzere 2022 yılında toplam 4 süpervizyon ziyareti gerçekleştirilmiştir. TİHV gönüllü psikiyatristi 28-29 Temmuz tarihlerinde Van Merkezini ziyaret etmiştir. Ziyaretlerde merkezler ve diğer kurumlar arasındaki temel faaliyetler, ekip dinamikleri ve koordinasyon değerlendirilmiştir.
- Tedavi ekipleri ve tedavi merkezleri koordinatörü ile yapılan ihtiyaç analizine dayanarak, 2022 yılı için bir oryantasyon/rotasyon programına gerek olmadığına karar verilmiştir.

1.7.5. İsveç İşkence Gören Mülteciler için Kızılhaç'ı (RCC) ile Değişim Programı

Biri RCC Stockholm'e diğeri TİHV Diyarbakır Merkezi-ne olmak üzere 2 değişim ziyareti gerçekleştirilmiştir. Anlaşma her yıl bir değişim öngörmektedir; ancak 2021 için planlanan ziyaret pandemi nedeniyle 2022'ye ertelenmiştir. Bu program, TİHV ve RCC çalışanlarının ilgili klinik, psikososyal, sosyal hizmet yöntemleri hakkındaki bilgilerini derinleştirmeyi, bakım verenlerin bakımı ve ikincil travma konusundaki anlayışlarını artırmayı ve böylece hizmet kapasitelerini artırmayı amaçlamaktadır. Değişim programı kapsamında, Mart 2022'de İsveç'teki RCC ofisinde düzenlenen programa psikologlar başta olmak üzere iki TİHV çalışanı ve 2 sosyal hizmet uzmanı katılmış, Eylül ayında ise RCC'den üç çalışan Diyarbakır'ı ziyaret etmiştir.

2. İŞKENCEDE HESAP VERİLEBİLİRLİĞİN ARTIRILMASINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

2.1. Hukuki Destek Çalışmaları

- i. 2022 yılında geçmiş seneden farklı olarak 5 yerine 10 dava hukuki destek kapsamına alındı. Sevgili çalışma arkadaşlarımız, Şebnem Korur Fincancı, Bilal Yıldız, Sevim Çiçek ve Hüseyin Yaviç'e yöneltilen cezalandırma taktikleri karşısında hem TİHV hukuk ekibi davaları takip etmişler hem de yerel ve uluslararası dayanışma harekete geçirilmiştir. Hukuksuz bir biçimde 7 ay boyunca tutuklu yargılanan Bilal ile 2,5 ay boyunca tutuklu yargılanan Şebnem Hoca 2023 yılının ilk haftalarında serbest bırakılmışlardır. Arkadaşlarımızın davalarının takibi 2023 yılında da sürmektedir.
- iii. Anayasa Mahkemesi, bizzat bizim hem tedavi hem hukuk desteği verdiğimiz başvurucumuzun işkenceye uğradığına dair esastan bir ihlal kararı verdi ve takipsizlik veren savcılığa kararı gönderdi. Dosya yeniden açıldı. Ayrıca, TİHV hukuk ekibinin itirazı sonucunda, TİHV'den tedavi, rehabilitasyon ve hukuki destek alan bir başvurucumuz hakkında daha önce takipsizlik kararı verilen soruşturmanın itirazımız neticesinde işkence gerekçesiyle genişletilmesine karar verilmiştir. Dosya yeniden görülmektedir. Bunlar, olumlu hukuki gelişmeler olarak değerlendirilmektedir.

2.2. (Alternatif) Tıbbi Değerlendirme Raporlama Çalışmaları

135 başvuruya işkencenin belgelenmesine yönelik alternatif tıbbi raporlar verilerek işkencenin etkin soruşturulmasına katkı sağlanmıştır. 135 başvurudan 45'i suç duyurusunda bulunmak, raporlarını mevcut davalara

sunmak, Anayasa Mahkemesi'ne tazminat başvurusunda bulunmak gibi dava süreçlerinde delil olarak kullanmıştır. 35 başvuru iltica işlemleriyle ilgili talepte bulunmuştur. 2'si BM'ye verilmek üzere, 2'si sınır dışı edilmelerine ve geri gönderme merkezinden serbest bırakılmalarına itiraz etmek gibi mülteci statüleriyle ilgili rapor talep etmiştir.

2.3. İstanbul Protokolü'ne Yönelik Çalışmalar

TİHV, İnsan Hakları için Doktorlar (PHR), IRCT, REDRESS ve BM organları ile birlikte İstanbul Protokolü'nün yasal mevzuat ve sağlık alanında gerçekleşen yenilikler ve dünya genelinde değişen işkence yöntemlerinin ortaya çıkması nedeniyle ihtiyaç duyulan güncelleme çalışmasının başlıca koordinatörlerinden olmuştur. 29 Haziran 2022 tarihinde ise BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri ve TİHV Yürütme Kurulu üyesi Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın katılımıyla Cenevre'de İstanbul Protokolü 2022 Baskısı'nın resmi lansmanı yapıldı. Türkiye'de ve dünyada İstanbul Protokolü (İP) eğitimlerinin ana düzenleyicilerinden biri olan TİHV, Birleşmiş Milletler ile imzaladığı anlaşma ile İP'nin 2022 baskısını telif hakkı izniyle Türkçeye çevirdi. 10 Haziran'da İstanbul'da gerçekleşecek tanıtım toplantısının akabinde İstanbul Protokolü'nün 2022 Baskısının Türkçe çevirisi yaygınlaştırılmaya ve eğitici eğitimlerinin planlamaya başlayacaktır.

Ayrıca 9-10 Nisan, 16-17 Nisan, 21-22 Mayıs, 28-29 Mayıs ve 18-19 Haziran tarihlerinde İzmir Barosu ve İzmir Tabip Odası tarafından ortaklaşa düzenlenen avukatlara yönelik İstanbul Protokolü eğitimlerinin 5 oturumu gerçekleştirilmiştir.

3. İŞKENCE VE DİĞER İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

3.1. TİHV Dokümantasyon Çalışmaları, Yayınlar ve Basın Açıklamaları

3.1.1. Dokümantasyon Çalışmaları

TİHV Dokümantasyon Merkezi, Türkiye’de yaşanan insan hakları ihlallerini belgeleyerek onlara görünürlük kazandırmak, böylelikle insan haklarının korunması ve ihlallerin önlenmesi için kamuoyunu bilgilendirmek, yetkililerde tutum ve davranış değişikliğine yol açmak, TİHV’in güncel hak ihlalleri karşısında alacağı tutum ve politikaların belirlenmesi için gerekli bilgi ve veri altyapısını oluşturmak amacıyla yıllardır sürdürdüğü çalışmalarına, 1 Haziran 2022 ile 15 Mayıs 2023 tarihleri arasında da devam etti.

Söz konusu tarih aralığında her gün insan hakları ihlallerini düzenli olarak izleyerek/tarayarak beş hak kategorisi (Yaşam Hakkı, Kişi Güvenliği ve İşkence Yasağı, Cezaevleri, Düşünce ve İfade Özgürlüğü, Örgütlenme Özgürlüğü, Toplantı ve Gösteri Özgürlüğü) ve bir özel başlık (Kürt Sorunu) altında iki dilde (Türkçe ve İngilizce) günlük insan hakları raporları hazırlandı ve yurt içi ve yurt dışı abonelere e-posta yoluyla gönderildi, yanı sıra TİHV’in web sayfasından ve Twitter hesabından da kamuoyu ile paylaşıldı. Günlük insan hakları raporları, yukarıda ifade edilen beş kategori ve özel başlığın yanı sıra 15 Temmuz 2016 tarihinden bu yana “Darbe Girişimiyle İlişkilendirilerek Gözaltına Alınan, Tutuklanan ve Yargılanan Kişiler” ve Türkiye’de pandeminin ilan edildiği 11 Mart 2020 tarihinden bu yana da “Covid-19 Salgını” özel başlıklarını da içeriyor. Ayrıca, ülke çapında tarifsiz acılara ve ağır yıkımlara yol açan 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından başlatılan “Antep ve Maraş Merkezli Depremler” ile Cumhurbaşkanlığı ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi sürecine yönelik “14 Mayıs 2023 Seçimleri” özel başlıkları da söz konusu.

Bu çalışma döneminde “2021 Türkiye İnsan Hakları Raporu” yayımlandı. Raporun giriş bölümünde 2021 yılında siyasal iktidar tarafından gösterişli sunumlarla ilan edilen İnsan Hakları Eylem Planı’nın (İHEP) Dokümantasyon Merkezi’nin tespit ettiği ihlal verilerinin ışığında karşılaştırmalı bir değerlendirmesi ve eleştirisi yapıldı.

Tüm hazırlıkları tamamlanan “2022 Türkiye İnsan Hakları Raporu” ise 2023 Haziran ayı sonuna kadar yayınlanması hedefleniyor.

Bu dönemde de yine özel ihlal ve olaylara özgülenmiş raporlar hazırlandı ve basın açıklamaları, tutum belgeleri için bilgi ve veri desteği sağlandı. Bu kapsamda;

- 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma günü nedeniyle İHD ile yapılan ortak basın açıklamasının “2022 Türkiye’de Değişik Boyutlarıyla İşkence Gerçeği” başlıklı ekine veri ve bilgi desteği sağlandı, metinlerin yazılmasına katkı yapıldı.
- 10 Aralık BM İnsan Hakları Günü nedeniyle yapılan basın açıklamasının “Verilerle 2022 Yılında Türkiye’de İnsan Hakları İhlalleri” başlıklı ekine veri ve bilgi desteği sağlandı, metinlerin yazılmasına katkı yapıldı.
- İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi Projesi kapsamında insan hakları savunucularına yönelik yapılan “İzleme ve Belgeleme Eğitimi” programında yer verilen “Masabaşı İzleme ve Belgeleme” başlıklı dersin içeriği Dokümantasyon Merkezi’nin sürdürdüğü izleme ve belgeleme faaliyetinin bugüne kadarki birikimine dayanarak hazırlandı. Ders içeriği, insan hakları savunuculuğu faaliyeti olarak “izleme”nin mahiyetini ve amacını kavrama, ihlal odaklı izleme çalışmalarında kullanılan başlıca yöntem ve araçları tanıma ve masabaşı izleme tekniğinin esaslarını kavrama amaçlarıyla tasarlandı.
- Antep, Maraş, Hatay ve Malatya merkezli depremler sonrasında (6 – 27 Şubat 2023 tarihleri arasında) yaşanan insan hakları ihlalleri yazılı ve görsel basının, uzmanlık ve meslek örgütleri ile diğer insan hakları örgütlerinin yaptığı açıklama ve raporların taranması yoluyla hazırlanan bir raporla kamuoyu ile paylaşıldı.

20 Ocak 2020 tarihinden beri sürdürülmekte olan günlük insan hakları raporlarının haftalık olarak özetlendiği video çalışmasına bu dönemde de devam edildi. Hazırlanan videolar TİHV’in Twitter hesabından ve Youtube kanalından kamuoyu ile paylaşılarak Dokümantasyon Merkezi’nin çalışmalarına/raporlarına görünürlük kazandırıldı.

Düşünce Suçuna Karşı Girişim, İHD ve TİHV’in iş birliği ile ayda bir yapılan ve bir önceki ay boyunca Türkiye’de yaşanan ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü ihlallerine dair verilerin paylaşıldığı, yorum ve değerlendirmelerin yapıldığı video programına veri ve bilgi desteği sağlandı. Bu videolar da yine TİHV’in sosyal medya hesaplarından paylaşılarak kamuoyunda ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü ihlallerine dair farkındalık oluşturuldu.

Başta işkence yasağı ihlali olmak üzere yaşanan hak ihlallerine görünürlük kazandırmak, yetkililerin ihlalleri ve cezasızlığı meşrulaştıran tutumlarını teşhir etmek, eleştirmek amacıyla TİHV İletişim Birimi tarafından hazırlanan bilgi notları ve infografikler için veri ve bilgi desteği sağlandı. Bu bilgi notları ve infografikler TİHV'in sosyal medya hesapları üzerinden kamuoyu ve basın ile paylaşıldı.

Bu kapsamda;

- 20 Haziran 2023 tarihinde Dünya Mülteci günü kapsamında görsel ve bilgi notu, <https://twitter.com/insanhaklari/status/1538934341321072647?s=20>
- 28 Haziran 2023 tarihinde “2022 Onur Ayı Etkinlikleri Hak İhlalleri” başlıklı infografik, <https://twitter.com/insanhaklari/status/1541721993510264832?s=20>
- “25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Etkinlikleri Hak İhlalleri Bilançosu” başlıklı infografik, <https://twitter.com/insanhaklari/status/1598032918873772032?s=20>

paylaşıldı.

Dokümantasyon Merkezi'nin faaliyetlerinde niteliksel bir sıçrama sağlayacak olan günlük insan hakları raporlarını hak temelli bir yaklaşımla sayısal verilere dönüştürerek analiz yapılabilir ve çevrimiçi olarak kamusal erişime de açık hâle getirecek yeni bir veri tabanı oluşturma çalışmalarında bu dönemde de maalesef somut bir adım atılamadı.

3.1.2. TİHV Yayınları

TİHV 2022 yılında çeşitli projeler kapsamında yayınlar hazırladı. Bu yayınlara raporun özel projeler ve diğer çalışmalar kısmında yer verilmiştir. İşkence ve kötü muamelelerin tedavi ve rehabilitasyonu ile önlenmesine ilişkin yayınlar ise;

1. “TİHV 2021 Tedavi ve Rehabilitasyon Raporu” ve “TİHV 2021 İnsan Hakları Raporu” yayınlandı, sivil toplum kuruluşları, kamu otoriteleri ve siyasi partiler arasında yaygınlaştırıldı ve TİHV internet sitesinde paylaşıldı.

3.1.3. Basın Açıklamaları

1 Haziran 2021- 30 Mayıs 2022 tarihleri arasında hem işkencenin önlenmesine hem de insan hakları alanındaki gelişmelere yönelik TİHV Genel Merkezi ve temsilcilikleri olarak, kimi zaman da diğer kurumlarla birlikte 37 basın açıklaması yapılmıştır:

1. 03.06.2022 - Gözetimdeki Hak Savunucuları Derhal Serbest Bırakılmalıdır!: Aralarında TİHV sosyal hizmet uzmanı arkadaşımız Bilal Yıldız'ın da olduğu Göç İzleme Derneği üyelerinin gözaltına alınmasına iliş-

kin, İHD İstanbul Şubesi ve İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı ile beraber İstanbul'da ortak bir basın toplantısı düzenlendi. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/gozaltindaki-hak-savunuculari-derhal-serbest-birakilmalidir/>)

2. 12.06.2022 - TİHV çalışanı Bilal Yıldız ve tutuklanan hak savunucuları derhal serbest bırakılsın!: Vakıf çalışanı sosyal hizmet uzmanı Bilal Yıldız arkadaşımızın tutuklanmasına yazılı bir açıklamayla tepki gösterilip, Yıldız ve birlikte tutuklandığı Göç İzleme Derneği üyesi hak savunucularının derhal serbest bırakılması çağrısı yapıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/tihv-calisan-bilal-yildiz-ve-tutuklanan-hak-savunuculari-derhal-serbest-birakilsin/>)
3. 13.06.2022 - Halkların Haber Alma Hakkı Engellenmez: Diyarbakır'da aralarında temsilciliğimizin de bulunduğu sendika, meslek örgütü ve hak örgütleri, Diyarbakır'da 21 gazetecinin ev baskınlarıyla gözaltına alınmasına ilişkin ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.
4. 21.06.2022 - LGBTİ+ Onur Haftası kutlu olsun!: LGBTİ+ Onur Haftası nedeniyle yapılan yazılı açıklamada, siyasi yetkilileri LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılık, nefret ve şiddet içeren her türlü tutum ve davranıştan vazgeçmeye çağırıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/lgbti-onur-haftasi-kutlu-olsun-2/>)
5. 23.06.2022 - 'Ayrımcı Politikalara Karşı LGBTİ+'ların ve LGBTİ+ Örgütlerin Yanındayız': İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı, İHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyerek 30. İstanbul LGBTİ+ Onur Haftası etkinlikleri Beyoğlu ve Kadıköy Kaymaklıkları tarafından yasaklanmasını kınadı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/ayrimci-politikalara-karsi-lgbtilarin-ve-lgbti-orgutlerin-yanindayiz/>)
6. 25.06.2022 - Gözaltına alınan Cumartesi Anneleri ve İnsan Hakları Savunucuları Serbest Bırakılsın!: TİHV ve İHD, Cumartesi Annelerinin/İnsanlarının 900. hafta buluşmasına yönelik polis müdahalesine yazılı bir açıklamayla tepki göstererek, gözaltına alınanların serbest bırakılması çağrısı yaptı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/gozaltina-alinan-cumartesi-anneleri-ve-insan-haklari-savunuculari-serbest-birakilsin/>)
7. 25.06.2022 - Her Şeye Karşın İşkencesiz Bir Dünya Mümkündür: 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü nedeniyle İHD ile birlikte ortak bir açıklama yapıldı. Açıklamayla birlikte Türkiye'de Değişik Boyutlarıyla İşkence Gerçeği adlı bilgi notu paylaşıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/26-haziran-iskence-gorenlerle-dayanisma-gunu-2022/>)

8. 25.06.2022 - 26 Haziran 2022 İtibariyle Türkiye’de Değişik Boyutlarıyla İşkence Gerçeği: İHD ile birlikte 26 Haziran 2022 İtibariyle Türkiye’de Değişik Boyutlarıyla İşkence Gerçeği başlıklı bilgi notu yayınlandı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/26-haziran-2022-turkiyede-iskence-gercegi/>)
9. 29.06.2022 - İstanbul Protokolü 2022 Edisyonu Yayında: İşkenceye Karşı Mücadelede Küresel Yeni Standartlar: Aralarında Yönetim Kurulu üyemiz Şebnem Korur Fincancı’nın da olduğu İstanbul Protokolü 2022 Yayın Kurulu Üyeleri’nin İstanbul Protokolü’nün 2022 Edisyonu’nun Cenevre’de gerçekleşen tanıtım toplantısı için hazırladığı açıklama, Türkiye kamuoyu ve basınla paylaşıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/istanbul-protokolu-2022-edisyonu-yayinda-iskenceye-karsi-mucadelede-kuresel-yeni-standartlar/>)
10. 03.08.2022 - Cezaevlerinde Yaşam Hakkı ve Sağlık Hakkı Mücadelesi Toplumun Her Kesiminin Sorumluluğudur!: Cezaevinde açlık grevine/ölüm orucuna giren Sibel Balaç ve Gökhan Yıldırım’ın sağlık durumuna ve cezaevi koşullarına ilişkin TTB İnsan Hakları Kolu, SES, İHD, ÖHD ve ÇHD ile birlikte TTB Merkez Konseyi Binasında ortak bir açıklama gerçekleştirildi. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/cezaevlerinde-yasam-hakki-ve-saglik-hakki-mucadelesi-toplumun-her-kesiminin-sorumlulugudur/>)
11. 09.08.2022 - Mahpuslar için Ayrılan İaşe Bedelleri Artırılmalıdır!: Mahpuslar için ayrılan iaşe bedellerinin arttırılması talebiyle, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST), Hak İnisyatifi Derneği, İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şubesi, İstanbul Tabip Odası, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD), Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) İstanbul Şubeleri ve Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV) ile birlikte ortak bir açıklama yayınlandı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/hapishanelerde-iaşe-bedeli-artirilmali/>)
12. 01.09.2022 - 468 Kurumdan Ortak Çağrı: Barış, Hemen Şimdi: TİHV Diyarbakır Temsilciliğimizin de içlerinde yer aldığı bölge illerinden 468 kurum 1 Eylül Dünya Barış Günü’nde ortak bir açıklama yaptı.
13. 27.09.2022 - Mersin Mezitli Saldırısını Kınıyoruz: İHD birliktelikte yapılan ortak yazılı açıklamada 26 Eylül 2022 tarihinde Mersin’in Mezitli ilçesinde Polisevi’ne yönelik silahlı saldırı kınandı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/mersin-saldirisini-kiniyoruz/>)
14. 20.10.2022 - Arkadaşımız Bilal Yıldız Derhal Serbest Bırakılsın!: 11 Haziran 2022’de tutuklanan çalışma arkadaşımız Bilal Yıldız’ın serbest bırakılması talebiyle, Vakıf merkezi ve tüm temsilciliklerimizde eş zamanlı basın toplantısı gerçekleştirildi. Çok sayıda insan hakları örgütü, barolar, tabip odaları ve çeşitli sivil toplum örgütü temsilcisi de basın toplantılarına katılarak destek verdi. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/bilal-yildiz-derhal-serbest-birakilsin/>)
15. 21.10.2022 - TİHV-İHD: “Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı Yalnız Değildir”: Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı’nın TTB Başkanı ve TİHV Yönetim Kurulu üyesi Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı hakkında bir haber kanalına yaptığı açıklama nedeniyle başlattığı soruşturma İHD ile yapılan ortak bir açıklamayla kınandı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/sebnem-korur-fincanci-yalniz-degidir/>)
16. 26.10.2022 - Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı Derhal Serbest Bırakılsın: TTB Başkanı ve TİHV Yönetim Kurulu Üyesi Şebnem Korur Fincancı’nın İstanbul’da, evine yapılan baskınla gözaltına alınmasına İHD ile birlikte ortak yazılı açıklamayla tepki gösterildi. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/prof-dr-sebnem-korur-fincanci-derhal-serbest-birakilsin/>)
17. 27.10.2022 - Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı’nın Tutuklanması Kabul Edilemez!: TTB Başkanı ve TİHV Yönetimi Kurulu Üyesi Şebnem Korur Fincancı’nın tutuklanması, İHD ile yapılan ortak yazılı açıklama ile kınandı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/sebnem-korur-fincanci-nin-tutuklanmasi-kabul-edilemez/>)
18. 01.11.2022 - ‘Aynı Umutla ve Eylemci İyimserlikle Mücadeleye Devam Edeceğiz’: İzmir’de aralarında temsilciliğimizin de bulunduğu çok sayıda sendika, meslek ve hak örgütleri, Şebnem Korur Fincancı’nın tutuklanmasını basın açıklamasıyla protesto etti. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/sebnem-korur-fincanci-ya-ozgurluk-talebi-izmir-de/>)
19. 14.11.2022 - İstanbul’da İstiklal Caddesi’nde Yaşanan Bombalı Saldırısı Kınıyoruz!: İstanbul’da İstiklal Caddesi’nde 13 Kasım 2022 tarihinde yaşanan bombalı saldırıyı kınayan yazılı bir açıklama yapıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/istanbulda-istiklal-caddesinde-yasanan-bombali-saldiriyi-kiniyoruz/>)
20. 17.11.2022 - İnsan Hakları Savunucularını Hedef Gösterenler Hakkında Derhal İşlem Başlatılmalı: İstanbul Beyoğlu’nda yaşanan bombalı saldırının ardından insan hakları savunucusu avukat Jiyan Tosun’un hedef gösterilmesine tepki gösteren yazılı bir açıklama yapıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/jiyan-tosun-hedef-gosterilmesi-tepki/>)
21. 04.12.2022 - TİHV Kurucular Kurulu Buluşması Sonuç Bildirgesi: Şebnem Korur Fincancı için 23 Aralık’ta Çağlayan’da buluşalım!: TİHV Kurucular Kurulu’nun

- 2 Aralık 2022 tarihinde gerçekleştirdiği buluşmanın sonuç bildirgesi kamuoyuyla paylaşıldı. Sonuç bildirgesinde, tutuklanan TTB Başkanı ve TİHV Yönetim Kurulu Üyesi Şebnem Korur Fincancı'nın 23 Aralık 2022 tarihinde gerçekleşen duruşmasına çağrı yapıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/tihv-kurucular-kurulu-bulusmasi-sonuc-bildirgesi-sebnem-korur-fincanci-icin-23-aralikta-caglayanda-bulusalim/>)
22. 09.12.2022 - İHD - TİHV'in 10 Aralık İnsan Hakları Günü Açıklaması: İHD ile birlikte 10 Aralık İnsan Hakları Günü'ne ilişkin İHD Genel Merkezi'nde ortak basın toplantısı gerçekleştirildi. Basın açıklamasında Verilerle 2022 Yılında Türkiye'de İnsan Hakları İhlalleri başlıklı bilgi notu da basınla paylaşıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/ihd-tihv-10-aralik-insan-haklari-gunu-aciklamasi/>)
23. 12.12.2022 - Bilal Yıldız ve Tutuklu GÖÇİZDER Üyelerinin Yargılandığı Davanın İlk Duruşması Öncesi Basın Toplantısı: Aralarında TİHV Sosyal Hizmet Uzmanı Bilal Yıldız arkadaşımızın da olduğu 17'si tutuklu 23 GÖÇİZDER üyesinin İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülecek duruşması öncesi TİHV İstanbul Temsilciliğinde bir basın toplantısı düzenlendi. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/bilal-yildiz-12-aralik-2022/>)
24. 20.12.2022 - Şebnem Korur Fincancı için 23 Aralık'ta Haydi Dayanışmaya!: 27 Ekim 2022 tarihinde tutuklanan TTB Başkanı ve TİHV Yönetim Kurulu Üyesi Şebnem Korur Fincancı'nın 23 Aralık 2022 tarihinde görülen duruşması öncesi İHD ile birlikte ortak yazılı açıklama yapıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/sebnem-korur-fincanci-23-aralik-durusma/>)
25. 22.12.2023 - Dayanışmayı Büyütmek için Çağlayan'da Buluşalım: TTB Başkanı ve Yönetim Kurulu Üyemiz Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülecek duruşması öncesi dayanışma çağrısı yapan basın bülteni gazetecilerle paylaşıldı.
26. 26.12.2022 - Ortak Açıklama: Kadın ve LGBTİ+'ların Haklarını Gasp Eden Anayasa Teklifine 'Hayır' Diyoruz!: İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı, AKP, MHP ve BBP'nin kadın ve LGBTİ+'ların haklarını hedef alan Anayasa değişikliği teklifine itirazlarını ortak bir açıklamayla kamuoyuna duyurdu. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/insan-haklari-orgutleri-anayasa-teklifine-hayir/>)
27. 28.12.2022 - Şebnem Korur Fincancı için Yeniden Çağlayan'dayız!: Şebnem Korur Fincancı'nın tutuklu yargılandığı davanın 29 Aralık 2022 tarihinde gerçekleşen ikinci duruşması öncesi İHD ile birlikte basın açıklaması gerçekleştirildi. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/sebnem-korur-fincanci-icin-yeniden-caglayan-dayiz/>)
28. 03.01.2023 - Arkadaşımız Bilal Yıldız ve Hak Savunucuları için 4-5 Ocak'ta Silivri'deyiz!: 11 Haziran 2022'de tutuklanan sosyal hizmet uzmanı çalışma arkadaşımız Bilal Yıldız ve Göç İzleme Derneği üyelerinin yargılandığı davanın 4-5 Ocak 2023 tarihlerinde Silivri'de görülen duruşması öncesi, kamuoyunu hak savunucularıyla dayanışmaya çağırarak yazılı bir basın açıklaması yapıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/bilal-yildiz-icin-4-5-ocak-ta-silivri-deyiz/>)
29. 06.01.2023 - Arkadaşımız Bilal Yıldız ve GÖÇİZDER üyeleri tahliye edildi: 11 Haziran 2022 tarihinde tutuklanan sosyal hizmet uzmanı çalışma arkadaşımız Bilal Yıldız ve Göç İzleme Derneği üyelerinin tahliyesine ilişkin mesaj paylaşıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/bilal-yildiz-ve-gocizder-uyeleri-tahliye/>)
30. 09.01.2023 - 11 Ocak'ta Şebnem Korur Fincancı'ya Özgürlük için Çağlayan Adliyesi'nde Buluşuyoruz!: TTB Başkanı ve Vakfımızın Yönetim Kurulu Üyesi Şebnem Korur Fincancı'nın 11 Ocak 2023 tarihinde görülecek duruşması öncesi İHD ile ortak yapılan yazılı açıklamayla dayanışma çağrısı yapıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/sebnem-korur-fincanci-11-ocak-2023-dava/>)
31. 23.01.2023 - Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. Maddesinde Değişikliğe Gidilmelidir: CİSST, ÇHD, Diyarbakır Tabip Odası, Hak İnisyatifi, İHD İstanbul Şubesi, İstanbul Tabip Odası, ÖHD İstanbul Şubesi, SES Diyarbakır Şubesi, TOHAV, TTB İnsan Hakları Kolu, ve Van Barosu ile beraber, cezaevlerindeki hasta mahpusları durumlarına dikkat çekilerek, "Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. Maddesinde Değişikliğe Gidilmelidir" çağrısı yapıldı.
32. 10.02.2023 - Acı ve Yıkımın Üstesinden OHAL'le Değil Toplumsal Dayanışmayla Gelebiliriz!: 6 Şubat 2023 depremleri sonrası yapılan yazılı açıklamada, "Deprem yol açtığı tarifsiz acıların ve ağır yıkımın üstesinden siyasal çıkar hesapları ve OHAL ile değil, insan hakları ilke ve değerlerine sahip çıkarak, toplumsal dayanışmayı büyüterek gelebiliriz" denildi. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/deprem-ohal-dayanisma/>)
33. 13.02.2023 - "Hiçbir İstisnai Durum İşkencenin Uygulanması için Gerekçe Gösterilemez": Türk Tabipleri Birliği (TTB) İnsan Hakları Kolu, Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) ve İnsan Hakları Derneği (İHD) deprem bölgesinden gelen şiddet ve işkence iddialarıyla ilgili ortak bir açıklama yaptı. Açıklamada, işkencenin

istisnasız bir yasak olduğu hatırlatıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/tihv-ihd-ttb-deprem-iskence-suctur/>)

34. 20.03.2023 - AYM'nin 16.11.2022 Tarihli Kararı Hakkında Zorunlu Bir Açıklama: Cumartesi Anneleri'nin 700. buluşmasında gözaltına alınan Maside Ocak'ın başvurusuna ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) verdiği karar kapsamlı bir açıklamayla değerlendirdi. Açıklamada, AYM'nin "kötü muamele yasağının ihlali"ne ilişkin başvuruyu reddetme gerekçelerinin cezasızlığa kapı araladığı uyarısı yapıldı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/aym-maside-ocak-karari/>)
35. 22.03.2023 - Deprem Nedeniyle Yerinden Edilenlerin Oy Kullanmasının Önündeki Her Türlü Engel ve Külfet Kaldırılmalıdır!: Yapılan yazılı açıklamayla, deprem nedeniyle başka yerlere göç etmek zorunda kalan insanların buldukları yerlerde oy kullanmalarının önündeki her türlü engelin kaldırılması çağrısında bulundu. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/deprem-nedeniyle-yerinden-edilenlerin-oy-kullanmasinin-onundeki-her-turlu-engel-ve-kulfet-kaldirilmalidir/>)
36. 26.04.2023 - Operasyonlar, 'Demokratik' Seçim Ortamına ve Seçim 'Güvenliğine' Yönelik Kabul Edilemez Bir Müdahaledir!: TİHV ve İHD yaptıkları ortak açıklamayla, Diyarbakır merkezli bir soruşturma kapsamında 21 ilde yapılan operasyonlarla aralarında insan hakları savunucuları, avukatlar, gazeteciler, siyasi parti yöneticisi ve üyelerinin de olduğu çok sayıda kişinin gözaltına alınmasını «"demokratik" seçim ortamına ve seçim "güvenliğine" yönelik kabul edilemez bir müdahale» olarak niteledi. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/secim-guvenligine-mudahale/>)
37. 27.04.2023 - İHSDA: Hak Savunuculuğunun Kriminalize Edilmesi Kabul Edilemez!: İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı, 25 Nisan 2023 tarihinde Diyarbakır merkezli soruşturma sonucunda aralarında hak savunucuları, gazeteciler, hukukçular ve siyasetçilerin de bulunduğu çok sayıda kişinin gözaltına alınmasına ilişkin bir açıklama yaptı. (<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/ihdda-hak-savunuculugunun-kriminalize-edilmesini-kabul-edilemez/>)

3.2. Farkındalık ve Savunuculuk Çalışmaları

i. Gözaltında Kayıplar Haftası

Gözaltında Kayıplar Haftası kapsamında İHD ile ortak basın açıklaması yapıldı.

ii. 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü

26 Haziran 2021 tarihinde TİHV merkezleri Ankara,

İstanbul, İzmir, Diyarbakır, Van ve Cizre'de İnsan Hakları Derneği şubeleri ve çeşitli yerel kuruluşlarla ortak basın açıklamaları düzenledi. İşkence olgusuna dikkat çekmek adına TV ve radyo programlarına röportajlar verdiler.

iii. 10 Aralık İnsan Hakları Haftası

10 Aralık 2021 İnsan Haftası kapsamında TİHV merkezlerinin olduğu illerde İHD ile ortak bildiri yayınlandı, basın açıklamaları yapıldı. İnsan hakları, ihlaller ve insan hakları mücadelesinin güçlendirmeye yönelik çeşitli etkinliklere katılım sağlandı.

TİHV, 10-17 Aralık 2022 tarihleri arasında ayrımcılık yasağı temasıyla 13. İnsan Hakları Film Günleri'ni düzenledi. Film gösterimleri İzmir, Diyarbakır ve Van'da salon gösterimleriyle gerçekleştirildi. Film günleri boyunca Türkiye'den 6.090 kişi tihvbelgeselfilm.org adresini ziyaret etti ve 1391 kişi 18 filmi online olarak izledi. Ayrıca Adıyaman, Ankara, Ağrı, Balıkesir, Çanakkale, Şırnak, Dersim illerinde yapılan yerel gösterimlerde en az 240 kişi belgeselleri izledi.

iv. Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Programı

TİHV İstanbul Temsilciliğinin 2015 yılında başlattığı "TİHV Genç Gönüllülerle Çalışma Programı" 2019 yılında "TİHV Bilgi ve Deneyim Paylaşımı" adıyla sürdürüldü. Programın temel amacı işkenceye karşı duyarlılığı artırmak, işkencenin önlenmesine katkı sağlamak ve genç meslektaşlarımızla ilişki kurarak onların işkence görenlerin değerlendirilmesi ve tedavisinde mesleki birikimlerine katkı sağlamaktır.

Program 2023 yılında bir temel modül, iki alt modül olarak planlandı; fakat 1 Mart- 31 Mayıs tarihlerinde çevrimiçi gerçekleşmesi planlanan temel programı 6 Şubat depreminin yarattığı ruhsal etkilere bağlı olarak ertelendi.

v. İnsan Hakları Hareketi Konferansı

Pandemi sebebiyle 17. İnsan Hakları Hareketi Konferansı 2022 yılında gerçekleşmemiştir.

3.3. Uluslararası Mekanizmalar, Ağlar ve İlişkilerin Etkin Kullanılması

Söz konusu çalışma döneminde uluslararası ilişkiler ağıda belirtilen konu başlıkları özelinde güçlendirildi. Bu başlıklara ilişkin acil eylem çağruları, bilgilendirme notları ve işbirliği çağruları yayınlandı.

- i. 15 Mart'ta Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi 49. Oturumu için OMCT ve İHD ile birlikte toplanma ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki engeller üzerine bir yan etkinlik düzenlendi. BM Barışçıl Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü Özel Raportörü Clément Nyaletsossi Voule, Cumartesi İnsanları'n-

- dan Sebla Arcan, Boğaziçi Öğrenci Hareketi'nden Can Bodrumlu ve TİHV'den Nilgün Toker konuşmacı olarak katıldı. Etkinlik öncesinde bir bilgi notu hazırlanarak Özel Raportör ile paylaşılmış ve 15 Mart tarihinde kamuoyu ile paylaşılmıştır.
- ii. REDRESS, OMCT, FIDH gibi çeşitli uluslararası insan hakları örgütleri ile işkence ve kötü muamele de dahil olmak üzere Türkiye'deki ağır ve ciddi insan hakları ihlalleri hakkında bir dizi bilgi notu paylaşılmıştır.
- iii. TİHV, Batı ve diğerleri davasını izlemeye devam etmektedir. Hafıza Merkezi ve İHD ile birlikte Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne dava ile ilgili bir dizi bilgi ve belge sunduk. Ortak rapor Bakanlar Komitesi tarafından not edildi ve Türk makamlarına iletildi.
- iv. Cezaevleri ve karakolların bir listesi ile TİHEK'in 5 yıllık geçmişi ve yapısal eksikliklerine ilişkin bir bilgi notu hazırlanarak BM İşkenceyi Önleme Alt Komitesi'nin (SPT) Türkiye ziyareti sırasında kendileriyle paylaşıldı. Bölgesel dayanışma gruplarından elde edilen bilgiler ile İHD ve ÖHD'nin raporlarından yararlanılmıştır. TİHV, SPT'nin ziyareti sırasında işkence alanında çalışan diğer örgütlerin de katıldığı toplantıya katılmıştır.
- v. Yerel ve uluslararası insan hakları alanı arasındaki iletişim ve işbirliğini güçlendirmek amacıyla BM Kadına Yönelik Şiddet Özel Raportörü'nün ülke ziyareti, BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Dunja Mijatovic'in Avrupa'da LGBTİ+ hakları raporu, AİHM'in örgütlenme özgürlüğü kapsamında verdiği ilk tedbir kararı olan Uluslararası Memorial Derneği kararı, Human Rights Watch'un 2022 Dünya Raporu gibi uluslararası insan hakları örgütleri ve aktörleri tarafından hazırlanan bilgi notları hakkında Bölgesel Dayanışma Grupları düzenli olarak bilgilendirilmiştir.
- vi. İnsan hakları savunucularına ve örgütlerine yönelik tacizler ve kriminalizasyona ilişkin acil çağrılar ve bilgi notları TİHV'in uluslararası insan hakları örgütleri ağına, Birleşmiş Milletler Özel Raportörlerine, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'ne, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonu temsilcilerine düzenli olarak iletilmiştir. Bu iletişimler Fırat Akdeniz, Öztürk Türkdoğan, Şebnem Korur Fincancı, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Tarlabası Toplum Merkezi davalarını içeriyordu. Uluslararası insan hakları aktörlerinin de iletişimimize büyük ilgi gösterdiğini gözlemliyoruz; örneğin BM İnsan Hakları Savunucuları Özel Raportörü Mary Lawlor, Türkiye Hükümeti'ne bir yazı yazarak İstanbul Merkez sosyal çalışmacısı Bilal Yıldız ve Göç-İzder'in diğer üyelerinin davasına ilişkin tutumunu kamuoyu ile paylaştı. Bu davanın, ülke içinde yerinden edilenlerin hakları konusunda çalışan İHS'lere karşı terörle mücadele mevzuatının açıkça kötüye kullanılması olduğunu belirtiyor. Komiserin duruşmadan önce hükümete başvurmuş olması insan haklarının korunması açısından olumlu bir kazanım olarak değerlendirilmelidir.
- vii. FIDH, 100. yıl kutlamaları kapsamında İstanbul Merkez Temsilcisi ve insan hakları savunucusu Ümit Efe'yi davet etti ve bir video paylaştı.
- viii. FIDH ve OMCT-E işbirliği ile Avrupa'da insan hakları aktörlerini güçlendirmek ve işkence ve kötü muameleyi önlemek için uluslararası bir dayanışma ağı kurulmaktadır. TİHV, Türkiye'deki insan hakları durumu hakkında düzenli bilgilendirme ve temaslarda bulunmuş ve raporlamalarına katkıda bulunmuştur. TİHV, raporlarına katkıda bulunmuş ve Türkiye'deki insan hakları durumu hakkında düzenli bilgilendirmeler ve temaslara gerçekleştirmiştir, ayrıca toplantılar planlanmaktadır.
- x. TİHV, Evrensel Periyodik İnceleme'nin izlenmesi (2020 Tavsiyelerinin Uygulanmasının İzlenmesi - Ara raporlama) farklı STK'ların İHOP yürütücülüğündeki toplantısına katıldı.
- xi. TİHV, PHR tarafından koordine edilen Şebnem Korur Fincancı için Uluslararası Savunuculuk Koordinasyon toplantısına katılmıştır (3 Kasım 2022). Bu toplantılar periyodik olarak devam etmiş ve TİHV vakayla ilgili güncellemeleri sağlamak ve bir savunuculuk stratejisi oluşturulmasına destek olmak amacıyla toplantılara katılmıştır.
- xii. TİHV, Bilal Yıldız hakkında bilgi vermek üzere Sosyal Hizmet Eylem Ağı'nın toplantısına katıldı (20 Kasım 2022). Ağda yer alan sosyal hizmet uzmanları Bilal için bir açıklama ve imza kampanyası başlattı. TİHV vaka hakkında bilgilendirme yaptı.
- xiii. TİHV, BM Zorla veya İrade Dışı Kaybetmeler Çalışma Grubu'nun Zorla Kaybetmelere Karşı Bildirge'nin 30. Yıldönümü için yaptığı rapor çağrısına Türkiye'de zorla kaybetmelerin genel çerçevesini çizen bir katkı sundu.
- xiv. TİHV, BM Barışçıl Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü Özel Raportörü'nün Sivil Toplumun Kaynaklara Erişimi Raporu için yaptığı çağrıya bir katkı sunmuştur.

3.4. Savunuculuk ve İletişim Çalışmaları

2022'de işkence ve kötü muamele dahil ağır ve ciddi insan haklarının önlenmesi ve buna karşı kamuoyunun harekete geçirilmesi için farkındalık ve savunuculuk faaliyetleri sürdürüldü. TİHV'in iletişim kanalları daha etkin kullanılarak vakfın raporları, basın açıklamaları ve bilgi notları

yaygınlaştırıldı. Medya önemli bir baskı altındayken insan hakları ihlallerinin görünürlüğünü artırmaya amaçlayan çalışan iletişim çalışmaları TİHV'in daha geniş stratejisinin bir parçası olarak gerçekleşti.

- i. TİHV'in insan hakları ihlallerini izleme çalışmalarının ışığında 10 soru yönergesi parti temsilcileri tarafından mecliste paylaşıldı.
- ii. TİHV Dokümantasyon Merkezi'nin günlük insan hakları raporlarına dayanarak haftalık insan hakları ihlallerini özetleyen toplam 48 video 202.216 izlenme sayısına ulaştı. Her videoda bir hafta içinde gerçekleşen en az 14 hak ihlaline dikkat çekildi.

- iii. TİHV, Türkiye'de insan hakları alanının sorunlarını ve insan hakları savunucularının karşılaştığı baskıları dile getirmek amacıyla sosyal medya ve kampanya çalışmaları yürütmüştür. Bu kapsamda 4 video hazırlandı ve yaygınlaştırıldı.

İletişim çalışmalarına dair detaylı bilgiler özel projeler ve diğer çalışmalar başlığı altında verilmiştir.

4. İNSAN HAKLARI AKTÖRLERİNİN SALGIN SONRASI DÖNEMDE TABAN MERKEZLİ BİR YAKLAŞIMLA KORUNMASI VE DESTEKLENMESİ

Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), İnsan Hakları Derneği (İHD), Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FİDH) ve İşkenceye Karşı Dünya Örgütü (OMCT) ortaklığında 1 Mart 2021 tarihinde uygulanmaya başlanan proje, insan hakları hareketinin zorlu bir ortamda dönüştürücü etki yaratabilme kapasitesini artırarak (**Hedef 1**) ve insan haklarını savunma hakkının gerçekleştirilmesine katkıda bulunarak (**Hedef 2**) insan hakları mücadelesinin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Nihai amaç, kamusal hayatın insan haklarının kurucu rolünü temelinde tahkim edilmesine katkıda bulunmaktır. Bu amaç ve hedefler doğrultusunda yürütülecek çalışmalar işbu raporun yazımı esnasında ilk senesini doldurmuştur. Proje faaliyet süresi 42 aydır.

Türkiye'nin hemen her bölgesinden hak mücadelesinin farklı alanlarından ve çeşitli meslek grupları ve disiplinlerden çok sayıda aktörün katılımıyla yürütülecek olan proje, üç ana bileşeni olan proaktif (savunmada değil olaylara doğrudan müdahale etmeyi hedefleyen) bir yaklaşımla gerçekleştirilmektedir: (1) Tehdit ve baskılara maruz kalan insan hakları savunucularının hukuki, psikososyal ve finansal olarak desteklenerek korunması; (2) Eğitim, süpervizyon ve mesleki gelişim programları yoluyla hak savunucularının teknik bilgi ve becerilerinin artırılması; (3) İnsan hakları hareketinin kullandığı araç ve platformların geliştirilmesi, hak mücadelesinin tabanının genişletilmesi, hak örgütlerine kurumsal destek sağlanması ve çalışmalarının kolaylaştırılması yoluyla insan hakları savunucularının ve örgütlerinin faaliyetlerini yürütme kapasitelerinin artırılması.

İnsan hakları hareketinin dönüştürücü etki yaratabilme kapasitesinin yükseltmek (**Hedef 1**) için

1.1 İnsan hakları savunucularının bilgi ve becerilerinin artırılması; yerel ve ülke çapındaki aktörler arasındaki dayanışma ve koordinasyonun güçlendirilmesi,

1.2 İnsan hakları örgütlerinin operasyonel kapasitelerinin güçlendirilmesi,

1.3 Yeni araçlar ve aktörlerin harekete dahil edilmesi öngörülmektedir.

İnsan haklarını savunma hakkının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak (**Hedef 2**) için

2.1 Baskı ve tehditlere maruz kalan insan hakları savunucularının korunmasını ve desteklenmesi

2.2 İnsan haklarını savunma hakkının ihlallerinin önlenmesi için toplumsal ve uluslararası dinamiklerin harekete geçirilmesi öngörülmektedir.

Proje Faaliyetleri ve Güncel Durum

1. İnsan Hakları Aktörlerini ve Çalışmalarını Güçlendirme Çalışmaları

Bu çalışma, insan hakları savunucularına (İHS) ve insan hakları örgütlerine yönelik güçlendirme çalışmaları olmak üzere iki alt başlıktan oluşmaktadır.

1.1 İnsan Hakları Savunucuların Bilgi ve Becerilerini Artırılması ve Aralarındaki Koordinasyonun Güçlendirilmesi

1.1.1 Bölgesel Dayanışma ve İş Birliği Grupları

Başta Adana, Ankara, Diyarbakır, İstanbul, İzmir ve Van olmak üzere bu illeri çevreleyen 6 bölgede insan hakları savunucularının (İHS) katılımlarıyla Bölgesel Dayanışma ve İş Birliği Grupları¹ oluşturulmuştur. Bu gruplar, baskıcı bir rejim ortamında sivil haklar kavramını yaygınlaştırmamızı, baskıya maruz kalan insan hakları savunucularıyla temas etmemizi, onları korumamızı ve desteklememizi sağlayan ana aktörlerdir. Bölge grupları aracılığıyla öncelikli hedefimiz, faaliyetlerini yürütürken zorluk ve baskılarla karşılaşan, idari, hukuki, sosyal ve benzeri baskı ve tehditlere maruz kalan kişi ve kurumlarla bağlantı kurma faaliyetlerini kolaylaştırmaktır. Bölge gruplarının bu konudaki rolü oldukça hayati ve vazgeçilmezdir. Her bölge grubu, bölgelerdeki İHD şubeleri ve TİHV temsilcilerinin gözetiminde bir grup sorumlusu tarafından yürütülmektedir. Bu 6 bölge grup sorumlusundan 5'i (Ankara hariç) mesleki faaliyetlerini avukat olarak yürütmektedir, öyle ki, bu durum grup sorumlularının hukuki destek süreçlerinde özellikle aktif olmalarını sağlamaktadır.

2021 yılı Eylül ayı itibarıyla faaliyetlerine başlayan bölgesel gruplar;

i. İHS'lerin ihtiyaçlarını, yaşadıkları zorlukları ve baskıları takip ederek raporlama,

1 "Bölgesel gruplar" veya "Bölge grupları" olarak da anılabilir.

- ii. Zorluk ve baskı yaşayan İHS'ler ile dayanışma ortamını güçlendirme,
- iii. Bölgelerde yaşanan insan hakları ihlallerini raporlama,
- iv. İnsan hakları ihlallerine maruz kalanların bölgesel destek, önleme ve onarım mekanizmalarına erişimlerini kolaylaştırma,
- v. Proje faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve özellikle proje çerçevesinde sunulan desteklere insan hakları savunucularının etkin şekilde erişme

süreçlerini kolaylaştırmaktadır.

Gruplar iki ayda bir bir araya gelerek hem ihlal verilerini gündemlerine taşımakta hem de proje çalışmalarıyla ilgili bilgi paylaşımı ve iş bölümü yapmaktadır. Her bölgesel gruptan iki kişinin katılımı ile kurulmuş olan ve gruplar arasındaki iletişim ve koordinasyonu güçlendirmesi planlanan Bölgesel Dayanışma ve İş Birliği Grupları Sekreteryası ilk toplantısını 19 Ocak 2022, ikinci toplantısını 23 Nisan 2022 ve son toplantısını Ankara'da 26-27 Kasım 2022 tarihlerinde gerçekleştirmiştir.

Mayıs 2023 tarihi itibarıyla **Çukurova Bölgesi Grubunda (Merkez: Adana)** toplam 18; **İç Anadolu Grubunda (Merkez: Ankara)** 16; **Güneydoğu Anadolu Grubunda (Merkez: Diyarbakır)** 12; **Marmara Bölgesi Grubunda (Merkez: İstanbul)** 13; **Ege Bölgesi Grubunda (Merkez: İzmir)** 12; **Doğu Anadolu Bölgesi Grubunda (Merkez: Van)** 14 İHS bulunmaktadır. Gruplarda farklı şehirlerden ve insan hakları alanlarından toplam 85 savunucu bulunmaktadır.

1.1.2. İnsan Hakları Savunucuları için Eğitim Programları

Bu program kapsamında bir kısmı tamamlanmış olan dört ana eğitim çalışması gerçekleştirilecektir. Eğitimler, yerel grupların katılımcıları ve kadınlar ve LGBTİQ+'lar öncelikli olmak üzere yerel gruplar tarafından belirlenen kişilere verilecektir. İkincil Travma ve Tükenmişlik Eğitimleri dışındaki eğitimlerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi için 2022 yılı başında oluşturulan komite, iki yarı zamanlı koordinatörün kolaylaştırıcılığında, genelde ayda bir toplanarak çalışmaları yürütmektedir.

İkincil Travma ve Tükenmişlik Eğitimleri, süpervizyon programları ve psikososyal destek programı iki yarı zamanlı psikoloğun kolaylaştırıcılığında süpervizyon komitesi tarafından yürütülmektedir. Bu komitenin çalışmaları ağırlıklı olarak e-posta üzerinden istişare edilmekte ve program koordinatörü olarak görev alan iki psikoloğun yakın iş birliği ile yürütülmektedir.

1.1.2.1 İnsan Hakları İhlallerini İzleme ve Raporlama Eğitimi:

Bu çalışmanın parçası olarak, iki bölümde gerçekleştirilen

1 eğitimci eğitimi ve 6 uygulayıcı eğitim düzenlenmiştir.

- i. **Eğitmen Eğitimi:** Bu eğitimin amacı bir eğitmen havuzu oluşturmaktır. Bu amaçla, ilk bölümü **2-3 Temmuz** ve ikinci bölümü **10-11 Eylül 2022'de İzmir**'de 17 katılımcı ile iki dizi eğitim düzenlenmiştir. Eğitime katılanların bir kısmı uygulayıcı eğitimlerde eğitici olarak yer almıştır.
- ii. **Uygulayıcı Eğitimleri:** Yerelde bulunan insan hakları aktörlerine yönelik verilen bu eğitimlerin ilki **12-13 Kasım 2022'de Van**'da 17 katılımcıyla; ikincisi **3-4 Aralık 2022'de Ankara**'da 19 katılımcıyla; üçüncüsü **24-25 Aralık 2022'de İzmir**'de 21 katılımcıyla; dördüncüsü **14-15 Ocak 2023'te Adana**'da 23 katılımcıyla; beşincisi **4-5 Şubat 2023'te Diyarbakır**'da 21 katılımcıyla ve sonuncusu **25-26 Şubat 2023'te İstanbul**'da 21 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir.

Eğitmen eğitimi ve uygulayıcı eğitimlerden toplam 139 savunucu faydalanmıştır.

1.1.2.2 İkincil Travma ve Tükenmişlik Eğitimleri:

Bu eğitimler, insan hakları hareketinin sürdürülebilirliği için hayati olan insan hakları savunucularının iyilik hallerinin, kolektif olarak korunması gerekliliği fikri üzerine temellendirilmiştir. Bu kapsamda, 2021 yılında 4 şehirde (Diyarbakır, İstanbul, Ankara, İzmir) insan hakları savunucularına yönelik 4 ayrı eğitim düzenlenmiştir. Eğitimlerden toplamda 85 kişi faydalanmıştır, öyle ki, bu sayı proje kapsamında ilk etapta planlanan katılımcı sayısının (40) iki katından fazladır. Eğitimler program koordinatörleri kolaylaştırıcılığında süpervizyon komitesi tarafından hazırlanmıştır.

1.1.2.3 Dijital ve Fiziksel Güvenlik Eğitimleri:

İnsan hakları savunucularını kendi güvenlikleri ve dijital güvenlikleri konusunda bilgilendirmek ve güçlendirmek amacıyla proje süresince 2 eğitim düzenlenecektir. Her eğitim 20 kişiye 3 eğitmen tarafından verilecek ve toplam 2 gün sürecektir. Hazırlıkları eğitim komitesi tarafından yapılacak olan eğitimlerin 2023 yılı sonunda yapılması planlanmaktadır.

1.1.2.4 Yerel ve Uluslararası İzleme Mekanizmalarının Kullanımına İlişkin Eğitimler:

Bu eğitimler eğitim komitesi tarafından organize edilecektir. Özellikle yerel insan hakları savunucularının ülke içinde ve uluslararası alanda ilgili mekanizmalara erişme ve ihlalleri raporlama becerilerini artırmayı hedefleyen 2 eğitim verilecektir. Eğitimler 2 gün sürecek, 4 eğitmen tarafından 20 katılımcıya verilecektir. Proje ortaklarından OMCT eğitimlerin dizayn edilmesi ve uygulamasına katkı sağlayacaktır. Hazırlıkları başlayan eğitimlerin 2024 yılında düzenlenmesi planlanmaktadır.

1.1.3 Süpervizyon Programları

Bu program süpervizyon komitesi kolaylaştırıcılığında hayata geçirilmektedir. Programlar 4 ayrı katılımcı kitlesiyle yürütülmektedir: 1. *Psikologlar için Süpervizyon Programı*, 2. *Travmatik Ortam ve Durumlarla Temas Halinde Olan Çocuklarla Çalışan Klinisyenlere Yönelik Süpervizyon Programı*, 3. *Sosyal Hizmet Uzmanları için Süpervizyon Programı* ve 4. *Bireysel Süpervizyon Programı*

1. **Psikologlar için Süpervizyon Programı:** 6 bölgede 10-12 katılımcı ile ayda bir 3 saatlik seanslarla düzenlenen programın 2 sene devam etmesi planlanmış olup Mayıs 2023 itibarıyla seanslar devam etmektedir. Bu programdan toplamda 63 psikolog yararlanmaktadır.
2. **Travmatik Ortam ve Durumlarla Temas Hâlinde Olan Çocuklarla Çalışan Klinisyenlere Yönelik Süpervizyon Programı:** Bu program kapsamında her biri 9 kişiden oluşan 2 ayrı süpervizyon grubu oluşturulmuştur. Grup seanslarının yürütülmesi için her grup için 2 olmak üzere toplam 4 süpervizör belirlenmiştir. TİHV Kurtuluş ofisinde ayda bir 3 saatlik seanslarla yürütülen program toplamda 10 ay sürmüş olup Ocak 2023 itibarıyla sona ermiştir.
3. **Sosyal Hizmet Uzmanları için Süpervizyon Programı:** 6 bölgede 10-12 katılımcı ile ayda bir 3 saatlik seanslarla düzenlenen programın 2 sene sürmesi planlanmış olup Mayıs 2023 itibarıyla seanslar devam etmektedir. Bu programdan toplamda 72 sosyal hizmet uzmanı yararlanmaktadır.
4. **Bireysel Süpervizyon Programı:** Bu program, doğrudan ağır ve ciddi insan hakları ihlallerine maruz kalmış kişilerle çalışan sosyal hizmet uzmanları ve psikologların yaşadıkları ağır ikincil travmalar nedeniyle süpervizyon desteğine ihtiyaç duyulduğu düşünülerek, Faaliyet 1.2.2 kapsamında TİHV'nin organizasyonel kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalarla paralel olarak, TİHV çalışanlarına özel bireysel süpervizyon programına dönüştürülmüştür. Bu kapsamda, yararlanıcılar *haftada bir olacak şekilde 1 yıl boyunca* veya *iki haftada bir olacak şekilde 2 yıl boyunca* (her bir yararlanıcı için toplam 48 seans) programdan faydalanabilecektir. Mayıs 2023 itibarıyla 8 TİHV çalışanı programdan faydalanmaktadır.

Ayrıca, süpervizyon çalışmalarının bir parçası olan teknik süpervizyon programı için hazırlıklar başlamış olup program projenin son yılında hayata geçirilecektir.

1.1.4 Mesleki/Kişisel Gelişim Programları

İnsan hakları savunucularının, aşağıda sıralanan kapasite geliştirme programlarına tercihleri doğrultusunda katılımları sağlanacaktır.

- i. **Dil Eğitimi Destek Programı:** Bu desteğin amacı, dil engeli nedeniyle uluslararası mekanizmaları etkin bir şekilde kullanamayan, uluslararası gelişmeleri takip edemeyen ve uluslararası savunuculuk faaliyetlerinde zorluk ve sınırlamalarla karşılaşan insan hakları savunucularına bu süreçleri aşmalarında katkı ve destek sağlamaktır. Bu kapsamda toplamda 15 insan hakları savunucusuna İngilizce ve Kürtçe dil eğitimlerini desteklemek için maddi destek verilmesi planlanmıştır. 2021 yılı sonunda duyurusu yapılan ve Ocak 2022'de değerlendirmeleri tamamlanan programdan 10 farklı şehirden 28 kişi faydalanmıştır.
  - Kürtçe eğitimleri için 4 İHS; İngilizce eğitimleri için 24 İHS desteklenmiştir.
  - Desteklenen eğitim süreleri 3 ile 18 ay arasında değişmektedir.
  - Faydalanıcıların şehirleri aşağıdaki gibidir:
    - Adana: 1
    - Ankara: 6
    - Antalya: 1
    - Batman: 1
    - Diyarbakır: 3
    - Hakkari: 1
    - İstanbul: 3
    - İzmir: 7
    - Mersin: 2
    - Van: 3
- ii. **Konferans, Eğitim, Çalıştaylar:** Türkiye'deki insan hakları savunucularının ülke içinde, yurt dışında veya çevrimiçi ortamlarda düzenlenen etkinliklere katılımlarını desteklemek ve kolaylaştırmak amacıyla oluşturulan bu program kapsamında 27 Mart 2023 tarihinde başvuru alınmaya başlamıştır. Özellikle yapay zekâ ve ilgili teknolojilerin insan hakları alanı ve hareketi için yarattığı zorluklar ve imkânlara odaklanan çalışmalara değerlendirme aşamasında öncelik verilecektir. Savunucuların toplam 10 programa katılımları desteklenecek olup bu programların 4'ünün Avrupa, 6'sının ise Türkiye'de olması planlanmıştır. Programa katılan savunucuların seyahat, konaklama ve katılım masrafları TİHV tarafından karşılanacaktır. Programa katılanların edindikleri bilgileri başta yerel grup katılımcıları olmak üzere yerel savunucularla paylaşması hedeflenmektedir. İnsan hakları savunucuları Temmuz 2024'ten önce gerçekleşecek olan ve insan hakları alanıyla ilgili olan konferans, çalıştay, eğitim, panel, sempozyum, forum vb. etkinliklere katılımlarının des-

teklemesi için programa başvuruda bulunabilmektedir. Program çağrısı 31 Mart 2024 tarihine kadar en az 10 kişiye destek sunulana dek açık kalacaktır.

iii. Staj Programı: Bu program kapsamında 3 insan hakları savunucusu, OMCT Avrupa ofisinde 3 aylık staj yapacaktır. Katılımcılar OMCT ekibi ile özellikle uluslararası savunuculuk konusunda çalışarak bilgi ve becerilerini artıracaklardır. Proje süresi boyunca 3 kez staj programı organize edilecektir. İlk staj programı 2021 yılı Nisan ve Haziran ayları arasında kapsamaktadır. İlk seneki staj programına TİHV Tedavi Merkezleri Proje Asistanı Elçin Dayanır katılmıştır. İkinci staj programının duyurusu 4 Kasım 2022’de yapılmış olup Kasım ayı sonuna dek başvuru alınmaya devam edilmiştir. Ocak 2023’te başvuruların değerlendirme süreci tamamlanmış ve programa kabul edilen İHD çalışanı Ekin Emek Berber Nisan 2023 itibarıyla Brüksel’deki 3 aylık stajına başlamıştır.

1.2 İnsan Hakları Alanında Çalışan Sivil Toplum Örgütlerinin Kapasitelerinin Güçlendirilmesi

1.2.1 İnsan Hakları Alanında Çalışma Yürüten Sivil Toplum Kuruluşlarını Destekleme Programı

Bu destek programının amacı, insan hakları alanında faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşlarının (STK) çalışmalarını sürdürmelerine ve güçlendirmelerine katkı sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, başvuru süreci Mart 2022’de ve değerlendirme süreçleri Haziran 2022’de tamamlanan program kapsamında, insan hakları alanında çalışma yürüten 13 sivil toplum kuruluşuna mevcut çalışmalarını sürdürdürebilmeleri ve kendi stratejik öncelikleri doğrultusunda yeni projelerini hayata geçirebilmeleri için toplam 600.000 Euro destek sağlanmaktadır. Program kapsamında desteklenen STK'lere ilişkin özet bilgiler aşağıdaki gibidir:

#	STK	Proje Süresi	Şehir	Çalışma Alanı	Proje Başlangıç Tarihi
1	Rengarenk Umutlar	15	Diyarbakır	Çocuk Hakları	1 Eylül 2022
2	Çocuklar Aynı Çatının Altında	12	Diyarbakır	Kadın Hakları	1 Ekim 2022
3	FİSA Çocuk Hakları	18	Ankara	Çocuk Hakları	1 Eylül 2022
4	Tahir Elçi Vakfı	18	Diyarbakır	Ayrımcılığa Uğramama Hakkı	1 Ekim 2022
5	İHD Van	21	Van	Ağır ve Ciddi İnsan Hakları İhlalleri	1 Eylül 2022
6	Muamma LGBTİ+	18	Mersin	LGBTQİ+ Hakları	1 Eylül 2022
7	Mülteciler ile Dayanışma Derneği	12	İzmir	Ayrımcılığa Uğramama Hakkı	1 Eylül 2022
8	Önce Çocuklar Derneği	12	Diyarbakır	Kadın ve Çocuk Hakları	1 Eylül 2022
9	Pembe Hayat LGBTİ+	18	Ankara	LGBTQİ+ Hakları	1 Eylül 2022
10	Toplumsal Duyarlılık	18	Diyarbakır	Ağır ve Ciddi İnsan Hakları İhlalleri	1 Ekim 2022
11	İHD Ankara	18	Ankara	Ağır ve Ciddi İnsan Hakları İhlalleri	1 Ekim 2022
12	Katre Kadın	21	Erzincan	Kadın Hakları	1 Eylül 2022
13	Buğday Derneği	18	İstanbul	Ekoloji Hakları	1 Ekim 2022

STK'lerin çalışmaları, 3 aylık, ara dönem ve final anlatsal ve mali raporlar ve ekleriyle ve yerinde ziyaretlerle takip edilmektedir.

1.2.2 TİHV'in Örgütsel Kapasitesinin Artırılması

Projenin ilk senesindeki çalışmalarla TİHV ekipleri güçlendirilmiş ve merkezler arası koordinasyon artırılarak TİHV'nin organizasyonel kapasitesi artırılmıştır.

a. Van Referans Merkezinin Güçlendirilmesi: Bir önceki raporlama döneminde tam donanımlı bir tedavi merkezine dönüştürülmüş olan Van Referans Merkezinde 1 Mart 2022-28 Şubat 2023 tarihleri arasında toplam 302 kişi başvuru olarak alınmıştır. Bunlardan 7 kişi işkence görenin yakını kapsamında, 295 kişi işkence gören olarak

değerlendirilerek tedavi ve rehabilitasyon süreçlerine dahil edilmişlerdir. Başvuruların 212'si erkek, 90'ı kadındır. 1 başvurucu LGBTQİ+ olduğunu beyan etmiştir. Başvurucuların 18'i çocuk, 26'sı mültecidir. Merkezde ayrıca 28 Temmuz 2022 tarihinde gönüllü ruhsal ekiple toplantı düzenlenip ruhsal değerlendirme ve işkencenin ruhsal etkilerinin belgelendirilmesine yönelik standardizasyon çalışması yapılmıştır. Ekip her ayın ilk pazartesi günü toplanmaktadır.

Van Temsilciği tedavi koordinasyon toplantıları 2022'de 29 Nisan, 27 Mayıs, 29 Temmuz, 26 Ağustos, 28 Ekim, 30 Aralık ve 2023'te 27 Ocak, 24 Şubat, 31 Mart tarihlerinde zoom üzerinden gerçekleştirilmiştir. 17-18 Mart 2022, 28-29 Temmuz 2022 tarihlerinde Tedavi Koordinasyon

Toplantıları Temsilcilik ziyareti yapılarak yüz yüze gerçekleştirildi. 2023 yılı Ocak ayında yapılması planlanan temsilcilik ziyareti hava koşulları nedeniyle iptal edilerek toplantı çevrimiçi olarak gerçekleştirildi.

b. TİHV Tedavi Ekipleri arasında İletişim ve Koordinasyonun Güçlendirilmesi

Hekim, psikolog, psikiyatrist, sosyal hizmet uzmanı ve tıbbi sekreterden oluşan farklı şehirlerdeki TİHV tedavi ve rehabilitasyon ekipleri arasındaki koordinasyon ve iletişim, hekimlerin mesleki gelişim eğitimleri, tedavi ekipleri için düzenli toplantılar ve koordinatörlerin düzenli ziyaretleri ile artırılmıştır.

Hekimlere yönelik sürekli mesleki gelişim programı 2022 yılında ihtiyaca göre olgu tartışma toplantıları şeklinde düzenlendi. Toplantılarda batın yaralanmaları, uzun süreli kapatılmanın cinsel işlev üzerine etkileri ve uzun süreli kapatılma ve kronik hastalık gelişim süreçleri başlıkları konuşuldu. Olgu toplantıları sonucu uzun süreli kapatılarak cezalandırmanın sağlık üzerine etkileri başlığı için dahiliye, nöroloji, üroloji ve fizik tedavi ve rehabilitasyon uzman hekimi gönüllülerle özel bir çalışma programı hazırlanması kararlaştırıldı. Olgu toplantılarına tüm temsilciliklerin başvuru hekimleri (9 hekim) ve tedavi merkezleri koordinatörü katıldı. Toplantılar zoom üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleştirildi.

2022 yılında iki kez Tedavi Merkezleri toplantısı yapıldı. 14-15 Mayıs 2022'de gerçekleştirilen toplantıya 29, 19-20 Kasım 2022'de gerçekleştirilen toplantıya 37 kişi katıldı. Son Tedavi Merkezleri toplantısında tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda 2023 yılı boyunca tedavi merkezleri koordinatörünün her ayın ilk salı günü başvuru hekimleri ile, her ayın ilk perşembe günü tedavi sekreterleri ile çevrimiçi toplantılar düzenlemesi kararlaştırılmış ve 2023 yılı Ocak ayı itibarıyla bu toplantılar düzenli olarak yapılmıştır.

Yıl boyunca tüm temsilciliklerin ve tedavi ekiplerinin katılımıyla aylık olarak düzenlenen toplantılarda, *a. Önceki ayın başvuru profillerinin ve tedavi-takip-yönlendirilme süreçlerinin paylaşılması, b. Önceki ayda yazılan tıbbi değerlendirmeler raporların değerlendirilmesi, c. İşkence görülenler veya yakınlarının vakıf ortamında değerlendirilmesi sürecinde yaşanan başvuruyla/kurumla/sağlık ortamıyla ilgili zorlukların paylaşılması, ç. yıllıkların fiziksel, ruhsal, sosyal değerlendirme süreçlerinin gözden geçirilmesi, ve d. Olgu tartışması ve temsilciliğin gündeme getirmek istediği başlıkların paylaşılması* konuları gündeme alınmıştır.

2. İnsan Hakları Hareketine Yeni Araçların ve Aktörlerin Dahil Edilmesi Çalışmaları

İnsan hakları hareketi/alanı dünya genelinde popülizmin

ve otoriter rejimlerin yükselmesi ve uluslararası yükümlülükler konusunda yaşanan gerilemeler sebebiyle tehdit altında olup, pandeminin bu krizi güçlendirme olasılığı bulunmaktadır. Bu durum, insan hakları hareketinin örgütlenme imkânlarını ve stratejilerini yeniden düşünmesini gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla, yeni stratejiler, araçlar ve aktörlerin önemi artmaktadır.

2.1 İnsan Hakları İhlallerine İlişkin Bilgi Akış Ağlarının Güçlendirilmesi

Bu çalışmanın amacı, insan hakları ihlalleri, özellikle İHS'lere yönelik baskı ve zorluklar konusunda yerelden ülke geneline bilgi akışı ağlarını güçlendirmektir. Bu amacı, dikkatlerini öncelikle bölgelerindeki İHS'leri hedef alan baskı ve zorluklara odaklayarak bölgesel gruplar aracılığıyla gerçekleştirmekteyiz. Bölge grup sorumluları, grup üyelerinin yardımıyla İHS'lerin karşılaştığı ihlaller, engeller ve zorluklarla ilgili bilgi toplayıp derlemekte, bu verileri iki aylık periyotlarla proje ekibiyle paylaşmaktadır. Bu verilere dayanılarak değişen periyotlarda genel bilgi notları hazırlanmaktadır. Hâlihazırda 2022 yılında insan hakları savunucularını hedefleyen baskılara ilişkin bir yıllık bir bilgi notu hazırlığı devam etmektedir. Bölge grup sorumluları TİHV günlük insan hakları raporlarına da katkı sunmakla birlikte İHD'nin raporlama çalışmalarında da aktif görev almaktadır.

2.2 İnsan Hakları Savunucuları ve Örgütleri için Birlikte Düşünme Platformları

Bu çalışma, insan hakları aktörlerinin bir araya gelerek insan haklarının geleceğini tartışabilecekleri ve pandemi sonrası bağlamda insan haklarının siyasi olarak kurucu rolünü harekete geçirmek için stratejiler, araçlar ve yol haritaları geliştirebilecekleri sürdürülebilir platformlar oluşturmayı amaçlamaktadır. Eğitim komitesi yerel forumların içeriğini 2022 yılı sonu itibarıyla oluşturmuş, organizasyonu planlamıştır; ancak 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremler nedeniyle forum takvimi tamamlanmamıştır. Bölge gruplarının merkezi olan 6 şehirde yapılması planlanan forumlardan sadece ilk ikisi gerçekleştirilmiştir: 21 Ocak 2023'te 19 katılımcıyla İzmir forumu ve 28 Ocak 2023'te 18 katılımcıyla İstanbul forumu. Bu iki forumda insan hakları savunucuları "siyasal değişim ve insan hakları hareketi" konusuna odaklanmış; seçim sonrası Türkiye için iktidardan beklentilerini tartışmıştır.

2.3 İnsan Hakları Medyası

Bu çalışma, kamu otoritesinin hak temelli bir rejimi toplum bilincinden silmeye ve İHS'leri ciddi biçimde marjinalleştirmeye yönelik sistematik çabasını azaltmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma kapsamındaki faaliyetleri planlamak ve hayata geçirmek için iletişim komitesi görevli olup kolaylaştırıcılığını iletişim sorumlusu yapmak-

tadır. Bu kapsamdaki çalışmalar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- i. İnsan hakları hareketi ve temsilcilerine odaklanan bir dizi yayın hayata geçirilecektir. Bu kapsamda,
  - İlk video Nisan 2022’de yayınlanmıştır. Videoda, Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin üniversite rektörlüğünün demokratik olmayan bir şekilde atanmasına yönelik Cumhurbaşkanlığı kararnamesine karşı direnişlerine destek amacıyla İzmir’de düzenlenen basın açıklamasına katılan 3 kadın İHS’yi hedef alan adli tazime odaklanılmıştır: <https://youtu.be/17YEW8Pg714>
  - İkinci video Mayıs 2022’de yayınlanmış olup, Van’da yıllardır süren eylem ve etkinlik yasağı ve TİHV Van Temsilcisi Sevim Çiçek ile Dr. Hüseyin Yavic’in yasağı protesto ederken yasalara muhalefet ettikleri gerekçesiyle açılan duruşmaları hakkındadır: https://youtu.be/_7Axa2j9lrk
  - Üçüncü video 27 Haziran 2022 tarihinde yayınlanmıştır; İstanbul Protokolünün yeni edisyonu üzerinedir: <https://youtu.be/A1zStyU1qqM>
  - Son video ise 6 Aralık 2022 tarihinde yayınlanmış, 11 Haziran 2022’de tutuklanan TİHV çalışanı Bilal Yıldız’ı odağına almıştır: <https://youtu.be/24KWOSBSRIU>
- ii. Yerel STK’lerin ve İHS’lerin çalışmalarının görünürlüğünü artırmak için, STK Destek programından faydalanan STK’lere medya ilişkileri ve stratejileri konusunda rehberlik sağlamak amacıyla 3-4 Haziran 2023’te Ankara’da medya eğitimlerinin ilki düzenlenecektir. İkinci eğitimin Eylül 2023’te düzenlenmesi planlanmıştır.
- iii. İnsan hakları ihlalleri raporları ve değerlendirmeleri, Türkiye’deki İHS’leri hedef alan ihlallere ilişkin bilgi notları, basın açıklamaları ve infografikler sosyal medya kanalları ve resmi web sitemiz aracılığıyla kamuoyu ile paylaşılmıştır:
  - [8 Mart Dünya Kadınlar Günü]: <https://twitter.com/insanhaklari/status/1501166162167611394?s=20>
  - [Cezaevlerinde Hak İhlalleri]: <https://twitter.com/insanhaklari/status/1520110780888276992?s=20&t=N0wJQOZYJ4oS0sKuRxT6KQ>
  - [Covid-19 Salgını İle İlişkili Hak İhlalleri Raporu (11 Mart 2020 - 28 Şubat 2022)]: <https://tihv.org.tr/ozel-raporlar-ve-degerlendirmeler/covid-19-salgini-ile-iliskili-hak-ihlalleri-raporu-11-mart-2020-28-subat-2022/>
  - [TİHV 2021 Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu]: <https://twitter.com/insanhaklari/status/1531703784820416512?s=20>

- [Türkiye’de Gözaltında İşkence ve Diğer Kötü Muamele]: <https://twitter.com/insanhaklari/status/1505966860780675075?s=20&t=N0wJQOZYJ4oS0sKuRxT6KQ>
- <https://twitter.com/insanhaklari/status/1505966880011468810?s=20&t=N0wJQOZYJ4oS0sKuRxT6KQ>
- <https://twitter.com/insanhaklari/status/1505966868640808960?s=20&t=N0wJQOZYJ4oS0sKuRxT6KQ>
- [Bilgi Notu: Türkiye’de İnsan Hakları Savunucularının Karşılaştığı Baskı, Engel ve Zorluklar (1 Ocak 2022 – 30 Nisan 2022) - TİHV - Türkiye İnsan Hakları Vakfı] (<https://tihv.org.tr/ozel-raporlar-ve-degerlendirmeler/bilgi-notu-turkiyede-insan-haklari-savunucularinin-karsilastigi-baski-engel-ve-zorluklar-1-ocak-30-nisan-2022/>)
- [2022 Onur Ayı Etkinliklerine Yönelik Hak İhlalleri - TİHV - Türkiye İnsan Hakları Vakfı] (<https://tihv.org.tr/ozel-raporlar-ve-degerlendirmeler/2022-onur-ay-etkinliklerine-yonelik-hak-ihlalleri/>)
- [2021 - Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu - TİHV - Türkiye İnsan Hakları Vakfı] (<https://tihv.org.tr/tedavi-ve-rehabilitasyon-raporlari/2021-tedavi-ve-rehabilitasyon-merkezleri-raporu/>)
- [TİHV’e Başvurduğunuzda Tedavi Süreci Nasıl İşler? - TİHV - Türkiye İnsan Hakları Vakfı] (<https://tihv.org.tr/duyurular/tihve-basvurdugunuzda-tedavi-sureci-nasil-isler/>)
- [25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Etkinlikleri Hak İhlalleri Bilançosu (2022)] [<https://t.co/agnO8x3T2g>] (<https://t.co/agnO8x3T2g>)
- [10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü - Gazetecilere yönelik hak ihlalleri] <https://t.co/MZbRbA37bF>

2.4 İnsan Hakları Çalışmalarının Değerlendirmesine Yönelik Yeni Araçlar

İnsan hakları alanında çalışan sivil örgütlerin çalışmalarının etkilerini ölçmek ve makro düzeyde yarattıkları gerçek değeri ortaya çıkarmak için yeni araçlar yaratılacaktır. Mevcut değerlendirme araçları büyük ölçüde işletme ekonomisinden ödünç alınan metodolojilerden esinlenerek hazırlanmış olup, sivil toplum tarafından yapılan çalışmanın kendine has doğası bu yöntemlerle yapılan değerlendirmeleri yanıltıcı hâle getirmektedir. Bu çalışma, insan hakları alanındaki etki değerlendirme araçlarını ve stratejilerini içeriden bir bakış açısıyla geliştirme çabalarına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu amaçla, ilk olarak Ocak 2023’te AB Türkiye Delegasyonu’ndan ve Hafıza Merkezi’nden yetkililerle görüşme yapılmış, görüşmelere STK Destek Programından faydalanan 3 kurumla devam edilmesine karar verilmiştir. Bu yarı-yapılandırıl-

miş görüşmeler ve bunlar sonucunda yapılacak anketlerle bu araştırma kapsamında veri toplanacak ve işlenecektir.

2.5 İnsan Hakları Yaz Okulu

Programın amacı, katılımcılara ağır ve ciddi insan hakları ihlalleri ve bunun travma ile ilişkisi, ihlaller ve travmalarla başa çıkma ve önleme yöntemleri/mekanizmaları, bunlara ve bu tür kavram ve olaylara karşı insan hakları hareketini güçlendirmenin yolları hakkında bir anlayış sağlamaktır. Eğitim komitesi tarafından organize edilen bu programın ilki 2-8 Ekim 2022 tarihlerinde İzmir’de 20 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. İkinci yaz okulunun Eylül 2023’te düzenlenmesi planlanmaktadır.

3. İnsan Haklarını Savunma Hakkının Kullanımını Destekleme

Bu faaliyet başlığı sadece koruma yaklaşımı ile sınırlı kalmadan insan hakları savunucularının ve insan haklarını savunma hakkının güvence altına alınmasına yönelik çalışmalar içerir.

3.1 Risk Altında Bulunan İnsan Hakları Savunucularının Korunması

3.1.1 Acil Eylem Programı

Bu program, risk altındaki İHS’lerin yaşadıkları baskıların etkilerini en aza indirmek için ulusal ve uluslararası aktörleri harekete geçirerek İHS’lerin üzerindeki baskıyı azaltmak/yok etmek için geliştirilmiştir. Acil çağrılar, uluslararası mekanizmalarda yer alan, kendi hükümetlerini, Türkiye’deki yetkilileri ve ilgili uluslararası tarafları bilgilendirebilecek/harekete geçirebilecek kuruluş ve kişilerle paylaşılmaktadır. Mayıs 2023 itibarıyla, son bir yıl içinde Bilal Yıldız, Şebnem Korur Fincancı, Elif İpek Tirenç Ulaş, Fatin Kanat, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu ve Fırat Akdeniz için toplam 6 acil çağrı yapılmıştır. Bu acil çağrıları takiben gelişme oldukça güncelleme yapılarak uluslararası kamuoyunun ilgi ve dikkati canlı tutulmaya çalışılmıştır.

3.1.2 Hukuki Destek

Hukuki destek programının amacı, insan hakları savunuculuğu faaliyetleri nedeniyle haklarında yasal işlem başlatılan İHS’lere veya İHS’lerin başlatmak istediği yasal süreçlere destek sağlamaktır. Program kapsamında, bölge grupları tarafından önerilen İHS’ler proje ekibinin de kararıyla hukuki destek programından faydalanabilmektedir. Mayıs 2023 itibarıyla toplam 14 savunucuya bu program kapsamında, hukuki süreçlerini kolaylaştırmak amacıyla, destek sunulmaktadır. Savunucular dava ve mahkeme masrafları, duruşmalara ulaşmaları ve çeşitli kırtasiye işlemleri için maddi olarak destek almaktadır.

3.1.3 Psikososyal Destek

Bu programın temel amacı, İHS’leri hedef alan baskıların olumsuz etkilerini İHS’lerin faaliyetlerine devam etmelerini sağlayacak şekilde azaltmaktır. Bu amaçla, travmatik deneyimlere maruz kalan en az 48 İHS’ye (her bölgeden 8 İHS’ye) 10 ila 12 aya kadar ayda dört seanslık bireysel terapi süreçleri için destek sağlanacaktır. Mart 2023 itibarıyla 39 kişi programdan faydalanmakta olup 10 kişi terapi sürecini sonlandırmıştır.

3.1.4 Risk Altındaki İnsan Hakları Savunucuları için Maddi Destek Programı

Bu programın amacı, insan hakları alanındaki faaliyetleri nedeniyle baskı ve zorluklarla karşılaşan insan hakları savunucularına ve yakınlarına maruz kaldıkları baskı ve zorlukların yaşamları üzerindeki etkilerini hafifletmek için maddi destek sağlamaktır. Program kapsamında her bir insan hakları savunucusuna en az 2.500 Euro, en fazla 10.000 Euro karşılığı Türk Lirası destek sağlanmaktadır. Programdan 115 insan hakları savunucu faydalanmaktadır. Savunuculara aşağıdaki alanlarda en fazla 1 yıl süreyle destek sunulmaktadır:

- İnsan hakları savunucularının insan hakları alanındaki faaliyetleri nedeniyle uğradığı adli taciz kapsamına giren hukuki süreçlerde yasal ve diğer konularla ilgili destek
- İnsan hakları savunucularının insan hakları alanındaki faaliyetleri nedeniyle işini kaybetmesi durumunda sağlanacak destek
- İnsan hakları savunucularının insan hakları alanındaki faaliyetlerinden ötürü maruz kaldıkları baskı ve zorluklar nedeniyle ihtiyaç duydukları sosyal destek ve yer değiştirme desteği
- İnsan hakları savunucularının insan hakları alanındaki faaliyetleri nedeniyle maruz kaldığı baskı ve tacizlerden doğrudan ve dolaylı olarak etkilenen yakınlarına destek
- İnsan hakları savunucularının insan hakları alanındaki faaliyetleri nedeniyle uğradıkları baskı sonucu ortaya çıkan ya da bu nedenle karşılanması mümkün olmayan tıbbi ve ruhsal destek

3.2 İnsan Haklarını Savunma Hakkını Savunmak

3.2.1 Uluslararası Düzeyde Savunuculuk ve Lobi Çalışmaları

- İnsan Hakları Savunucuları Ağı kurma hazırlıkları, projenin ikinci yılında başlamıştır. OMCT-E kolaylaştırıcılığında Avrupa merkezli STK’leri kapsayan uluslararası dayanışma grubu oluşturulacaktır. Brüksel ve Cenevre’den koordine edilecek olan bu dayanışma grubunun Türkiye’deki STK’ler ile Avrupa’daki kuru-

luşlar arasında bir köprü kurması ve böylece düzenli brifingler, etkinlikler ve bilgi paylaşımını teşvik ederek Türkiye hakkındaki uluslararası farkındalığı güçlendirmeyi hedeflemesi beklenmektedir. Avrupa Dayanışma Grubunun üç toplantısının ilkinin Eylül 2023'te düzenlenmesi planlanmıştır. Yanı sıra, farklı ülkelerden 10 sivil toplum temsilcisi ve İHS ile Türkiye'den 10 STK temsilcisi/İHS ile Türkiye'de düzenlenecek uluslararası bir çalıştayın hazırlıkları TİHV ve FIDH iş birliğiyle devam etmektedir.

2. Projenin ikinci yılında BM'ye yönelik düzenli savunuculuk faaliyetleri kapsamında, BM Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü Özel Raportörü Clément Nyatetsossi VOULE'nin ve Türkiye'den 3 İHS'nin (Nilgün Toker, Sebla Arcan, Can Bodrumlu) katılımıyla, 15 Mart 2022'de BM İnsan Hakları Konseyi 49. Oturumu çerçevesinde çevrimiçi bir yan etkinlik düzenlenmiştir. Bu etkinlik toplamda 100'e yakın kişi tarafından izlenmiştir.

OMCT-E, Şubat 2023'te İHD'den 4 temsilcinin de katılımıyla Brüksel'e bir savunuculuk misyonu düzenlemiştir. Heyet, Parlamento Üyeleri, Avrupa Dış Eylem Servisi (EEAS) temsilcileri ve Avrupa Komisyonu temsilcileri dahil olmak üzere Avrupa Birliği'ndeki tüm ilgili paydaşlarla toplantılar gerçekleştirmiştir. Toplantılarda, Türkiye'deki İHS'lerin ve sivil toplum kuruluşlarının durumuna ilişkin endişeler başarılı bir şekilde gündeme getirilmiştir ve özellikle seçim süreciyle ilgili yaklaşan zorluklar konusunda uyarılarda bulunulmuştur. Benzer bir misyon Mart 2023'te de gerçekleştirilmiş, bir sonraki misyonun Haziran 2023'te TİHV'in de katılımıyla gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

3. OMCT Europe tarafından oluşturulacak İngilizce dijital platformun projenin son senesinde hayata geçirilmesi planlanmıştır.
4. OMCT-E ve FIDH kolaylaştırıcılığında, Türkiye'deki insan hakları alanındaki farklı önemli konulara odaklanan yayınlar projenin son senesinde hazırlanacak ve yayımlanacaktır.

3.2.2 Toplumda İnsan Hakları Savunuculuğuna İlişkin Algıyı Yeniden İnşa Etme

1. İletişim komitesi ve projenin yürütme komitesi toplantılarında yapılan tartışmalarla Vakfın savunuculuk faaliyetleri, iletişim stratejisi ve yol haritası için hazırlıklara başlanmıştır. Mayıs 2023 itibarıyla, başta TİHV ve İHD olmak üzere sivil toplum kuruluşlarının yürüt-

tüğü insan hakları savunuculuğu algısını yeniden canlandırmak, savunuculuk faaliyetlerini çeşitlendirmek ve iletişim çalışmalarını güçlendirmek için kurum dışı profesyonellerle ortak bir çalışma yürütülmesi planlanmaktadır.

2. İstanbul'da yapılması planlanan 6 halka açık etkinliğin ilki 19 Aralık 2022'de insan hakları haftasında gerçekleştirilmiştir. Söyleşi formatında gerçekleştirilen etkinliğin konusu dayanışmanın neden insan hakları meselesi olduğu üzerinedir. Söyleşi Nilgün Toker ve Turgut Tarhanlı'nın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Etkinliğe 30 kişi katılmıştır.
3. Çevrimiçi İnsan Hakları Belgesel Film Günlerinin ilki ayrımcılık yasağı temasıyla 10-17 Aralık 2022 tarihlerinde düzenlenmiş; program kapsamında tihvbelgeselfilm.org adresinde gösterilen 18 filmi 1391 kişi izlemiştir. Ayrıca, İzmir, Diyarbakır ve Van'da fiziksel gösterimler yapılmıştır. Ek olarak, Adıyaman, Ankara, Ağrı, Balıkesir, Çanakkale, Şırnak, Dersim'de (Tunceli) yapılan yerel gösterimlerde belgeselleri en az 240 kişi izledi. İkinci film günlerinin ise 2023 yılının sonunda yapılması planlanmaktadır.

Proje Ekibi ve Çalışma Grupları

A. Çalışma Grupları ve Komiteleri

1. **Proje Yürütme Komitesi:** TİHV (Metin Bakkalıcı, Elçin Türkdoğan, Tuğçe İnce, Polat Yamaner), İHD (Hüseyin Küçükbalaban), FIDH (Elena Crespi, Patricia Huyghebaert) ve OMCT (Miguel Martín Zumalacárregui, Ulviyya Hasanova) temsilcilerinden oluşmaktadır.
2. **Proje Koordinasyon Ekibi:** Elçin Türkdoğan, Tuğçe İnce, Tülin Korkmaz
3. **Bölgesel Dayanışma Grupları Sekreteryası:** Elçin Türkdoğan, Tuğçe İnce, Yasemin Dora Şeker, Zelal Demiray, İsmail Boyraz, Devrim Ozan Yay, Yusuf Erdoğan, İrem Yıldız, Davut Arslan, Selmin Cansu Demir, Nehir Bilece, Duygu İnegöllü, Jiyan Özkaplan, Onur Düşünmez
4. **Süpervizyon ve Psikososyal Destek Programları Komitesi:** Elçin Türkdoğan, Tuğçe İnce, Ece Bişirir, İlham Yılmaz, Türkcan Baykal, Baran Gürsel, Fahriye Cengiz, Bilal Yıldız, İshak Dakak, Mustafa Altıntop
5. **Eğitim Komitesi²:** Elçin Türkdoğan, Tuğçe İnce, Aslı Davas, Serdar Tekin, Coşkun Üsterci, Pınar Ceylan, Nilgün Toker, Ümit Biçer, Zerrin Oğlağı, Feride Aksu Tanık, Neşe Direk.

2 Bu komite aynı zamanda yaz okulu ve forumların da organizasyonundan sorumludur.

B. Güncel Kadro

1. **Tam zamanlı Proje Koordinatörü:** Elçin Türkdoğan
2. **Tam zamanlı Proje Asistanı:** Tuğçe İnce
3. **Tam zamanlı İHS'lere ve STK'lere Mali Destek Programları Koordinatörü:** Ayşe Çetintaş
4. **6 Tam zamanlı Bölgesel Dayanışma Grubu Sorumlusu:** Davut Arslan (İstanbul), İsmail Boyraz (Ankara), Nehir Bilece (İzmir), Yasemin Dora Şeker (Adana), Yusuf Erdoğan (Diyarbakır), Jiyan Özkaplan (Van)
5. **2 Yarı zamanlı Psikolog (Süpervizyon ve Psikososyal Destek Çalışmaları için):** Ece Bişirir, İlham Yılmaz
6. **2 Yarı zamanlı Eğitim Koordinatörü:** Aslı Davas, Serdar Tekin
7. **Tam zamanlı Muhasebe Sorumlusu-TİHV:** Hatice Budaklı Mutlu
8. **Tam zamanlı Finans Sorumlusu-TİHV:** Tülin Korkmaz
9. **Tam zamanlı Dokümantasyon Çalışanı-İHD:** Sevim Salihoğlu
10. **Tam Zamanlı Hukukçu-İHD:** Günizi Satar
11. **Tam zamanlı Hukukçu ve Uluslararası İlişkiler Çalışanı-TİHV:** Polat Yamaner
12. **Tam zamanlı İletişim Uzmanı:** Cem Gurbetoğlu
13. **Tam zamanlı Uluslararası İlişkiler Çalışanı-İHD:** Fatma Devrim Kılıçer
14. **Tam zamanlı Tedavi Koordinatörü:** Canan Korkmaz
15. **Tam zamanlı Hekim-TİHV Van Referans Merkezi:** Hüseyin Yaviç
16. **OMCT-E Proje Ekibi:** Miguel Martín Zumalacárregui ve Ulviyya Hasanova
17. **FIDH Proje Ekibi:** Elena Crespi, Güley Bor ve Patricia Huyghebaert

5. ÖZEL PROJELER VE DİĞER ÇALIŞMALAR

5.1. Depremlerden Etkilenenlere Yönelik Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği (TODAP) ile Birlikte Psikososyal Destek Çalışmalarını İçeren Proje Hazırlıkları

6 Şubat 2023 tarihinde ve devamında yaşanan depremlerin yol açtığı ağır yıkım ve kitlesel travma ile baş edebilmek üzere oluşan toplumsal dayanışma ortamına TİHV'in de birikimi, kapasite ve olanakları ölçüsünde katkıda bulunması amacıyla kısa, orta ve uzun vadeli programların oluşturulması doğal olarak özel gündemimiz idi.

Bu kapsamda, özel olarak "Travma alanında önemli bir birikime ve geniş ruh sağlığı gönüllü ağına sahip TİHV'in depremden sağ kalanlara yönelik yapılacak psikososyal destek çalışmalarına, bu konuda merkezi bir işlev ve sorumluluk üstlenmesi beklenen Türkiye Psikiyatri Derneği, Türk Psikologlar Derneği, Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği gibi uzman kuruluşlar ve üniversiteler ile işbirliği ve koordinasyon içinde katkıda bulunmasına; halen "İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi Projesi" kapsamında ruh sağlığı uzmanlarına ve sosyal hizmet uzmanlarına yönelik yürütülmekte olan süpervizyon çalışmalarının depremden sağ kalanlara yönelik psikososyal destek programları gözönünde bulundurularak geliştirilmesi" kararı da alınmış idi.

Bu perspektif ışığında TODAP tarafından TİHV'e iletilen "6 Şubat 2023 Depremi Psikososyal Destek Faaliyeti Önerisi Taslağı" önerisine dayalı olarak bir proje geliştirilmektedir.

6 Şubat 2023 tarihinde ve devamında yaşanan depremlerden etkilenenlere yönelik TODAP ile birlikte Antakya merkezli psikososyal destek çalışmalarını içeren iki aylık uygulama sonucu yeniden değerlendirilerek gerekli koşulların oluştuğunun görülmesi hâlinde dört ay daha sürdürülmesine yönelik bir pilot proje hazırlanmıştır. Toplam ay sürmesi planlanan bu çalışmanın, değerlendirme sonuçlarına bağlı olarak, uzatılması da söz konusu olabilecektir.

Bu projenin finansal kaynağının sağlanması amacı ile Almanya'da faaliyet yürütmekte olan German Doctors (Alman Doktorlar) isimli dernek ile görüşmeler sürdürülmektedir.

5.2. İletişim Raporu (Mayıs 2022 - Haziran 2023)

Mayıs 2022 - Haziran 2023 Çalışma Raporu döneminde işkence ve kötü muamele başta olmak üzere, hak ihlallerinin görünür kılınması ve önlenmesi için bilinç yaratmak amacıyla yürüttüğümüz iletişim çalışmaları kapsamında çok sayıda yazılı ve görsel içerik üretildi. TİHV'in kamuoyu nezdinde, özel olarak işkence ve diğer kötü muamele ile ağır ve ciddi hak ihlalleri konusunda, genel olarak da Türkiye'de yaşanan hak ihlalleri konusunda güncel, güvenilir ve bağımsız bir bilgi ve başvuru kaynağı olarak öne çıkarılması hedefiyle çalışmalara devam edildi.

Dokümantasyon Merkezimiz ve Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezlerimizin ürettiği bilgi ve veriler, kamuoyuna basın bültenleri, grafik, infografik ve videolarla çeşitlendirilerek, bu birikimin daha geniş kesimlere ulaşması için çaba gösterildi.

Bu çalışmalar kapsamında;

- Vakfın ve çalışmalarının basına yansımaları günlük olarak takip edilerek, aylık olarak raporlandı. Mayıs 2022 - Nisan 2023 döneminde dijital medyada 100'ü özel, 50'si görüntülü toplam en 1904 haberde TİHV'e atıf yapıldı. Söz konusu dönemde en az 101 makalede (köşe yazıları, blog yazıları, hakemli yayınlarda yer alan makaleler, yerel ve uluslararası kurumların raporları ve kamuoyuna açılmış tez çalışmaları bu başlık altında değerlendirilmiştir) vakfa, vakfın çalışma, açıklama ve raporlarına atıfta bulunuldu. (Tablo 1)
- Çalışma döneminde yazılı basında en az 104 haber ve köşe yazısında TİHV'e atıfta bulunuldu.
- Halk TV, Artı TV, KRT ve TELE 1 kanallarında yayınlanan çeşitli haber bülteni ve programlarda TİHV'in çalışmaları konu edildi. Yönetim kurulu üyeleri ve temsilcileri çeşitli canlı yayın, program ve podcastlere konuk oldu. Yine haber içeriği üreten çok sayıda YouTube kanalında TİHV'in çalışmaları ya da TİHV temsilcileri yer aldı.
- TİHV Dokümantasyon Merkezi'nin verileriyle hazırlanan "Türkiye'de Geçen Hafta İnsan hakları" başlıklı videolarımız her Çarşamba düzenli olarak yayınlanmaya devam etti. Bu kapsamda toplam 48 video hazırlandı.
- Mayıs 2022 - Nisan 2023 döneminde Twitter'da TİHV'in paylaştığı içerik ve açıklamalar 5 milyonun üzerinde görüntülenmeye ulaştı. (Tablo 2)

Tablo 1. Mayıs 2022 - Nisan 2023 Dijital Medyada TİHV'e Atıf Yapılan İçerik Sayısı

Atıf Türü	Haber			Makale	Toplam Atıf Sayısı	
	Dönem	Özel Haber	Editöryal Haber			Görüntülü / Sesli (Podcast)
Mayıs 2022	3	247	5	255	4	259
Haziran 2022	8	227	10	245	11	256
Temmuz 2022	2	90	1	93	3	96
Ağustos 2022	12	105	2	119	12	131
Eylül 2022	8	143	9	160	2	162
Ekim 2022	12	261	4	277	17	294
Kasım 2022	9	132	2	143	14	157
Aralık 2022	28	185	6	219	14	233
Ocak 2023	6	88	4	98	5	103
Şubat 2023	2	73	2	77	8	85
Mart 2023	8	126	2	136	4	140
Nisan 2023	2	74	6	82	7	89
2022-2023 Çalışma Raporu Dönemi	100	1751	53	1904	101	2005

Tablo 2. Twitter Mayıs 2022 - Nisan 2023

Twitter	2022-2023 Çalışma Raporu Dönemi (Toplam)
Görüntülenme Sayısı	5.240.827
Etkileşimler	113.608
Retweetler	14.716
Etkileşim Oranı	%2,2
Beğeniler	28.356
Yanıtlar	345
Bağlantı Tıklamaları	7.151
Medya Görüntülemeleri	207.422
Medya Etkileşimleri:	23.062
Yeni Takipçi Sayısı	2.316
Takipçi Sayısı	45.685

- Facebook sayfamız 241 bin 684 kişiye ulaştık, gönderilerimiz 347 bini aşkın kişiye ulaştı. (Tablo 3)
- Geçtiğimiz çalışma döneminin sonunda yayına aldığımız Instagram sayfamız 4068 takipçiye ulaştı. Burada yaptığımız paylaşımlar toplamda 380 bini aşkın kişiye ulaştı. (Tablo 4)
- YouTube yayınladığımız videolar geçtiğimiz çalışma döneminde 5387 kez izlenirken, toplam izlenme 197 saate ulaştı. (Tablo 5)
- Web sitemiz 1 Mayıs 2022 – 30 Nisan 2023 tarihleri arasında 71 bin 399'sü yeni, toplam 71 bin 616 kullanıcı tarafından 91 bin 373 kez görüntülendi. Sayfa gö-

Tablo 3. Facebook Mayıs 2022 - Nisan 2023

Facebook	2022-2023 Çalışma Raporu Dönemi (Toplam)
Sayfa Erişimi	241.684
Organik Sayfa Erişimi	58.784
Gönderi Erişimi	347.058
Organik Gönderi Erişimi	83.398
Bağlantı Tıklamaları	2.129
Beğenme ve ifadeler	3.012
Paylaşımlar	447
Yorumlar	122
Yeni Sayfa Beğenmeleri	253
Sayfa Beğenmeleri	10.357

Tablo 4. Instagram Mayıs 2022 - Nisan 2023

Instagram 2023	2022-2023 Çalışma Raporu Dönemi (Toplam)
Sayfa Erişimi	114.565
Gönderi Erişimi	272.544
Organik Gönderi Erişimi	269.696
Hikaye Erişimi	114.364
Beğenme ve ifadeler	18.562
Paylaşımlar	10.281
Hikaye Bağl. Tıklamaları	788
Sayfa Takipçileri	4.068

Tablo 5. YouTube Mayıs 2022 - Nisan 2023

YouTube	
Görüntülenme Sayısı	5387
İzlenme Süresi (Saat)	197,2
Yeni Abone	87
Toplam Abone	2029

rüntülemeleri ise 157 bin 337 oldu. Görüntülemelerin yüzde 82,83'ünü Türkiye içi görüntülemeler oluşturdu.

- İngilizce web sitemiz ise 4 bin 233 kullanıcı tarafından 5 bin 351 kez görüntülendi. İngilizce sitemizde bu dönemde toplamda 11 bin 637 sayfa görüntülendi. Görüntülemelerin yüzde 17,29'u Türkiye'den, yüzde 14,8'si ABD'den, yüzde 11,21'i Almanya'dan, yüzde 10,17'si Çin'den, yüzde 4,75'i İsveç'ten gerçekleşti.
- 11 - 13 Mayıs 2022 - İzmir'de, aralarında çalışma arkadaşımız Aytül Uçar'ın da bulunduğu hak savunucusu üç kadının "Cumhurbaşkanı'na hakaret" iddiasıyla yargılandığı davaya ilişkin dayanışma çağrıları yapıldı. Konuyla ilgili İzmir'de yapılan basın açıklaması habereleştirildi.
- 14 Mayıs 2022 - CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaptancıoğlu hakkında, geçmiş yıllardaki sosyal medya paylaşımları gerekçesiyle verilen cezanın onanmasıyla ilgili İHD ile birlikte yapılan ortak açıklamaya ilişkin basın bülteni hazırlandı.
- 17 - 31 Mayıs - Uluslararası Gözaltında Kayıplar Haftası etkinliklerine ilişkin paylaşımlar yapıldı.
- 20 Mayıs 2022 - Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirilmek istenen Onur Yürüyüşüne yönelik polis müdahalesinde işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmesine ilişkin sosyal medya hesaplarımızdan açıklama yapıldı.
- 23 Mayıs 2022 - Van Temsilcimiz Sevim Çiçek ve Başvuru Hekimimiz Hüseyin Yaviç'in nöbet çıkışı evine giderken trafik kazası geçirerek hayatını kaybeden Dr. Rümeysa Şen'i anmak istedikleri için yargılandıkları davaya ilişkin hazırladığımız video yayınlandı. Videoyla ilgili hazırlanan bülten çeşitli internet siteleri, gazete ve televizyonlarda yayınlandı.
- 31 Mayıs 2022 - TİHV 2021 Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu'na ilişkin basın bülteni hazırlandı. Rapora ilişkin hazırlanan 10 infografik sosyal medya hesaplarımızdan yaygınlaştırıldı.
- 29 Mayıs 2022 - Sağlık emekçilerinin 29 Mayıs'ta Ankara'da gerçekleştirdiği mitinge ilişkin TTB Başkanı ve Vakıf Yönetim Kurulu Üyemiz Şebnem Korur Fin-

cancı'nın açıklaması sosyal medya hesaplarımızdan paylaşıldı.

- 1 Haziran 2022 - Türkiye'de İnsan Hakları Savunucularının Karşılaştığı Baskı, Engel ve Zorluklar (1 Ocak 2022 - 30 Nisan 2022) Bilgi Notu hakkında basın bülteni hazırlandı. Bilgi Notu'ndaki verilerle hazırlanan 4 infografik sosyal medya hesaplarımızda yayınlandı.
- 3 - 12 Haziran 2022 - Aralarında sosyal hizmet uzmanı çalışma arkadaşımız Bilal Yıldız'ın da bulunduğu Göç İzleme Derneği Üyesi hak savunucularının gözaltına alınması ve tutuklanmalarına ilişkin sosyal medya hesaplarımızdan çok sayıda paylaşım yapıldı. Konuyla ilgili basın açıklamalarımız bülten hâline getirilip basınla paylaşıldı.
- 3 Haziran 2022 - Ocak 2023 - Aralarında sosyal hizmet uzmanı çalışma arkadaşımız Bilal Yıldız'ın da bulunduğu Göç İzleme Derneği Üyesi hak savunucularının tutukluluk hallerine dikkat çekmek için çok sayıda afiş, sosyal medya görseli ve basın bülteni ile videolar hazırlandı. Düzenlenen basın toplantıları ve ziyaretler sosyal medya hesaplarımızdan yaygınlaştırıldı. Arkadaşımızın tutukluluk sürecini anlatan bilal.tihv.org.tr web sitesi hazırlandı.
- 11 Haziran 2022 - 10. ODTÜ Onur Yürüyüşü'ne yönelik polis müdahalesi ve müdahale sırasında işkence ve kötü muamele yasağının çiğnenmesi sosyal medyadan yapılan açıklamayla kınandı.
- 14 Haziran 2022 - Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İstanbul Sözleşmesi'nden çıkma kararına ilişkin Danıştay'da görülen dava öncesi sosyal medyadan paylaşılan video ile "Sözleşmeden vazgeçmiyoruz" çağrısı yapıldı.
- 20 Haziran 2022 - Dünya Mülteciler Günü nedeniyle hazırlanan video sosyal medyada yaygınlaştırıldı.
- 21 - 25 Haziran 2022 - LGBTİ+ Onur Haftası ve Onur Haftası etkinlikleri sürecinde yaşanan hak ihlallerine ilişkin açıklamalarımız yaygınlaştırıldı.
- 23 Haziran 2022- 29 Temmuz 2022 - Travma ve İnsan Hakları Güz Okulu'nun duyurulması için basın bülteni, görseller ve sosyal medya paylaşımları yapıldı.
- 23 - 24 Haziran 2022 - İzmir'de, Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerine destek açıklamasına yönelik müdahalede gözaltına alınan ve aralarında çalışma arkadaşımız Aytül Uçar'ın da bulunduğu 6 insan hakları savunucusunun yargılandığı davaya ilişkin paylaşımlar yapıldı.
- 25 Haziran 2022 - 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü'nde İHD ile birlikte hazırlanan basın açıklaması ve Türkiye'de Değişik Boyutlarıyla İşkence Gerçeği başlıklı bilgi notu sosyal medya hesaplarımızdan yaygınlaştırıldı ve basınla paylaşıldı.

- 25 Haziran 2022 - Cumartesi Anneleri'nin/İnsanlarının 900. Hafta Buluşmalarına yönelik engelleme ve gözaltılara sosyal medya hesaplarımızdan tepki gösterildi.
- 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü etkinlikleri sosyal medya hesaplarımızdan duyuruldu.
- 26 - 27 Haziran 2022 - İHD Eş Genel Başkanı ve TİHV Kurucular Kurulu Üyesi Öztürk Türkdoğan'ın yargılandığı davaya ilişkin çağrılar yapıldı.
- 27 Haziran 2022 - İstanbul Protokolü'nün güncellenmesine ilişkin hazırladığımız "İşkenceye Karşı Mücadele ve İstanbul Protokolü" başlıklı videomuz yayınlandı. Videoya ilişkin basın bülteni çok sayıda medya kuruluşunda yayınlandı.
- 28 Haziran 2022 - Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Dokümantasyon Merkezi'nin Onur Ayı etkinliklerine yönelik hak ihlallerine ilişkin hazırladığı bilgi notuna basınla paylaşıldı. Bilgi notundaki verilerle hazırlanan infografik sosyal medya hesaplarımızda yayınlandı.
- 29 Haziran 2022 - İstanbul Protokolü 2022 Yayın Kurulu Üyeleri'nin, protokolün 2022 Edisyonu'nun Cenevre'deki tanıtım toplantısında yaptıkları açıklama basınla paylaşılıp yaygınlaştırıldı.
- 30 Haziran 2022 - İşkence görenler ve başvuru süreçlerine ilişkin Tedavi merkezlerimizin hazırladığı rehber, "TİHV'e Başvurduğunuzda Tedavi Süreci Nasıl İşler?" başlığıyla görselleştirilerek sosyal medya hesaplarımızdan yaygınlaştırıldı.
- 17 Ağustos 2022 Cezaevinde bulunan Gezi Davası hükümlüleri Osman Kavala, Mücella Yapıcı, Çiğdem Mater, Hakan Altınay, Can Atalay, Mine Özerden ve Tayfun Kahraman için gerçekleştirilen Adalet Nöbeti'nin 100. Günü nedeniyle hazırlanan kısa video sosyal medya hesaplarımızda yayınlandı.
- 30 Ağustos 2022 - Cumartesi Anneleri'nin 30 Ağustos Uluslararası Zorla Kaybedilenler Günü'nde yapmak istediği basın açıklamasının engellenmesini kınayan mesaj yayınlandı.
- 31 Ağustos - 2 Eylül 2022 - İzmir'de Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerine destek açıklamasına yönelik müdahalede gözaltına alınan 3 insan hakları savunucusunun yargılandığı davaya kamuoyunun dikkatini çekmeye yönelik paylaşımlar yapıldı.
- 6 Eylül 2022 - 2021 Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi Raporu'muzun İngilizce çevirisi (2021 - HRFT Treatment and Rehabilitation Centers Report) kamuoyuyla paylaşıldı.
- 17 Eylül 2022 - LGBTİ+'ları ve onların haklarını hedef alan ayrımcı ve nefret içerikli "Büyük Aile Mitingi"-sonrası, LGBTİ+'larla dayanışma mesajı yayınlandı.
- 19 - 21 Eylül 2022 - Cumartesi Anneleri'nin 700. buluşmasına katılan 46 kişinin yargılandığı davaya ilişkin açıklama ve çağrılar yapıldı.
- 29 Eylül 2022 - Tarlabası Toplum Merkezi'ne (TTM) açılan kapatma davası öncesinde TTM ile dayanışma mesajları yapıldı.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği'ne açılan kapatma davasına ilişkin çağrılar yapıldı.
- 4 - 7 Ekim 2022 - İzmir'de Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerine destek açıklamasına yönelik müdahalede gözaltına alınan 3 insan hakları savunucusunun yargılandığı davaya ilişkin dayanışma çağrıları yapıldı.
- 17 - 18 Ekim 2022 - TİHV Van Temsilcisi Sevim Çiçek ve temsilciliğin başvuru hekimi Dr. Hüseyin Yaviç hakkında açılan davaya ilişkin çağrılar yapıldı.
- 20 Ekim 2022 - 11 Haziran 2022 tarihinde hukuk dışı suçlamalarla cezaevinde tutuklanan sosyal hizmet uzmanı arkadaşımız Bilal Yıldız için Vakıf genel merkezi ve tüm temsilciliklerimizde eş zamanlı basın toplantısı düzenlendi.
- 26 Ekim 2022 - Ocak 2023 - TTB Başkanı ve Vakıf Yönetim Kurulu Üyemiz Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın gözaltına alınması ve tutuklanması sürecinde konu hakkında basın bültenleri, sosyal medya görselleri, afişler, pankartlar ve videolar hazırlandı.
- 26 Ekim 2022 - Ocak 2023 - Yönetim Kurulu Üyemiz Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın tutukluluğuna ilişkin uluslararası kamuoyundan gelen tepkiler derlenerek basın kuruluşları, TTB ve - sosyal medya hesaplarımız aracılığıyla- kamuoyu ile paylaşıldı. Sürece ilişkin gelişmelerin, hukuki sürecin ve destek mesajlarının aktarıldığı sebnem.tihv.org.tr web sitesi yayına açıldı.
- 30 Ekim 2022 - Mezopotamya Ajansı ve JinNews çalışanı 9 gazetecinin tutuklanması sosyal medya paylaşımlarıyla kınandı.
- 1 Kasım 2022 - Osman Kavala'nın tutukluğunun 5. yılı nedeniyle yayınlanan sosyal medya mesajında hukuksuzluğa son verilmesi çağrısı yapıldı.
- 3 - 4 Kasım 2022 - İzmir'de aralarında çalışma arkadaşımız Aytül Uçar'ın da bulunduğu 6 insan hakları savunucusunun yargılandığı davaya ilişkin çağrılar yaygınlaştırıldı.
- 11 Kasım 2022 - ÇHD'li avukatların yargılandığı davada verilen kararı eleştiren mesaj yayınlandı.
- 13 Kasım 2022 - 15 Kasım 2022 - İmece Dostluk ve Dayanışma Derneği Başkanı ve TİHV Kurucular Kurulu Üyesi Günseli Kaya'nın yargılandığı davaya ilişkin çağrılar yapılarak, Kaya ile dayanışma çağrısı yapıldı.

- 14 Kasım 2022 - Dokümantasyon Merkezimizin hazırladığı 2021 Türkiye İnsan Hakları Raporu kamuoyuyla paylaşıldı. Rapora ilişkin hazırladığımız basın bülteni basında geniş yer aldı.
- 28 Kasım 2022 - TİHV Kurucular Kurulu Üyesi, öldürülen Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi'nin ölümünün 7. Yıl dönümünde anma mesajı yayınlanarak, hakikat ve adalet talebi dile getirildi.
- 30 Kasım 2022 - Dokümantasyon Merkezimizin derlediği verilerle 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Etkinlikleri Hak İhlalleri Bilançosu (2022) başlıklı infografik ve basın bülteni hazırlandı.
- 10 - 17 Aralık 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen TİHV 13. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri'ne ve Film Günleri kapsamında düzenlenen Afış Yarışmasına ilişkin çok sayıda basın bülteni, video, görsel, broşür ve afiş hazırlandı. Yayınlanan filmleri tanıtan görseller ve videolar hazırlandı.
- 4 Aralık 2022 - TİHV Kurucular Kurulu Buluşması Sonuç Bildirgesi'ne ilişkin basın bülteni ve görseller hazırlandı.
- 7-9 Aralık 2022 - TİHV Çalışanı Aytül Uçar'ın da aralarında bulunduğu hak savunucusu 3 kadının yargılandığı davaya ilişkin çağrılar yapıldı.
- 7 - 8 Aralık 2022 - İHD Ankara Şubesi Eş Başkanı Fatin Kanat yargılandığı davaya ilişkin çağrılar yapıldı.
- 9 - 17 Aralık 2022 - 10 - 17 Aralık İnsan Hakları Haftası'na ilişkin açıklama ve etkinlikler hem basına hem de sosyal medya kanallarıyla kamuoyuna duyuruldu.
- 10 Aralık 2022 - İHD ve TİHV Dokümantasyon Merkezleri tarafından hazırlanan "Verilerle 2022 Yılında Türkiye'de İnsan Hakları İhlalleri" Bilgi Notu duyuruldu.
- 14 - 15 Aralık 2022 - İHD Eş Genel Başkanı ve TİHV Kurucular Kurulu Üyesi Öztürk Türkdoğan'ın yargılandığı dava öncesi Türkdoğan ile dayanışma çağrısı yapıldı.
- 20 Aralık 2022 - Kadın hakları savunucusu Elif İpek Tirenc'e yönelik yargısal tacize ilişkin uluslararası kamuoyuna yaptığımız acil çağrı yaygınlaştırıldı.
- 26 Aralık 2022 - 30 Aralık 2022 Aralarında TİHV çalışanı Aytül Uçar'ın da bulunduğu hak savunucusu üç kadının Boğaziçi öğrencileriyle dayanıştıkları için "Cumhurbaşkanı'na hakaret" iddiasıyla yargılandığı davanın duruşmasına yönelik dayanışma çağrıları yapıldı.
- 10 Ocak 2023 - 10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü nedeniyle Dokümantasyon Merkezi'nin verileriyle 2022 yılında Türkiye'de gazetecilere yönelik hak ihlallerini aktaran bir infografik hazırlandı.
- 11 - 13 Ocak 2023 - İzmir'de çalışma arkadaşımız Aytül Uçar'ın da bulunduğu hak savunucusu 6 kişinin yargılandığı davaya ilişkin çağrılar yapıldı.
- 6 Şubat 2023 - Yaşanan depremler sonrası dayanışma mesajı yayınlandı.
- 10 Şubat 2023 - 6 Şubat 2023 depremleri sonrası bölgede yaşanan hak ihlalleri ve OHAL ilanına ilişkin basın açıklamasına ilişkin bülten ve görseller hazırlanarak yaygınlaştırıldı.
- 10 Şubat 2023 - Deprem sonrasında yaygınlaştırılmak istenen nefret söylemine son verilmesi için sosyal medya mesajı ve görsellerle çağrı yapıldı.
- 13 Şubat 2023 - Deprem bölgesinde yaşanan işkence ve kötü muamele vakalarına ilişkin TTB İnsan Hakları Kolu ve İHD ile ortak yapılan açıklamaya ilişkin basın bülteni ve görseller hazırlandı. Metnin İngilizcesi de sosyal medya hesaplarımızdan yaygınlaştırıldı.
- 3 Mart 2023 - Dokümantasyon Merkezimizin hazırladığı Antep, Maraş, Hatay ve Malatya Merkezli Depremler Sonrasında 6 - 27 Şubat 2023 Tarihleri Arasında Yaşanan İnsan Hakları İhlalleri Raporu'na ilişkin basın bülteni ve görseller hazırlandı. Rapor çok sayıda medya kuruluşunda yayınlandı.
- 6 Mart 2023 - Bursaspor - Amedspor maçında yaşanan nefret içerikli ırkçı saldırılara ilişkin mesajımız görselleştirilerek sosyal medyadan paylaşıldı.
- 20 Mart 2023 - Anayasa Mahkemesi'nin, Cumartesi Anneleri'nin 700. buluşmasında gözaltına alınan Maside Ocak'ın başvurusuna ilişkin verdiği karar hakkında yaptığımız geniş değerlendirme ve hazırlanan basın bülteni basınla paylaşıldı.
- 22 Mart 2023 - Diyarbakır'da Newroz kutlamaları sırasında LGBTİ+'lara yönelik yaşanan ayrımcılık, nefret söylemi ve şiddet içeren saldırıyı kınayan mesaj paylaşıldı.
- 22 Mart 2023 - Depremlerden zarar gören yurttaşların oy kullanma hakkına yönelik engellemelere ilişkin basın açıklaması paylaşıldı. Konuyla ilgili hazırlanan basın bülteni çok sayıda medya kuruluşunda yer aldı.
- 26 Mart 2023 - İkizköy'de maden şirketlerinin Akbelen ormanlarına verdiği zararı protesto etmek için düzenlenen barışçıl gösteri nedeniyle yargılanan çevre hakları savunucusu Fusun Ergün'ün yargılandığı davaya ilişkin BM İnsan Hakları Savunucuları Özel Raportörü'nün yaptığı açıklama basın ve kamuoyu ile paylaşıldı. Dava sonrası Genel Sekreterimiz Coşkun Üsterci'nin de içinde yer aldığı heyetin İkizköy'e yap-

tığı dayanışma ziyaretine ilişkin videolar hazırlanarak paylaşıldı.

- 30 Mart 2023 - Van Temsilciliğimizin başvuru hekimleri Dr. Ayfer Bostan ve Dr. Hüseyin Yaviç'in toplantı ve gösteri düzenleme özgürlüklerini kullanmak istedikleri için yargılandıkları dava öncesi dayanışma çağırısı yapıldı.
- 10 - 12 Nisan 2013 - Van Temsilcimiz Sevim Çiçek ve başvuru hekimimiz Dr. Hüseyin Yaviç'in uzun nöbet sonrası geçirdiği trafik kazasında yaşamını yitiren asistan hekim Rümeysa Berin Şen'i anmak istedikleri için yargılandıkları davanın duruşması öncesi dayanışma çağırısı yapıldı.
- 15 Nisan 2023 - İHD Eş Genel Başkanı ve Vakfımızın Kurucular Kurulu Üyesi Eren Keskin'in gözaltına alınması kınandı.
- 25 Nisan 2023 - Diyarbakır merkezli operasyonlar sonucu 21 ilde aralarında insan hakları savunucuları, avukatlar, gazeteciler ve siyasi parti yöneticilerinin de olduğu çok sayıda kişinin gözaltına alınmasını kınayan bir mesaj paylaşıldı.
- 26 Nisan 2023 - Diyarbakır merkezli operasyonlar sonucu yaşanan gözaltılara ilişkin İHD ile ortak yapılan açıklama kamuoyuyla paylaşıldı. Açıklamanın İngilizcesi de sosyal medya hesaplarımızdan paylaşıldı.
- 29 Nisan 2023 - Anayasa Mahkemesi'nin Maside Ocak kararına rağmen Cumartesi Anneleri'nin 944. Haftası'nın engellenmesine ilişkin TİHV Yönetim Kurulu üyelerinin açıklamalarından hazırlanan videolar sosyal medyada paylaşıldı.

5.3. Bilgi İşlem Çalışma Raporu

Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) 2022-2023 çalışmaları kapsamında bilgi işlem birimince yapılan çalışmalar raporlanacaktır.

Bitirilen ve Devam Eden Çalışmalar

Vakıf kapsamında 2022-2023 yılları içerisinde bilgi işlem birimi tarafından aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

- TERESYS (Tedavi ve Rehabilitasyon Süreç Yönetim Sistem) platformunun yazılım süreci bitirilerek ARGE sunucularımızda test yayına alınmıştır. Bu sistem ile ilgili dokümantasyon çalışması yapılmıştır. Dokümantasyon çalışmalarına ek olarak TERESYS Destek Yönetim sistemi ve Eğitim platformu eklenerek süreç yönetim sisteminin TİHV Ekosistemine dönüşümü tamamlanmıştır.
- TERESYS'e ek olarak komisyonun önerisiyle TERESYS-RTS (Randevu Takip Sistemi) yazılımı bitiril-

miş, temsilciliklere tanıtımı yapılarak TİHV Ekosistemi içine entegre edilmiştir.

- TERESYS tanıtımı ve kullanımı ile ilgili olarak Kullanım Kılavuzu çalışması hazırlanmış ve temsilcilikler ile paylaşılmıştır. Ayrıca 02.05.2023 ve 04.05.2023 tarihlerinde gerçekleştirilen tedavi ekibi toplantılarına katılım sağlanarak sistem kullanımı ile ilgili bilgi verilmiştir. Bu bilgilendirme ve sistemin kullanımı ile ilgili bilgi aktarımlarından sonra sisteme kullanıcı bilgileri eklenerek Tedavi Koordinatörü bilgisi dahilinde kullanıcılar ile paylaşılarak sistemin test etme süreçleri başlatılmıştır.
- TİHEK'e ait kararların analiz edildiği izleme.tihv.org.tr veritabanı uygulaması devreye alınarak sisteme 2018-2023 yıllarındaki 1241 karar girişi sağlanmıştır.
- Anayasa Mahkemesi Kararları izleme veritabanı çalışmaları başlatılmıştır.
- Vakıf İzmir Temsilciliği tarafından yürütülen TİHV 13 Belgesel Film Günleri çalışmaları kapsamında belgesel film günlerinin internet sitesi <https://tihvbelgesel-film.org/13/> adresinde tasarlanarak yayına açılmıştır. Aynı etkinlik kapsamında çevrimiçi gösterimlerinin sağlanması ve belgesel filmlerin sözleşmeleri kapsamında yurtdışı gösterimlerinin olmaması için IP temelli kontrol mekanizması kurulması, izlenmesi ve kontrol edilmesi süreçleri 10-17 Aralık 2022 tarihleri arasında yapılmıştır. Belgesel film günlerinin raporlanması ve istatistiklerinin toplulaştırılarak iletilmesi sağlanmıştır.
- Tihv.org.tr, iskenceyekarsiveritabanı.org, ihts.tihv.org.tr, tihvakademi.org.tr, tihvbelgeselfilm.org, tedavi.tihv.org.tr, izleme.tihv.org.tr yayın yaptığı sunucularımızın haftalık bakımları ve güncellemeleri planlı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. (Yayın kesintisinden doğacak görüntülenme sorununu en aza indirmek için her haftanın Pazar günü gece 00.00 saatlerinde bu güncelleme ve bakım işlemleri yapılmıştır.)
- Temsilciliklerdeki internet altyapılarının takip edilerek, yaşanabilecek sorunlarda çözüm ortağına bilgi verilmesi ve sorunun takibinin yapılması.
- Vakıf genel merkez ve temsilciliklerinin GSM, Superbox gibi iletişim araçlarının takibi ve temin edilmesi için anlaşmalı GSM firmasıyla sürecin yürütülmesi.
- Vakıf tihv.org.tr uzantılı e-posta adreslerinin bakım, onarımları yapılmaktadır.
- Vakıf muhasebe birimi tarafından kullanılmış ve kullanılmakta olan yazılımlarının iç denetim raporu doğrultusunda kullanıcı tanımlamaları yapılmış ve çalışma arkadaşlarımız ile paylaşılmıştır.

5.4. İnsan Hakları Savunucularına Yönelik Baskı Ortamının Aşılmasına Yönelik Dayanışma Çabaları

Son dönemde insan hakları savunucularına yönelik yargı yolu dahil olmak üzere baskı, tehdit ve tacizlerin giderek artması nedeniyle, doğal olarak, tüm bu baskı ortamının aşılmasına yönelik ülke içinde ve dünyanın pek çok bölgesinde dayanışma ortamının geliştirilmesine yönelik çaba gösterilmiştir. Söz konusu bu dayanışma ortamına katkı sunan tüm dostlarımızın çabalarının kıymetini çok yoğun hissettiğimizi de bu vesile ile ifade etmeliyiz.

Sadece son çalışma dönemi içindeki insan hakları savunuculuğu bağlamında vakfımızla ilgili kimi örnekleri (her ne kadar tüm raporlarımızda yer veriyor isek de bu çalışma raporunda isimlerine yer veremediğimiz çok sayıda insan hakları savunucusundan özür dileyerek) paylaşmak isteriz:

- Vakfımızın bir önceki başkanı, halen yönetim kurulu üyesi ve TTB Merkez Konsey Başkanı Dr. Şebnem Korur Fincancı ile ilgili soruşturma ve davalar:
  - Şebnem Korur Fincancı hakkında, bir haber kanalına yaptığı açıklama nedeniyle 20 Ekim 2022 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2'nci maddesi ile Türk Ceza Kanunu'nun 301/2. maddesi kapsamında soruşturma başlattığını duyurulmuş idi. 23 Ekim 2022 Pazar günü Türkiye'ye dönen sevgili arkadaşımız, ifadeye çağrılmayı beklerken 26 Ekim 2022 tarihinde keyfi ve hukuk dışı bir şekilde ev baskınıyla gözaltına alınmış idi. 27 Ekim 2022 tarihinde ise kabul edilemez bir şekilde tutuklanmış idi. Kendisi ile ilgili Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2'nci maddesine atıf yapılan iddianame 9 Kasım 2022 tarihinde hazırlanmış idi. İddianamenin İstanbul'a gönderilmesi sonucu ilk duruşması 23 Aralık 2022 tarihinde gerçekleşen davanın 11 Ocak 2023 tarihindeki son duruşmasında sevgili arkadaşımız tahliye edilmiş, ancak bununla birlikte kendisine hiçbir şekilde kabul edilemez olan 2 yıl, 8 ay 15 gün hapis cezası verilmiştir. Dava dosyası bir üst mahkeme olan istinaf mahkemesi aşamasındadır.
  - Yine bilindiği gibi Şebnem Korur Fincancı, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF) Türkiye Temsilcisi Erol Önderoğlu ve gazeteci-yazar Ahmet Nesin'in Özgür Gündem gazetesinin maruz bırakıldığı yargısal tacize ve baskılara karşı gazeteyle dayanışma amacıyla 2016 yılının Mayıs ayında başlatılan 'Nöbetçi Yazı İşleri Müdürü' kampanyasına katılmaları gerekçesi ile yargılandıkları ve beraat ettikleri davadan istinaf mahkemesi, ceza

verilmesi talebiyle yeniden yargılanmalarına karar vermiş, böylece yargı yolu ile baskı politikasına maruz bırakılmıştır. Bir sonraki duruşma 25 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleşecektir.

- Şebnem Korur Fincancı hakkında ayrıca bir YouTube kanalına verdiği röportaj nedeniyle bir başka soruşturma açıldığı 21 Mart 2022 tarihinde öğrenilmiş idi.
- TİHV İstanbul Temsilciliği çalışanı Sosyal Hizmet Uzmanı Bilal Yıldız ve İHD İstanbul Şube yöneticilerinden Ali Koçyigit'in de olduğu, Göç İzleme Derneği'nin (GÖÇİZDER) 22 üye ve yöneticisi 3 Haziran 2022 tarihinde gözaltına alınmış idi. Bilal Yıldız'ın da aralarında olduğu 16 kişi 10 Haziran 2022 tarihinde tutuklanmış idi. Kendisinin bütünüyle insan hakları alanındaki çalışmalarını içeren ve Türk Ceza Kanunu 314/2 maddesine atıf yapılan iddianame 1 Eylül 2022 tarihinde hazırlanmış idi. İlk duruşması 13-14-15 Aralık 2022 tarihinde gerçekleşen davanın 4-5 Ocak 2023 tarihindeki duruşmasında Bilal Yıldız tahliye edildi. Bir sonraki duruşma ise 12 Ekim 2023 tarihinde görülecektir.
- Hakkında bir kısmı daha sonra birleştirilen toplam 143 dava açılmış olan TİHV kurucu üyesi ve İHD Genel Başkanı Eren Keskin'e bugüne kadar, verilen hapis cezalarının toplamı bilindiği kadarı ile, 26 yıl 9 ay 20 gün, ayrıca kendisine verilen para cezalarının toplamı ise 431 bin 912 TL ulaşmış durumdadır.

Eren Keskin ile ilgili son olarak Halkların Demokratik Partisi (HDP) İzmir il binasına 17 Haziran 2021 tarihindeki silahlı saldırıda yaşamını kaybeden Deniz Poyraz'ın babası Abdüllillah Poyraz hakkında kızının ölümüyle ilgili söylediği sözler nedeniyle açılan davayı eleştirdiği için kendisine yönelik açılan davanın bir sonraki duruşması 1 Haziran 2023 tarihinde görülecektir.

- TİHV kurucu üyesi ve İHD bir önceki Eş Genel Başkanı Öztürk Türkddoğan, 19 Mart 2021 tarihinde gözaltına alındıktan sonra aynı günün akşamı serbest bırakılmış idi. Daha sonra ise kendisi hakkında açılan ve bütünüyle İnsan Hakları Derneği Eş Genel Başkanı sıfatıyla yaptığı savunuculuk faaliyetleri ile ilgili olan ve kendisi hakkında "silahlı örgüt üyeliği" suçlaması yapıldığı davanın 19 Nisan 2022 tarihindeki duruşmasında beraat etmiş idi.

Öztürk Türkddoğan hakkında ayrıca İHD genel merkezinde Mülkiye Müfettişliğince Şubat 2020'de idari, mali ve faaliyet denetimi sonucu yapılan suç duyurusu sonucu iki ayrı dava açılmış idi. Bunlardan ilki 24 Nisan 2017 ve 24 Nisan 2018 tarihlerinde İnsan Hakları Derneği'nin Ermeni soykırımın tanınması yönündeki açıklamalarının TCK m. 301'e aykırı olduğu, diğeri ise

29 Haziran 2018 tarihinde İnsan Hakları Derneği'nin internet sitesinde yayınlanan yazıda İçişleri Bakanı Süleyman Soylu hakkında suç teşkil eden ifadelerin yer aldığı iddiaları ile ilgili idi.

Bu iki davadan, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'ya hakaret ettiği gerekçesiyle açılan davada Öztürk Türkddoğan 27 Haziran 2022 tarihinde beraat etmiştir. "Adalet ve Hakikat için Ermeni Soykırımı'nın İnkârına Son" başlıklı bildiri nedeniyle Türk Ceza Kanunu'nun 301. Maddesindeki suç iddiası ile açılan davanın bir sonraki duruşması 8 Haziran 2023 tarihinde görülecektir.

- TİHV İzmir Temsilciliği tedavi sekreteri Aytül Uçar, Boğaziçi Üniversitesine Melih Bulu'nun rektör atanmasına yönelik protestolar sırasında işkence ve diğer kötü muamele yapan kolluk görevlilerini uyardığı için 3 Şubat 2021 tarihinde gözaltına alınmış ve aynı gün salınmasına karşın kendisi hakkında iki ayrı dava açılmıştır. Kendisi dahil üç kadın hakkında "Cumhurbaşkanı'na hakaret" gerekçesi ile açılan davanın 30 Aralık 2022 tarihindeki duruşmasında Aytül Uçar beraat etmiştir. "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasına muhalefet" gerekçesiyle açılan davanın bir sonraki duruşması ise 12 Temmuz 2023 tarihinde görülecektir.
- Ankara'da 36 saat süren nöbetin ardından evine giderken meydana gelen trafik kazasında yaşamını yitiren Dr. Rümeyza Berin Şen'i anmak üzere 25 Ekim 2021 tarihinde yapılan basın açıklamasına kolluk görevlilerinin müdahalesi sonucu TİHV Van temsilcisi Sevim Çiçek ve TİHV Van Temsilciliği başvuru hekimi ve Hakkari-Van Tabip Odası önceki dönem Başkanı Hüseyin Yaviç gözaltına alınmış, aynı gün salınmışlar idi. Kendileri hakkında "toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasına" muhalefet gerekçesi ile açılan davanın bir sonraki duruşması 18 Eylül 2023 tarihinde görülecektir.
- Türk Tabipleri Birliği ile sağlık alanında örgütlü emek ve meslek örgütlerinin çağrısıyla 8 Şubat 2022 tarihinde ülke çapında sağlık çalışanlarının haklı sorun ve taleplerini dile getirmek için gerçekleştirilen G(ö)REV kapsamında Van'da gerçekleştirilen basın açıklaması nedeniyle aralarında başvuru hekimlerimiz Dr. Ayfer Bostan ve aynı zamanda Van-Hakkari Tabip Odası önceki dönem Başkanı olan Dr. Hüseyin Yaviç'in de bulunduğu, TTB ve SES üyesi 8 sağlıkçı gözaltına alınmış aynı gün salınmışlar idi. Kendileri hakkında "toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasına" muhalefet gerekçesi ile açılan davanın bir sonraki duruşması 15 Eylül 2023 tarihinde görülecektir.
- Aralarında vakfımızın kurucu üyelerinden Dr. Sezai Berber, Van tedavi merkezi başvuru hekimlerimizden Dr. Ayfer Bostan ve gönüllülerimiz de olduğu 2016-2018 dönemi Türk Tabipleri Birliği Merkez Konsey

üyelerinin tamamına yönelik "Savaş bir halk sağlığı sorunudur" şeklinde yaptıkları açıklama nedeniyle 3 Mayıs 2021 tarihinde ilk derece mahkeme tarafından verilen cezalar 28 Eylül 2022 tarihinde bir üst mahkeme olan Bölge Adliye Mahkemesi tarafından bozularak Merkez Konsey üyelerinin tamamı için aynı üst mahkeme tarafından beraat kararı verilmiş ve bu dava süreci sonlanmıştır.

- TİHV Kurucular Kurulu üyesi, farklı dönemlerde TİHV yönetim kurulu üyeliği ve 2000 – 2003 yılları arasında genel sekreterlik görevlerini üstlenen, 1990 – 1995 yıllarında ise Türk Tabipleri Birliği (TTB) Merkez Konseyi Başkanı olan Dr. Mehmet Selim Ölçer, 11 Ekim 2021 tarihinde Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kurucusu olduğu "Sarmaşık Yoksullukla Mücadele ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği"nde yürüttüğü çalışmalar nedeniyle 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmış idi. Dava dosyası bir üst mahkeme olan istinaf mahkemesi aşamasındadır.
- TİHV Kurucular Kurulu üyesi Günseli Kaya kendisi hakkında, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası tarafından hazırlanan bir belgeselde yer verilen kimi konuşmaları nedeniyle Terör Örgütü Propagandası Yapmak (TMK 7/2) suçlaması ile açılan davanın 15 Kasım 2022 tarihindeki ilk duruşmasında beraat etmiştir.
- TİHV Başkanı Metin Bakkalcı hakkında Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası tarafından hazırlanan bir belgeselde yer verilen kimi konuşmaları nedeniyle "silahlı terör örgütüne üye olma" (TCK 314) suçlaması ile 7 Nisan 2022 tarihinde açıldığı öğrenilen soruşturma sürmektedir.
- TİHV Genel Sekreteri Coşkun Üsterci hakkında "toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasına" muhalefet gerekçesi ile açılan davanın bir sonraki duruşması 14 Temmuz 2023 tarihinde görülecektir.
- TİHV Cizre Referans Merkezi önceki dönem başvuru hekimimiz ve Şırnak Tabip Odası Başkanı Dr. Serdar Kuni 16 Kasım 2020 tarihinde 4 yıl 2 ay hapis ile cezalandırılmış idi. Daha sonra istinaf mahkemesince onaylanan dosya Yargıtay aşamasındadır.
- TİHV hukukçusu Gulan Çağın Kaleli hakkında müdafilik yapmış olduğu bir dosyada görevi engellenerek, hakkında örgüt üyeliği suçlaması ile 10 Mart 2021 tarihinde başlatılan soruşturma ile ilgili olarak 8 Haziran 2022 tarihinde takipsizlik kararı verilmiştir.
- Ayrıca TİHV kurucu üyesi İHD'nin yönetici ve üyeleri ile ilgili toplamda yüzlerce soruşturma ve dava devam etmektedir.

Bunların yanı sıra, TİHV, İHD ve TTB gibi insan hakları ve meslek kuruluşlarının tüzel kişiliklerine yönelik hem idari hem de adli soruşturmalar söz konusudur. Türkiye'nin güneydoğusunda sokağa çıkma yasağı uygulanan yerleşim birimlerindeki ağır/ciddi insan hakları ihlallerinin belgelenmesi kapsamında TİHV, İHD, Gündem Çocuk Derneği, SES ve Diyarbakır Barosu ile birlikte Cizre ziyaretinden sonra hazırlanan rapor ile ilgili olarak başlatılan soruşturma süreçleri TCK 301. Madde bakımından hâlen sürmektedir.

5.5. 2022 Yılı İçinde TİHV'e Verilen Ödüller

- 14. "Uluslararası Hrant Dink Ödülü" Türkiye'den bir kişi ya da kurum olarak 15 Eylül 2022 tarihinde gerçekleştirilen bir tören ile TİHV'e verilmiştir.

Vakfımızın kurulduğu günden bu yana siz değerli kurucular kurulu üyelerimiz ve farklı dönemlerde görev

yapmış yönetim kurullarımız başta olmak üzere tüm çalışanlarımızın ve gönüllülerimizin kolektif emeğiyle ve kararlılıkla sürdürülen ve büyütülen insan hakları, barış ve demokrasi mücadelesinin bu ödülle onurlandırılması olağanüstü heyecan verici...

Kuşkusuz bundan sonra da işkencesiz bir Türkiye ve Dünya için yürütmekte olduğumuz mücadelemizi daha da geliştirip güçlendirerek sevgili Ahparig Hrant'ın anısına layık olmaya çalışacağız.

- Raporun Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları bölümünde de yer verildiği gibi 03-06 Kasım 2022 tarihlerinde gerçekleşen 3. Uluslararası ve 19. Ulusal Adli Bilimler Kongresi'ne sunulan üç sözel bildirden/çalışmadan "İşkence, onur kırıcı ve aşağılayıcı davranış uygulamalarına bir örnek: ters kelepçe" başlıklı çalışma Kongre Bilimsel Kurulu tarafından 2.lik ödülüne layık görülmüştür.

6. TİHV TEMSİLCİLİK VE MERKEZLERİNİN ÇALIŞMALARI

TİHV İstanbul Temsilciliği

İstanbul Temsilciliğimiz 2022 yılı içerisinde ve 2023 yılı ilk altı ayında; İHD, Tabip Odası, İnsan Hakları Örgütleri başta olmak üzere diğer örgütlerle yakın ilişkilerini sürdürdü. Vakfın tanıtımı, etki alanının genişletilmesi ve değişik hak ihlallerine uğrayan kesimlere ulaşılması amacıyla değişik zamanlarda kurum toplantıları düzenlendi, tüm çağrı ve toplantı davetlerine katılım sağlandı. Ülke içinden ve dışından çeşitli heyetlerle bir araya gelindi.

- Temsilcilik çalışanları ile haftada bir gün işleyişe dair yürütme toplantıları yapıldı. Ayrıca ayda bir genel değerlendirme amaçlı yürütme toplantıları, yine ayda bir kez vaka değerlendirme toplantısı ve ayda bir kez dosya tarama toplantıları yapıldı.
- Her ay ‘ruhsal ekip değerlendirme/süpervizyon toplantısı’ yapıldı.
- Her ay ruhsal ekibin katılımıyla ‘psikoterapötik bakışla tıbbi değerlendirme görüşmeleri’ toplantıları yapıldı.
- Her ay Ruhsallık alanından gönüllülerle değerlendirme/süpervizyon toplantıları düzenli olarak yapıldı.
- İHD, Barış Meclisi, ÇHD, ÖHD, Gezi Dayanışması, Hakikat ve Hafıza Merkezi, Eşit Haklar gibi kurumların ve oluşumların cezaevleri, işkence, kayıplar, toplu mezarlar, askerde hak ihlalleri, LGBTİ bireylerin maruz kaldığı ihlaller, mülteciler. Hasta mahpuslar ile ilgili konularında ortak basın açıklamalarına katılım sağlandı. Birlikte değişik etkinlikler düzenlendi. Destek ziyaretleri yapıldı.
- Hrant Dink anması, İnsan Hakları Kurucularının mezar anmaları, ödül törenlerine katılım sağlandı ve Cumartesi Anneleri etkinliğinin 700. haftasında polis saldırısı nedeniyle yaşanan süreç sonrası Cumartesi annelerinin yanında olmaya devam edildi, davaları takip edildi.
- Vakıf çalışmaları, işkencenin değişen yüzü ve yaygın uygulamalar, hapishanelerde yaşanan insan hakları ihlalleri, sokağa çıkma yasakları, ağır insan hakları ihlalleri OHAL uygulamaları, KHK ile kapatılan çok sayıda kurum, tutuklamalar, yeni yasal düzenlemeler, hukuksal tacizler ile ilgili çok sayıda gazete röportajları verildi, radyo ve televizyon programlarına katıldı.
- Lisans, yüksek lisans öğrencileri ile staj ve gönüllü çalışma başvurularına yönelik görüşmeler yapıldı. Üniversitelerde Vakfın tanıtımı amaçlı sunumlar yapıldı.
- Vakfımızın eski başkanı Şebnem Korur Fincancı, Ahmet Nesin, Erol Önderoğlu’nun Gündem gazetesi ile dayanışmak amacıyla yaptıkları Sembolik Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü sonrası açılan soruşturmaya sonucu tutuklanmaları ile ilgili devam eden davalar başta olmak üzere Cumartesi Anneleri, Gezi davası, Kavala yargılanması, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Tarlabası Toplum Merkezi, Boğaziçili öğrenciler, Hukukçular, Gazeteciler, Şebnem Korur Fincancı, Bilal Yıldız İnsan Hakları Savunucularının davaların takibi yürütüldü.
- Af Örgütü Türkiye Masası ve Hafıza Merkezinin çağrısı ile hak örgütleri her hafta bir araya gelerek süren baskıcı ortam karşısında birlikte bir dayanışma oluşturuldu İnsan Hakları Dayanışma Ağı adı altında sürdürülen çalışma devam etti.
- Hapishanelerde devam eden pandemi sürecinde mahpusların sağlığa erişimi ve haklarının takibi için CISST, Diş Hekimleri Odası, İHD, İTO, TİHV, TOHAV, ÖHD ile Hapiste Sağlık Çalışma Gurubu oluşturuldu, çalışmalarına devam edildi.
- 30 İnsan Hakları Kurumu ile birlikte oluşturulan İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı Toplantıları ve etkinliklerine katılım sağlandı.
- İnsan Hakları Haftası, 25 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü gibi insan hakları ortamına özel gündemlerde İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi ile ortak etkinlikler düzenlendi. 10-17 Aralık İnsan Hakları Haftası nedeniyle ortak etkinlikler düzenlendi.
- Dünya çapında süren Pandemi süreci nedeniyle başlatılan toplantıların ve eğitimlerin bir kısmı çevrimiçi devam etmektedir.
- 1 Haziran 2022- “Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu”nun davası Çağlayan Adliyesinde başladı. Bu davayı Polat Yamaner ve Davut Arslan takip etti.
- 3 Haziran 2022- Türkiye İnsan Hakları Vakfı Sosyal Hizmet Uzmanı Bilal Yıldızın da içerisinde bulunduğu 23 kişi bir STK olan ve bu doğrultuda çalışma yürüten GÖÇ –İz Der faaliyetleri kapsamında sabaha karşı ev baskınları ile gözaltına alındı. Bu nedenle İnsan Hakları Derneği Toplantı Salonunda İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağının desteği ile bir basın açıklaması yapıldı.

- Basın açıklaması sonrası Vatan Emniyet Müdürlüğü'ne İnsan Hakları Heyeti olarak gidildi ve bilgi alınmaya çalışıldı.
- Çağlayan Adliyesine gidildi ve süreç takip edildi.
- 10 Haziran 2022- İçlerinde Türkiye İnsan Hakları Vakfı Sosyal Hizmet Uzmanı Bilal Yıldızın da bulunduğu GÖÇ-İz Der üyeleri Çağlayan Adliyesine getirilerek tutuklandı Türkiye İnsan Hakları Vakfı İstanbul Temsilciliği olarak Adliyenin önünde süreci takip ettik. Arkadaşımıza destek verdik.
- 28 Temmuz 2022- Göç- İz Der de bir basın açıklaması yapıldı ve sonrasında Türkiye İnsan Hakları Vakfında bir basın açıklaması ve İnsan Hakları Savunucularının ziyareti oldu Bilal Yıldız'ın odası önünde açıklamalar oldu.
- 17 Ağustos 2022- Göç-İz Der de İnsan Hakları Derneği ile birlikte nöbet tutuldu.
- 18 Ağustos 2022- İnsan Hakları Derneğinde Hapishaneleri İzleme Kurulu olarak Açlık Grevini uzun süredir devam eden Gökhan Yıldırım ile ilgili basın açıklaması yapıldı.
- 1 Eylül 2022- Didar Şensoy mezarı başında anıldı. Süheyla Ağkoç vakıf adına katıldı.
- 12 Eylül 2022- Harbiye Radyo evi önünde İnsan Hakları Derneğinin 12 Eylül Askeri rejiminin yıldönümü nedeniyle bir basın açıklaması yapıldı. Ümit Efe katıldı.
- 20 Eylül 2022- Şişli Nazım Hikmet Kültür Merkezin de "Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu"nun düzenlediği basın toplantısına Ümit Efe katıldı.
- 21 Eylül 2022- Çağlayan Adliyesinde Cumartesi Annelerinin davası nedeniyle yapılacak basın açıklamasına Ümit Biçer ve Ümit Efe katıldı. Polis saldırısı sonucunda çok kişi gözaltına alındı ve aynı gün serbest bırakıldı. Gözaltı işlemleri Davut Arslan tarafından takip edildi.
- 24 Eylül 2022- İnsan Hakları Derneğinde Cumartesi İnsanları /Anneleri davası esnasında yaşananları kamuoyuna aktaran bir basın açıklaması yapıldı. Ümit Efe katıldı.
- 29 Eylül 2022- Çağlayan Adliyesinde Tarla başı Toplum Derneğinin duruşması öncesi basın açıklaması yapıldı ve duruşma izlendi. Ümit Efe, Davut Arslan ve Polat Yamaner katıldılar.
- 2 Ekim 2022- Çağlayan Adliyesinde Tarlabası Toplum Merkezinin "Varlık Davası" izlendi. Ümit Efe, Polat Yamaner, Davut Arslan katıldılar.
- 5 Ekim 2022- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun Duruşması izlendi, öncesi Basın Açıklamasına katılım sağlandı. Polat Yamaner ve Davut Arslan katıldı.
- 20 Ekim 2022- TİHV Sosyal Hizmet Uzmanı Bilal Yıldız'ın tutuklanması ile ilgili Basın Toplantısı yapıldı.
- 24 Ekim 2022- GÖÇ-İzler Şirnevlerdeki binasında tutuklamalar ile ilgili bir basın açıklaması yapıldı. Ümit Efe, Elçin Dayanır katıldı.
- 26 Ekim 2022- Şebnem Korur fincancının gözaltına alınması ile ilgili, İHD İstanbul Şubesi Binasında Basın Açıklaması yapıldı.
- 14 Kasım 2022- İstanbul Taksimde Bomba patlaması sonrası, İnsan Hakları Savunucu Jiyan Tosun ile ilgili yürütülen linç kampanyası ile ilgili basın açıklaması İHD Toplantı Salonunda yapıldı. Ümit Efe, Davut Arslan katıldı.
- 15 Kasım 2022- Ümit Efe, Can TV Televizyonunda Gülseren Yoleri ile bir sohbete katıldı.
- 30 Kasım 2022- İsviçre Konsolosluğundan gelen yetkililer ile Türkiye'de İnsan Hakları konusu konuşuldu. Ümit Efe ve Ümit Biçer katıldı.
- 10 Aralık 2022- İnsan Hakları Haftası nedeniyle İHD ile ortak bir dizi etkinlik gerçekleştirildi. Sultanahmet Meydanında açılış yapıldı. Tüm TİHV ekibi katıldı. Şebnem Korur ve Bilal Yıldızın fotoğrafları taşındı.
- 10 Aralık 2022- İnsan Hakları Haftası nedeniyle İHD İst. Şubesi Toplantı Salonunda ortak bir resepsiyon organize edildi.
- 11 Aralık 2022- İnsan Hakları Haftası kapsamında Gençlik komisyonu bir Kahvaltılı buluşma organize etti.
- 12 Aralık 2022- Bilal Yıldızın Mahkemesi ile ilgili, YK Başkanı Metin Bakkalçı, YK Sekreteri Coşkun Üsterci, İnsan Hakları Kurumları ile Göç-İzlerin katılımı ile mahkemeye çağrı için vakıf binasında bir basın toplantısı yapıldı.
- 13 Aralık 2022- İnsan Hakları Derneği Önünde hasta mahpuslara kart gönderildi.
- 13 Aralık 2022- Bilal Yıldızın üç gün sürecek olan duruşmasının ilki Çağlayan Adliyesinde oldu ve tüm Vakıf katıldı. İl dışından YK dan dan katılımcılar ve avukatlar geldi. Mahkeme duruşmayı 15-16 Aralık tarihlerinde Silivri Adliyesine taşıdı ve dava ile dayanışma buradan sürdürüldü.
- 13 Aralık 2022- İnsan hakları Derneğinde hafta etkinlikleri kapsamında, TİHV Tarafından yapımı gerçekleştirilen "İnsanlığa Gönderilmiş Mektuplar" Filmi izlendi.

- 14 Aralık 2022- PANEL “Hapishanelerde LGBTİ+, mahpusların sorunları ve genel olarak sağlık hakkı” PANELİ düzenlendi.
- 17 Aralık 2022- TİHV Tarafından düzenlenen bir forum gerçekleştirildi. Bu forumda;
- Hebung Yaşar; “İşkencenin Değişen Yüzü”
- Canan Korkmaz; “Bir İşkence Yöntemi Olarak Ters Kelepçe”
- Av. Polat Yamaner ve Liga Karasu ; “AHİM Kararları Işığında Çıplak Arama” başlıklarındaki konuları sundular.
- 18 Aralık 2022- İnsan Hakları Haftası Kapanış etkinliği olarak Şişli Cemil Candaş Kent Kültür Merkezinde bir konser düzenlendi.
- 23 Aralık 2022-TTB Genel Başkanı ve TİHV YK Üyesi Şebnem Korur Fincancı ile ilgili açılan dava başladı ve tüm TİHV ve Demokratik kamuoyu aktivistleri süren davayı izledi. Dava 29 Aralık 2022 tarihine ertelendi.
- 29 Aralık 2022- Şebnem Korur davası takip edildi.
- 4-5 Ocak 2023- Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Sosyal Hizmet Uzmanı Bilal Yıldız Göç-İzder kapsamında evi basılarak gözaltına alınmış ve tutuklu bulunmakta idi. Silivri’de devam eden dava takip edildi. Yönetim Kurulu ve Temsilcilik düzeyinde katılım sağlandı. Tüm tutuklular tahliye edildi. Tahliye sonrası Bilal Yıldız beklenerek karşılama yapıldı. Karşılamaya, İstanbul Temsilciliği katıldı.
- 11 Ocak 2023- İstanbul Çağlayan Adliyesinde TİHV YK üyesi ve TTB Başkanı Şebnem Korur Fincancının devam eden davasına YK ve temsilcilik olarak katılım sağlandı. Coşkun Üsterci, Nilgün Toker katıldı. Şebnem Korur Fincancı tahliye edildi. Bakırköy Hapishanesinin önünde karşılama yapıldı.
- 28 Ocak 2023- İnsan Hakları Aktörlerinin Taban Merkezli Korunması ve Desteklenmesi projesi kapsamında bir Forum düzenlendi. Davut Arslan ve Ümit Efe organizasyonu yürüttü.
- 21 Şubat 2023- Tarlabası Toplum Merkezinin Çağlayan Adliyesinde 18.Asliye Mahkemesinde Devam eden duruşmasına Ümit Efe, Bilal Yıldız, Davut Arslan katıldı.
- 25-26 Şubat 2023-İnsan Hakları Aktörlerinin Taban Merkezli Korunması ve Desteklenmesi Projesi kapsamında iki gün süren İzleme ve Belgeleme Eğitimi gerçekleştirildi. Serdar Tekin ve Davut Arslan Organizasyonu sağladı.
- 29.03.2023- Cumartesi anneleri/İnsanlarının Galatasaray’daki 700.hafta oturumlarına polis saldırısı son-

rası alanın kapatılmasına ilişkin açılan dava Anayasa Mahkemesinde karara bağlandı bununla ilgili İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesinde basın açıklaması yapıldı. Ümit Efe ve Polat Yamaner katıldı.

- 1 Nisan 2023- İnsan Hakları Derneği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı Kurucularından Leman Fırtına mezarı başında anıldı. Süheyla Ağkoç Vakıf adına katıldı.
- 5 Nisan 2023- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneğinin Çağlayan Adliyesinde devam eden Davalarına katılım sağlandı ve müdahillik talebinde bulunuldu. Polat Yamaner katıldı.
- 28 Nisan 2023- Gözaltında kayıp edilen çocuklarını arama mücadelesi veren Cumartesi Annelerinin, Anayasa Mahkemesi kararına rağmen keyfi bir biçimde engellenen Galatasaray meydanına çıkarak kayıplarını arama etkinliğine Coşkun Üsterci, Ümit Efe, Bilal Yıldız Elçin Dayanır katıldılar ve 5 saatlik bir gözaltı yaşandı.

TİHV Diyarbakır Temsilciliği

- 7 Haziran 2022 tarihinde, Duvar Gazetesi’ne İşkence ve kötü muamelenin artışı üzerine Murat Aba röportaj verdi.
- 20 Temmuz 2022 tarihinde BM Kadına Yönelik Şiddet özel raportörünün organize ettiği Diyarbakır’daki STÖ’ler ile bir toplantıya katıldı.
- 5 Ağustos 2022 tarihinde Emek Partisi temsilciliğimize kurumsal ziyaret gerçekleştirdi.
- 29 Ağustos 2022 tarihinde HDP Hukuk Komisyonu temsilciliğimize kurumsal ziyaret gerçekleştirdi.
- 19 Eylül ile 22 Eylül 2022 tarihlerinde RCC Stockholm Heyeti temsilciliğimize kurumsal ziyaret gerçekleştirdi. 4 gün boyunca deneyim aktarımlar ve kurumsal tanıtımlar yapıldı son gün ise ortaklaşacağımız çalışmalarımız konuşuldu.
- 26 Eylül 2022 tarihinde Diyarbakır Barosu seçimleri öncesi adaylardan Muhlis Oğurlu ve listesindeki adaylar temsilciliğimize ziyaret gerçekleştirdi.
- 7 Ekim 2022 tarihinde HDP Çocuk Hakları Komisyonu temsilciliğimizi ziyaret etti.
- 10 Kasım 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası organizasyonu için temsilciliğimiz adına Zelal Sadak sekreteryada yer aldı ve ilk toplantıya katılım gerçekleştirdi.
- 15 Kasım 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası program oluşturma organizasyonunun ikinci toplantısına katılım gerçekleştirildi.

- 21 Kasım 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası kapsamında Diyarbakır'daki 42 STÖ'nün katılımıyla ortak ve kapsayıcı program oluşturmak amaçlı toplantıya katılım gerçekleştirildi.
- 26 ve 27 Kasım 2022 tarihinde Amed Emek ve Demokrasi Kadın Meclisi Çalıştayına temsilciliğimizden katılım gerçekleştirildi.
- 27 Kasım 2022 tarihinde Tahir Elçi Vakfı Ödül törenine temsilciliğimizden katılım gerçekleştirildi.
- 30 Kasım 2022 tarihinde MED TUHAD-FED temsilciliğimize kurumsal ziyaret gerçekleştirdi.
- 8 Aralık 2022 tarihinde HDP tarafından temsilciliğimize kurumsal ziyaret gerçekleştirdi.
- 10 Aralık 2022 tarihinde Mardin'de oluşturulan gönüllü ruhsal ekibimiz ile temsilciliğimiz de tedavi koordinasyonu Canan Korkmaz'ın da çevrimiçi katıldığı toplantımızı gerçekleştirdik.
- 10 Aralık 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası Programı kapsamında Diyarbakır'da bulunan ve temsilciliğimizin de dâhil olduğu sivil toplum ve meslek örgütleri ile ortak basın açıklaması Koşuyolu Parkı İnsan Hakları Anıtı önünde gerçekleştirildi.
- 11 Aralık 2022 tarihinde İnsan hakları programı kapsamında Hasta Tutuklu Ailelerinin Koşuyolu parkı İnsan Hakları Anıtı önünde gerçekleştirilen basın açıklamasına katılım gerçekleştirildi.
- 13 Aralık 2022 tarihinde İnsan Hakları Programı kapsamında kampüs cezaevi önünde, Hapishaneler ve Hak İhlallerine yönelik basın açıklamasına temsilciliğimizden katılım gerçekleştirildi.
- 13 Aralık 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası programı kapsamında hasta mahpuslara kartpostal gönderimine temsilciliğimizden katılım gerçekleştirildi.
- 14 Aralık 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası kapsamında "Kadın Hakları için Dayanışmaya" adlı el broşürü dağıtımına temsilciliğimizden katılım gerçekleştirildi.
- 14 Aralık 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası programı kapsamında "Adalet İçin-Emine Şenyaşar" adlı belgesel film gösterimine temsilciliğimizden katılım gerçekleştirildi.
- 15 Aralık 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası programı kapsamında "Mülteci Hakları" paneline temsilciliğimizden katılım gerçekleştirildi.
- 16 Aralık 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası programı kapsamında "Haklarımızı Biliyor muyuz" adlı el kitapçığı dağıtımına temsilciliğimizden katılım gerçekleştirildi.
- 16 -17-18 Aralık "TİHV 13. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri" organizasyonu oluşturuldu ve ilk açılış konuşması sonrasında 3 gün boyunca belirlenen filmler Mordem Sanat Merkezinde gösterimde oldu.
- 17 Aralık 2022 tarihinde İnsan Hakları Haftası programı kapsamında "İnsan Hakları ve Barış" adlı çalıştayına temsilciliğimizden katılım gerçekleştirildi.
- 28 Aralık 2022 tarihinde Şırnak Uludere'nin Roboski köyünde 34 vatandaşın hava saldırısı sonucu katledilmesinin yıl dönümü dolayısıyla anmaya Roboski'ye gidildi.
- 25 Ocak 2023 tarihinde Med-Der temsilciliğimize kurumsal ziyaret gerçekleştirdi.
- 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye'nin birçok ilinde etkili olan depremde etkilenen illerden biri de temsilciliğimizin de olduğu il olan Diyarbakır'dı. Deprem sonrası Kent Koruma ve Dayanışma Platformunun yönetiminin içinde yer almasak da alt komisyonlarından olan Deprem Kriz Merkezi'nin alt komisyon üyesi olarak çalışmalara katıldık.
- 8 Nisan 2023 tarihinde Diyarbakır Tabip Odası'nı genel başkanımız genel sekreterimiz ve temsilcimiz deprem dolayısıyla geçmiş olsun ziyaretinde bulundu.
- 8 Nisan 2023 tarihinde İHD Amed Şube'yi genel başkanımız, genel sekreterimiz ve temsilcimiz deprem dolayısıyla geçmiş olsun ziyaretinde bulundu.
- 9 Nisan 2023 tarihinde Tuhad-Fed'i Genel Sekreterimizin eşlik etmesi ile beraber deprem dolayısıyla geçmiş olsun ziyaretinde bulunduk.
- 29 Nisan 2023 tarihinde Diyarbakır'da hukuka aykırı bir biçimde tutuklanan tüm hak savunucuları, siyasetçiler, avukatlar ve gazeteciler için hak emek ve meslek örgütleri ile birlikte ortak bir basın açıklamasına katıldık.
- 11 Mayıs 2023 tarihinde Temsilciliğimizin avukatları Diyarbakır Cezaevi kampüsünde tutuklu avukatları ziyaret ettiler.

TİHV İzmir Temsilciliği

- 13 Haziran 2022 Tarihinde Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Nikolaus Meyer-Landrut ve beraberindeki heyet TİHV İzmir Temsilciliği'ni ziyaret etti. Genel olarak TİHV'in, özel olarak da İzmir merkezli TİHV Akademi'nin yürüttüğü proje ve çalışmalar aktarıldı.
- 17 Haziran 2022 tarihinde Deniz Poyraz'ın ölümünün birinci yılı nedeniyle yapılan anma toplantısına Coş-

kun Üsterci, Aytül Uçar ve TİHV gönüllüsü Cansu Kır katıldılar.

- 18 - 19 Haziran 2022 tarihlerinde İzmir Barosu üyesi avukatlara verilen İstanbul Protokolü (IP) eğitiminde Dr. Habibe Güneş görev aldı.
- 24 Haziran 2022 tarihinde TİHV İzmir Temsilciliği tedavi sekreteri Aytül Uçar ve beş insan hakları savunucusu hakkında “görevi yaptırmamak için direnme, kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ve kamu görevlisine yönelik olarak hakaret” iddiasıyla İzmir 49. Asliye Ceza Mahkemesi’nde açılan davanın duruşmasına TİHV İzmir Temsilciliği çalışanları katıldı.
- 26 Haziran 2022 tarihinde İzmir Valiliği tarafından yasaklanmasına karşı yapılmaya istenen LGBTİ+ Onur yürüyüşüne Habibe Güneş, Coşkun Üsterci, Aytül Uçar, Eylem Yıldız ve TİHV gönüllüsü Cansu Kır gözlemci olarak katıldılar. Kolluk güçlerinin işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarını tespit ve belgelemeye çalıştılar.
- 27 Haziran 2022 tarihinde İzmir Barosu, İzmir Tabip Odası (İTO), İHD İzmir Şubesi, Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD) İzmir Şubesi, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) İzmir Şubesi, İHGD, Hak İnişyatı Derneği, İmece Dostluk ve Dayanışma Derneği ve Halklar Arası Dayanışma Köprüsü Derneği ile birlikte “BM 26 Haziran İşkence ile Mücadele ve İşkence Görenlerle Dayanışma Günü” dolayısıyla ortak basın açıklaması yapıldı. Kıbrıs şehitleri Caddesi Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde gerçekleştirilen basın açıklamasına tüm vakıf çalışanları, Ege Dayanışma Grubu üyeleri ile birlikte bazı gönüllüler ve başvurular katılım sağladı.
- 28 Haziran 2022 tarihinde Balıkesir İHD Şubesi tarafından gerçekleştirilen “İnsan Hakları Mücadelesinde Yeni Yöntem Arayışları ve Yeniden Yapılanma” başlıklı çalıştayda Coşkun Üsterci bir sunum yaptı.
- 29 Haziran 2022 tarihinde İzmir Hasta Tutsaklar Platformu’nu temsilen bir heyet TİHV İzmir Temsilciliği’ni ziyaret etti. Coşkun Üsterci, Habibe Güneş ve Aytül Uçar heyet ile görüşme yaptı.
- 30 Haziran 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler’in (BM) mülteciler ile ilgili projelerinde çalışan Murad Akıncılar TİHV İzmir Temsilciliği’ni ziyaret etti. Karşılıklı olarak çalışmaların aktarıldığı görüşmede Aytül Uçar ve Coşkun Üsterci yer aldı.
- 2 Temmuz 2022 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri ve Alevi örgütleri tarafından Madımak Otelinde 33 aydın, yazar ve 2 otel çalışanının yakılarak katledildiği Sivas Katliamı’nın 29’uncu yıl dönümünde

yaşamını yitirenleri anmak için yapılan basın açıklamasına Coşkun Üsterci, Aytül Uçar, Serdar Tekin ve Habibe Güneş katıldılar.

- 3 - 4 Temmuz 2022 tarihlerinde İHS projesi kapsamında İzmir’de yapılan izleme ve belgeleme eğitici eğitiminin 1. buluşmasının organizasyonunda Aslı Davas, Serdar Tekin, Coşkun Üsterci, Eylem Yıldız ve Nehir Bilece görev aldılar.
- 18 Temmuz 2022 tarihinde Deniz Poyraz’ı öldüren Onur Gencer hakkında açılan davanın duruşmasına Coşkun Üsterci gözlemci olarak katıldı.
- 20 Temmuz 2022 tarihinde Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde yapılan “Suruç Katliamı Anması”na Habibe Güneş, Aytül Uçar, Coşkun Üsterci ve TİHV gönüllüsü Cansu Kır gözlemci olarak katıldılar. Anma sırasında katılımcılara fiziksel şiddet uygulayarak müdahale eden kolluk güçlerinin yol açtığı ihlaller gözlemlenip belgelenmeye çalışıldı.
- 4 Ağustos 2022 tarihinde Gezi Parkı davasında yargılananlara verilen cezaları protesto etmek için Mimarlar Odası İzmir Şubesi önünde yapılan 100. Gün Nöbeti eylemine TİHV çalışanları katılım sağladı.
- 24 Ağustos tarihinde Nae Sao Paulo isimli uçak gemisinin sökülme işlemi yapılmak üzere Bezilya’ dan İzmir’e getirilmesini önlemek amacıyla İEDG çağrısıyla Bölge İdare Mahkemesi önünde yapılan basın açıklaması ve suç duyurusu eylemine Coşkun Üsterci katıldı.
- 1 Eylül 2022 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından “Dünya Barış Günü” nedeniyle Cumhuriyet Meydanında yapılan mitinge TİHV çalışanları katılım sağladı.
- 2 Eylül 2022 tarihinde aralarında Aytül Uçar’ın da olduğu insan hakları savunucusu üç kadın hakkında “Cumhurbaşkanına hakaret” iddiasıyla İzmir 41. Asliye Ceza Mahkemesi’nde açılan davanın duruşmasına TİHV İzmir Temsilciliği çalışanları katılım sağladı.
- 10 - 11 Eylül 2022 tarihlerinde İHS projesi kapsamında İzmir’de yapılan izleme ve belgeleme eğitici eğitiminin 2. buluşmasının organizasyonunda Aslı Davas, Serdar Tekin, Coşkun Üsterci, Nilgün Toker, Eylem Yıldız ve Nehir Bilece görev aldılar.
- 22 Eylül 2022 tarihinde İHD Çanakkale Şubesi tarafından düzenlenen panelde Nilgün Toker barış hakkı üzerine bir sunum yaptı.
- 2 - 8 Ekim 2022 tarihlerinde İHS projesi kapsamında İzmir Pamucak’ta yapılan güz okulunun organizasyonunda Aslı Davas, Serdar Tekin, Coşkun Üsterci, Nilgün Toker görev aldılar.

- 10 Ekim 2022 tarihinde İEDG tarafından gerçekleştirilen 10 Ekim Ankara Gar Katliamı anmasına TİHV çalışanları katılım sağladı.
- 19 Ekim 2022 tarihinde ÇHD İzmir Şubesi tarafından ÇHD Genel Başkanı Av. Selçuk Kozağaçlı ve 22 avukatın yargılandığı davaya ilişkin yapılan basın açıklamasına destek ve dayanışma amacıyla Coşkun Üsterci katılım sağladı.
- 20 Ekim 2022 tarihinde tutuklu bulunan TİHV İstanbul Temsilciliği çalışanı sosyal hizmet uzmanı Bilal Yıldız'ın serbest bırakılması amacıyla İzmir temsilcilik binasında bir basın açıklaması gerçekleştirildi. Açıklamaya TİHV İzmir Temsilciliği çalışanlarının yanı sıra İHD, ÇHD, İMECE-Der, SES, ÖHD gibi hak temelli sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri destek amacıyla katılım sağladılar.
- 26 Ekim 2022 tarihinde Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve aynı zamanda Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın İstanbul'da evinden gözaltına alınmasını protesto için İEDG tarafından İzmir Tabip Odası önünde yapılan basın açıklamasına TİHV İzmir Temsilciliği tüm çalışanları katıldılar.
- 27 Ekim 2022 tarihinde Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın tutuklanmasını protesto için İHD, İmece-Der, ÖHD ve ÇHD ile birlikte Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde bir basın açıklaması organize edildi. Açıklamaya TİHV İzmir Temsilciliği tüm çalışanları katıldılar.
- 27 Ekim -30 Aralık 2022 tarihleri arasında Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'ya özgürlük talebiyle her hafta Salı günleri İzmir Tabip Odası önünde hekimler tarafından yapılan nöbet eylemine Habibe Güneş, Aslı Davas, Türkan Baykal, Zeki Gül başta olmak üzere tüm TİHV çalışanları ve gönüllüleri etkin katılım sağladılar.
- 1 Kasım 2022 tarihinde 6 gündür tutuklu bulunan Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve aynı zamanda Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın derhal serbest bırakılması için Çağdaş Hukukçular Derneği İzmir Şubesi, Hak İnisyatifi Derneği, Halkevleri, Halkların Köprüsü Derneği, İmece Der, İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği, KESK İzmir Şubeler Platformu, Özgürlük için Hukukçular Derneği İzmir Şubesi, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) İzmir Şubesi ile birlikte Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde ortak basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya TİHV İzmir Temsilciliği tüm çalışanları katıldılar.
- 3 Kasım 2022 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından yapılan TTB'ye yönelik baskıların son bulması ve Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın derhal serbest bırakılması için İzmir Barosu önünde yapılan basın açıklamasına TİHV İzmir Temsilciliği tüm çalışanları katıldılar.
- 4 Kasım 2022 tarihinde, İzmir Barosu Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma nedeniyle gözaltına alınan Av. Arayen Turan'ın derhal serbest bırakılması talebiyle İzmir Barosu, ÖHD İzmir Şubesi ve ÇHD İzmir Şubesi'nin çağrısıyla İzmir Adliyesi önünde yapılan basın açıklamasına Coşkun Üsterci ve Nehir Bilece katıldı.
- 11 Kasım 2022 tarihinde Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde Gezi Parkı davasında yargılananlara verilen hukuk dışı cezaların 200. günü nedeniyle TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu tarafından yapılan basın açıklamasına Coşkun Üsterci ve Cansu Kır dayanışma amacıyla katıldılar.
- 15 Kasım 2022 tarihinde İmece Dostluk ve Dayanışma Derneği Başkanı ve TİHV Kurucular Kurulu üyesi Günseli Kaya hakkında 2016 yılında Cizre'de TİHV gönüllüsü sağlık çalışanı Aziz Yural'ın öldürülmesine ilişkin yaptığı açıklamalar gerekçe gösterilerek TMK 7/2. maddesinden açılan davanın İzmir 18. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ilk duruşmasına katılım için ÇHD, ÖHD, İHD, Hak İnisyatifi Derneği, Halkların Köprüsü Derneği, İmece Dostluk Dayanışma Derneği ve İHGD ile ortak çağrı yapıldı. TİHV İzmir Temsilciliği çalışanları duruşmaya katılım sağladı. Günseli Kaya beraat etti.
- 18 – 19 Kasım 2022 tarihlerinde İzmir Pamucak'ta yapılan TİHV Tedavi Merkezleri toplantısının organizasyonunda Coşkun Üsterci ve Aytül Uçar görev aldı.
- 25 Kasım 2022 tarihinde “Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” kapsamında İzmir Kıbrısşehitleri caddesinde yapılan gece yürüyüşü ve basın açıklamasına tüm TİHV'li kadınlar katılım sağladı.
- 30 Kasım 2022 tarihinde tutuklu bulunan Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı ile dayanışma amacıyla pasaport postanesi önünde Çağdaş Hukukçular Derneği İzmir Şubesi, Hak İnisyatifi Derneği, Halkların Köprüsü Derneği, İmece Der, İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği, KESK İzmir Şubeler Platformu, Özgürlük için Hukukçular Derneği İzmir Şubesi ile ortak basın açıklaması yapıldı ve topluca kart gönderildi. Etkinliğe TİHV İzmir Temsilciliği tüm çalışanları katıldılar.

- 8 - 11 Aralık 2022 tarihlerinde TİHV 13. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri Programında yer alan belgesel filmlerin fiziki gösterimleri İzmir’de Fransız Kültür Merkezi salonunda gerçekleştirildi. Coşkun Üsterci ve Cansu Kır aktif görev aldı.
- 16 - 18 Aralık 2022 tarihlerinde TİHV 13. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri Programında yer alan belgesel filmlerin fiziki gösterimleri Diyarbakır’da Mordem Kültür Merkezi salonunda gerçekleştirildi. Cansu Kır aktif görev aldı.
- 17 - 18 Aralık 2022 tarihlerinde TİHV 13. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri Programında yer alan belgesel filmlerin fiziki gösterimleri Van’da Barosu Salonunda gerçekleştirildi. Coşkun Üsterci aktif görev aldı.
- 9 Aralık 2022 tarihinde aralarında Aytül Uçar’ın da olduğu insan hakları savunucusu üç kadın hakkında “Cumhurbaşkanına hakaret” iddiasıyla İzmir 41. Asliye Ceza Mahkemesi’nde açılan davanın duruşmasına TİHV İzmir temsilciliği çalışanları katılım sağladı.
- 10 Aralık 2022 tarihinde BM İnsan Hakları Günü nedeniyle İzmir Barosu, İHD İzmir Şubesi, ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Hak İnisyatifi Derneği, İmece Dostluk ve Dayanışma Derneği, Halklar Arası Dayanışma Köprüsü Derneği ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından Alsancak’da 10 Ekim Anıtı ve Anma yerinde ortak bir basın açıklaması gerçekleştirildi. TİHV çalışanları etkin katılım sağladı.
- 10 Aralık 2022 tarihinde Fransız Kültür Merkezinde TİHV 13. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri Afiş Yarışması ödül töreni ve BM İnsan Hakları Günü resepsiyonu gerçekleştirildi. İzmir’de faaliyet gösteren hak temelli sivil toplum kuruluşları ve siyasi partilerin temsilcisi yaklaşık 100 kişi katıldı.
- 19 Aralık 2022 tarihinde İHD, ÇHD ve ÖHD İzmir Şubelerinin çağrısıyla “Hayata Dönüş Operasyonu” adı verilen 19 Aralık Katliamı’nın yıl dönümünde yaşamını yitirenleri anmak ve adalet talebiyle Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde yapılan basın açıklamasına TİHV çalışanları etkin katılım sağladı.
- 19 Aralık 2022 tarihide ÖHD İzmir Şubesi tarafından organize edilen “Hak İhlallerinin Sürekliliği ve İşkençe Mekanı Olarak Hapishaneler” başlıklı panelde Zeki Gül konuşmacı olarak yer aldı. TİHV İzmir Temsilciliği çalışanları katılım sağladılar.
- 21 Aralık 2022 tarihinde İnsan Hakları Gündemi Derneği tarafından düzenlenen “Açık Dersler” başlıklı etkinliğin 20.’inde Nilgün Toker “Hak Siyaseti” temeli bir sunum yaptı. TİHV İzmir Temsilciliği çalışanları katılım sağladılar.
- 23 Aralık 2022 tarihinde Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı’nın İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen duruşmasına Coşkun Üsterci, Nilgün Toker, Türkcan Baykal, Zeki Gül ve Habibe Güneş katılım sağladı.
- 26 Aralık 2022 tarihinde, Deniz Poyraz katili Onur Gencer’in duruşması öncesi 2017 yılından bu yana “Savunmaya Özgürlük, Herkes İçin Adalet” şiarıyla sürdürülmekte olan “Adalet Nöbeti” İzmir Barosunun ev sahipliğinde. Türkiye Barolar Birliği (TBB) ve 15 Baronun katılımıyla İzmir Adliyesi önünde gerçekleştirildi. Adalet nöbeti ve basın açıklamasına TİHV’i temsilen Coşkun Üsterci ve Nehir Bilece katılım sağladı.
- 27 Aralık 2022 tarihinde, Deniz Poyraz katili Onur Gencer’in yargılandığı davanın Aliğa Ceza ve İnfaz Kurumları Kampüsü’nde görülen karar duruşmasına Coşkun Üsterci, Günseli Kaya ve Nehir Bilece katılım sağladı.
- 28 Aralık 2022 tarihinde Roboski Katliamının yıl dönümünde HDK çağrısıyla Cumhuriyet Meydanında yapılan anma törenine Coşkun Üsterci, Aytül Uçar ve Cansu Kır katıldılar.
- 29 Aralık 2022 tarihinde Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı’nın İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen duruşmasına Coşkun Üsterci, Nilgün Toker ve Habibe Güneş katılım sağladı.
- 30 Aralık 2022 tarihinde aralarında Aytül Uçar’ın da olduğu insan hakları savunucusu üç kadın hakkında “Cumhurbaşkanına hakaret” iddiasıyla İzmir 41. Asliye Ceza Mahkemesi’nde açılan davanın karar duruşması öncesi Çağdaş Hukukçular Derneği İzmir Şubesi, Hak İnisyatifi Derneği, Halkevleri, Halkların Köprüsü Derneği, İmece Dostluk ve Dayanışma Derneği, İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği İzmir Şubesi birlikte İzmir adliyesi önünde ortak basın açıklaması yapıldı ve daha sonra duruşmaya katılım sağlandı. Mahkeme Aytül Uçar hakkında beraat kararı verdi.
- 13 Ocak 2023 tarihinde İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen İkinci Yüzyılın İktisat Kongresi kapsamında Aziz Vukalos Kilisesi Kültür Merkezi’nde gerçekleştirilen uzman toplantısına Coşkun Üsterci katılarak ekonomi ve sosyal haklar üzerine kısa bir sunum yaptı.
- 13 Ocak 2023 tarihinde Aytül Uçar ve beş insan hakları savunucusu hakkında “görevi yaptırmamak için direnme, kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız

katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ve kamu görevlisine yönelik olarak hakaret” iddiasıyla İzmir 49. Asliye Ceza Mahkemesi’nde açılan davanın duruşmasına TİHV İzmir Temsilciliği çalışanları katılım sağladı.

- 19 Ocak 2023 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri (İEDG) tarafından Alsancak Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde düzenlenen Hrant Dink anmasına TİHV İzmir Temsilciliği çalışanları katılım sağladı.
- 21 Ocak 2023 tarihinde İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi Projesi kapsamında yapılan insan hakları savunucuları için bölgesel ve ulusal tartışma forumunun organizasyonunda Nilgün Tokker Kılıç, Nehir Bilece, Coşkun Üsterci ve Serdar Tekin aktif görev aldılar.
- 23 Ocak 2023 tarihinde yaptığı sosyal medya paylaşımı ile “terörle mücadelede görev almış kamu görevlisini hedef göstermek” ve “kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret etmek” iddialarıyla hakkında dava açılan İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHGD) Yönetim Kurulu Başkanı Özlem Yılmaz’ın İzmir 21. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen duruşmasına dayanışma amacıyla ve gözlemci olarak Coşkun Üsterci ve Nehir Bilece katılım sağladılar.
- 28 - 29 Ocak 2023 tarihlerinde İzmir Barosu, İzmir Tabip Odası ve TİHV tarafından avukatlara yönelik yapılan İstanbul Protokolü (İP) eğitiminde Habibe Güneş görev aldı.
- 2 Şubat 2023 tarihinde Muğla Milas’ ta Akbelen Ormanı’nda kurulmak istenen linyit maden ocağına karşı nöbet eylemleri sırasında hakkında ‘görevi yaptırmamak için direnme’ ve ‘kamu görevlisine hakaret’ iddialarıyla dava açılan Füsün Ergün’ün Milas 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülen duruşmasına TİHV adına Füsün Ergün’ün avukatlığını üstlenen Nehir Bilece katıldı.
- 16 Şubat 2023 tarihinde, 2022 yılında İzmir Barosu Genel Kurulu’nda yaptığı konuşma nedeniyle “örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek” suçlamasıyla hakkında dava açılan Av. Aryen Turan’ın İzmir 10’uncu Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen duruşmasına ve daha sonra İzmir Adliyesi önünde yapılan basın açıklamasına Coşkun Üsterci, Günseli Kaya ve Nehir Bilece dayanışma ve destek amacıyla katılım sağladılar.
- 20 Şubat 2023 tarihinde TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu tarafından 6 Şubat Gaziantep ve Maraş depremlerinde yaşanan ihmaller ve yapılan hataları protesto için Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde yapılan basın açıklamasına Aytül Uçar, Habibe Güneş, Cansu Kır ve Coşkun Üsterci katılım sağladı.
- 1 Mart 2023 tarihinde, 2021 yılında İzmir’de üç Suriyeli mültecinin yakarak öldüren kişi hakkında açılan davanın İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen ilk duruşmasına İHD ve TİHV adına Nehir Bilece katıldı.
- 3 Mart 2023 tarihinde İnsan Hakları Derneği (İHD) İzmir Şubesi’nin her ayın ilk Cuma günü gerçekleştirdiği “Barış Nöbeti”ne ve sonrasında yapılan basın açıklamasına dayanışma amacıyla TİHV’i temsilen Coşkun Üsterci katıldı.
- 8 Mart 2023 tarihinde dünya kadınlar günü nedeniyle yapılan gece yürüyüşüne tüm TİHV’li kadınlar katılım sağladı.
- 9 Mart 2023 tarihinde İHD Balıkesir Şube Eş Başkanı Rafet Fahri Semizoğlu hakkında, ‘terörizmin finansmanının önlenmesine dair kanuna muhalefet’ iddiasıyla Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesi’nde açılan davanın görülen duruşmasına İHD ve TİHV adına Nehir Bilece katıldı.
- 14 Mart 2022 tarihinde Tıp Bayramı nedeniyle İzmir Tabip Odası, SES İzmir Şubesi ve diğer sağlık meslek örgütleri ile birlikte yapılan basın açıklamasına ve ardından zorla kaybedilen ve öldürülen sağlık çalışanlarını anmak amacıyla denize karanfil bırakma etkinliğine Habibe Güneş ve Coşkun Üsterci katıldılar.
- 18 Mart 2023 tarihinde İHD İzmir Şubesi ve kayıp yakınları tarafından “Kayıplar Bulunsun Failler Yargılsın” talebiyle Konak eski Sümerbank önünde yapılan oturma eylemine ve basın açıklamasına dayanışma amacıyla TİHV’i temsilen Coşkun Üsterci katıldı.
- 27 Mart 2023 tarihinde Muğla Milas’ ta Akbelen Ormanı’nda kurulmak istenen linyit maden ocağına karşı nöbet eylemleri sırasında hakkında ‘görevi yaptırmamak için direnme’ ve ‘kamu görevlisine hakaret’ iddialarıyla dava açılan Füsün Ergün ve diğer yaşam savunucularının Milas 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülen duruşmasına ve daha sonra yapılan basına açıklamasına Av. Nehir Bilece ve Coşkun Üsterci katıldı.
- 29 Mart 2023 tarihinde Karşıyaka çarşı girişinde KHK ile ihraç edilen kamu emekçileri tarafından 247’si yapılan ve Ankara 21. İdare Mahkemesince haklarında iade kararı verilen Feride Aksu Tanık, Zerrin Kurtoğlu ve Nermin Biter adına ithaf edilen oturma eylemine TİHV İzmir Temsilciliği tüm çalışanları katılım sağladı.
- 30 Mart 2023 tarihinde İHD MYK ve İzmir Şube yöneticisi Vetha Aydın Yüksel’in, İHD Siirt Şube Başkanlığı döneminde yürütmüş olduğu dernek faaliyetleri nedeniyle hakkında Siirt 1’inci Ağır Ceza Mahkemesi tarafından açılan davanın duruşması öncesinde İzmir Ad-

liyesi önünde yapılan basın açıklamasına Nehir Bilece, Günseli Kaya ve Coşkun Üsterci katılım sağladılar.

- 24 Nisan 2023 tarihinde, İzmir Barosu'nun 2018 - 2021 dönemi Başkan ve Yönetim Kurulu üyeleri hakkında, Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın özel hayata, farklı yaşam tercihlerine ve LGBTIQ+ bireylere yönelik ayrımcı vaazına karşı yaptıkları açıklama nedeniyle İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan davanın duruşmasına dayanışma amacıyla TİHV'i temsilen Coşkun Üsterci ve Nehir Bilece katıldılar. İzmir Barosu yöneticileri beraat ettiler.
- 25 Nisan 2023 tarihinde ÖHD İzmir Şubesi tarafından Diyarbakır merkezli yürütülen soruşturma kapsamında aralarında üyelerinin de bulunduğu 100'ü aşkın kişinin gözaltına alınmasını protesto etmek için İzmir Adliyesi önünde yapılan basın açıklamasına Coşkun Üsterci, Nehir Bilece katıldılar.
- 25 Nisan 2023 tarihinde Gezi Parkı davası sanıklarının haklarında 18'er yıl hapis cezası verilerek tutuklanışlarının birinci yılın nedeniyle TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu (İKK) tarafından Alsancak Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde yapılan nöbet eylemi ve basın açıklamasına Coşkun Üsterci, Habibe Güneş, Aytül Uçar, Cansu Kır ve Nehir Bilece katıldılar.
- 25 Nisan 2023 tarihinde, Diyarbakır merkezli operasyonlar sonucu aralarında insan hakları savunucularının da olduğu 100 den fazla kişinin gözaltına alınmasını protesto amacıyla İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından Kıbrışşehirli Caddesinde yapılan basın açıklamasına Coşkun Üsterci, Habibe Güneş, Aytül Uçar, Cansu Kır ve Nehir Bilece katıldılar.

TİHV Van Temsilciliği

- 16.06.2022 tarihinde Mülteci Sığınmacılarla Dayanışma Derneği MSYD-ASRA ile çevrimiçi tanışma toplantısı gerçekleştirildi. Toplantıya Raperin Tunç, Gülnarin Demirel ve Beritan Hazal Kölen katılım sağladı.
- Hasta Mahpuslar için basın açıklamasına katılım sağlandı. Van Barosunda Mültecilerle ilgili panele Sevim Çiçek panelist olarak katıldı.
- 01.09.2022 tarihinde Van Emek ve Demokrasi Platformunun 1 Eylül basın açıklamasına katılım sağlandı.
- 14.09.2022 tarihinde UNHCR'ın psikologlarla yapılan toplantısına vakıftan iki psikolog arkadaşımız katılım sağladı.
- 22.09.2022 İzmir Yaşamak Sosyal Alan ve Dayanışma Derneği vakfı ziyaret etti.
- 04.10.2022 tarihinde İlk Umut Derneği vakfı ziyaret etti.

- 06.10.2022 tarihinde ÖHD ve Van Emek Demokrasi Platformunun "Bu Coğrafyanın Barışa İhtiyacı Var" basın açıklamasına katılım sağlandı.
- 07.10.2022 tarihinde İHD'de düzenlenen "Bu Coğrafyanın Barışa İhtiyacı Var" oturma eylemine katılım sağlandı.
- 10.10.2022 tarihinde KESK, DİSK, TMMOB, Van-Hakkâri Tabip Odası tarafından düzenlenen 10 Ekim Anmasına katılım sağlandı.
- 20.10.2022 tarihinde tutuklu olan TİHV İstanbul Temsilciliği Sosyal Hizmet Uzmanı Bilal Yıldız'ın serbest bırakılması için Van'da bulunan STK temsilcileri ile birlikte Vakıfta basın açıklaması yapıldı.
- 21.10.2022 tarihinde yeni BARO Yönetimi ziyaret edildi.
- 21.10.2022 tarihinde Göç Araştırmaları Merkezi vakfı ziyaret etti.
- 26.10.2022 tarihinde TTB Merkez Konsey Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın gözaltına alınması üzerine Van'da bulunan STK ve siyasi parti temsilcileri ile birlikte sanat sokağında basın açıklaması yapılarak bu durum protesto edildi. Aynı günün akşamında saat 17:30'da Van Hakkâri Tabip Odası tarafından aynı gerekçeyle organize ettiği basın açıklamasına katılım sağlandı
- 29.10.2022 tarihinde TTB Merkez Konsey Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın gözaltına alınması üzerine Van'da bulunan STK ve siyasi parti temsilcileri ile birlikte İHD Van Şubesi önünde yapılan "Emek Meslek Örgütlerine, Yargıya ve Demokrasiye Müdahale Kabul Edilemez" çağrısıyla yapılan basın açıklamasına katılım sağlandı.
- 03.11.2022 tarihinde ABD Dışişleri Bakanlığı Nüfus, Mülteciler ve Göç Birimi vakfı ziyaret etti.
- İzmir'de gözaltına alınan ÖHD'li avukat Aryen Turan için 03 Kasım 2022 tarihinde ÖHD Van Şubesi tarafından Van Adliyesi önünde organize edilen basın açıklamasına katılım sağlandı.
- 12-13-14 Kasım 2022'de Diyarbakır'da düzenlenen Kadın Sığınakları ve Danışma Dayanışma Merkezleri Kurultayına katılım sağlandı.
- 04.11.2022 tarihinde Barış nöbetinde olan İHD Van Şubesi ziyaret edildi.
- İHSS projesi kapsamında Doğu Anadolu Bölgesi dayanışma ağındaki kurumlarla birlikte 17 Kasım 2022 tarihinde İHD Van Şubesinde İnsan Hakları Savunucuları üzerindeki baskılara son verilmesi için basın açıklaması yapıldı. Sonrasında cezaevinde bulunan insan

- hakları savunucularına destek amaçlı kartpostal gönderildi.
- 21.11.2022 tarihinde UNHCR'in düzenlediği Tercümanlara Yönelik Mültecilerle Çalışma eğitimine vakıftan üç tercüman arkadaşımız katılım sağladı.
  - 07.12.2022 tarihinde Van Barosu, Van-Hakkâri Tabip Odası, ÖHD Van Şubesi, KESK Van Şubeler Platformu, İHD Van Şubesi ile birlikte KESK Van Şubesinde 10 Aralık İnsan Hakları Haftası ile ilgili program basın açıklaması ile kamuoyuyla paylaşıldı.
  - 10.12.2022 tarihinde Van Barosu, Van-Hakkâri Tabip Odası, ÖHD Van Şubesi, KESK Van Şubeler Platformu, İHD Van Şubesi ile birlikte saat 12:30'da Sanat sokağında İnsan Hakları Haftası ile ilgili basın açıklaması yapıldı. Saat 15:00'de Van Barosunda Van'daki STK ve siyasi parti temsilcilerinin katılımıyla İnsan Hakları Haftası Resepsiyonu yapıldı.
  - 11.12.2022 tarihinde Van Barosu, Van-Hakkâri Tabip Odası, ÖHD Van Şubesi, KESK Van Şubeler Platformu, İHD Van Şubesi ile birlikte Van Barosu Tahir Elçi Konferans salonunda Prof. Dr. Fatma Gök, İHD eş başkanı Av. Eren Keskin ve Av. Ümit Dede'nin panelist olduğu İnsan Hakları Paneli düzenlendi.
  - 12.12.2022 tarihinde Van Barosu, Van-Hakkâri Tabip Odası, ÖHD Van Şubesi, KESK Van Şubeler Platformu, İHD Van Şubesi ile birlikte Tuhay-Der Van şubesi tarafından organize edilen "Savaşa Hayır Tecrit'e Son" basın açıklamasına gözlemci olarak katılım sağlandı.
  - 13.12.2022 tarihinde Van Barosu, Van-Hakkâri Tabip Odası, ÖHD Van Şubesi, KESK Van Şubeler Platformu, İHD Van Şubesi ile birlikte insan hakları haftası kapsamında İHD Van Şubesi önünde cezaevinde bulunan insan hakları savunularının serbest bırakılması çağrısıyla basın açıklaması yapıldı ve sonrasında dayanışma amaçlı kartpostal gönderildi. Daha sonra muhabirleri cezaevinde bulunan Mezopotamya haber ajansına destek ziyaretinde bulunuldu.
  - 14.12.2022 tarihinde Van Barosu, Van-Hakkâri Tabip Odası, ÖHD Van Şubesi, KESK Van Şubeler Platformu, İHD Van Şubesi ile birlikte insan hakları haftası kapsamında Van Barosunda Van Barosu İnsan Hakları Merkezi avukatları tarafından "Türkiye'de Yaşanan Hak İhlalleri ve Cezaevlerine Yansımaları ile Mahpus Hakları" konulu panel düzenlendi.
  - 15.12.2022 tarihinde Van Barosu, Van-Hakkâri Tabip Odası, ÖHD Van Şubesi, KESK Van Şubeler Platformu, İHD Van Şubesi ile birlikte insan hakları haftası kapsamında Van Barosunda Van Eğitimsen Müzik Grubu tarafından konser verildi.
  - Bitlis'te attığı tweet nedeniyle tutuklanan gazeteci Sinan Aygül 15.12.2022 tarihinde İHD Van Şubesi ile birlikte cezaevinde ziyaret edildi. Daha sonra Sinan Aygül'ün avukatı ve ailesi ziyaret edildi.
  - 16.12.2022 tarihinde Van Barosu, Van-Hakkâri Tabip Odası, ÖHD Van Şubesi, KESK Van Şubeler Platformu, İHD Van Şubesi ile birlikte insan hakları haftası kapsamında 2020 yılında Van Gölünde tekne faciası nedeniyle yaşamını yitiren mültecileri anmak amacıyla Van Gölüne karanfil bırakıldı ve sonrasında kimsesizler mezarlığı ziyaret edildi.
  - 17-18.12.2022 tarihinde insan hakları haftası kapsamında Van Barosunda TİHV Belgesel Film Günleri düzenlendi.
  - 22.12.2022 tarihinde Van ili Erciş ilçesi eski Partaş köyünde barajın çekilmesiyle çok sayıda insan iskeletine rastlanması üzerine Van Barosu İnsan Hakları Merkezi, İHD Van Şubesi, Çevder, ÖHD Van Şubesi ile birlikte adı geçen yerde gözlemler yapılarak Erciş Cumhuriyet Başsavcılığına ihbarda bulunuldu.
  - 23.12.2022 tarihinde TTB Merkez Konsey Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın İstanbul Çağlayan'daki duruşmasına temsilciliği temsilen başvuru hekimimiz Hüseyin Yaviç katılım sağladı.
  - 29.12.2022 tarihinde tutuklu olan TİHV İstanbul Temsilciliği Sosyal Hizmet Uzmanı Bilal Yıldız'a dayanışma amaçlı kartpostal gönderildi.
  - 13.01.2023 tarihinde Mülteci Hakları Merkezi Van Şubesinin Van'daki kurumlara faaliyetleri hakkında bilgilendirme yapmak amacıyla organize ettiği toplantıya başvuru hekimimiz Hüseyin Yaviç katılım sağladı.
  - 02.02.2022 tarihinde Van Çevder tarafından organize edilen Dünya Sulak Alanlar günü etkinliğine başvuru hekimimiz Hüseyin Yaviç katılım sağladı.
  - 04.02.2023 tarihinde düzenlenen Özgürlük için Hukukçular Derneği Van Şubesinin olağanüstü kongresine temsilcimiz Sevim Çiçek ve Emrah Kertiş katılım sağladı.
  - 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli yaşanan deprem felaketi nedeniyle ilimizdeki STK'larla ortaklaşa deprem kriz masası çalışmalarına katılım sağlandı.
  - HDP Van İl Örgütü tarafından 11 Mart 2023 tarihinde KESK Van Şube Konferans salonunda organize edilen Doğal Afet Olan Depremlere Karşı Akıl ve Bilim konulu panele Sevim Çiçek panelist olarak katıldı. Afet yönetimi süreçlerinde STK'lar ile eşgüdümlü planlamanın önemi başlığıyla bir sunum yapıldı.

- 26 Nisan 2023 tarihinde Diyarbakır merkezli 21 ilde düzenlenen gözetililer sonrası Van Emek ve Demokrasi Platformu tarafından gerçekleştirilen basın açıklamasına katılım sağlandı.

TİHV Cizre Referans Merkezi

Cizre Referans Merkezi olarak 01.06.2022- 30.04.2023 tarihleri arasında yürüttüğümüz faaliyetlere ilişkin bilgiler aşağıdaki şekildedir;

Eğitim-Toplantı ve Ziyaretler

- 22.06.2022 tarihinde “Türkiye’de İnsan Hakları ve Kadın Hakları” paneline katılım sağlandı.
- 03.08.2022 tarihinde Diyarbakır’da tedavi toplantısına katılım sağlandı.
- 05.08.2022 tarihinde Cizre’de 3 kurs merkezi ziyaret edildi
- 09.08.2022 tarihinde Şırnak merkezde 2 kurs merkezi ziyaret edildi.
- 17.08.2022 tarihinde Cizre’de 3 sürücü kursu ziyaret edildi.
- 15.09.2022 tarihinde Cizre’de 3 kurs merkezi ziyaret edildi.
- 24.09.2022 tarihinde Van SHU süpervizyon çalışmasına katılım sağlandı.
- 10.10.2022 tarihinde 2 kurs merkezleri ziyaret edildi.
- 20.10.2022 tarihinde Tutuklu Arkadaşımız Bilal Yıldız için Şırnak Barosu ve Şırnak İHD Şubesiyle ortak açıklama yapıldı.
- 16.11.2022 tarihinde Bırca Belek Dil Kültür Derneği ziyaret edildi.
- 19/20.11.2022 İzmir’de yapılan TİHV tedavi merkezleri toplantısına katılım sağlandı.
- 25.11.2022 tarihinde Tedavi merkezleri koordinatörü-müzle görüşerek, Diyarbakır’dan gelecek gezici sağlık ekibi için organizasyon yapıldı.
- 09.12.2022 tarihinde Şırnak Barosu ve Şırnak İHD Şubesiyle İnsan hakları haftasındaki program için görüşmeler sağlandı.
- 27.12.2022 Özlük hakları komisyon toplantısına katılım sağlandı.
- 18.01.2023 tarihinde tedavi toplantısına katılım sağlandı.
- 18.01.2023 tarihinde Özlük hakları komisyon toplantısına katılım sağlandı.
- 30.01.2023 tarihinde Bırca Belek Dil Kültür Derneği ziyaret edildi.
- 01.02.2023 tarihinde tedavi toplantısına katılım sağlandı.
- 03.02.2023 tarihinde HDP Cizre yönetimi ziyaret edildi.
- 06/10.02.2023 tarihlerinde deprem koordinasyon merkezindeki çalışmalara katılım sağlandı.
- 20.02.2023 tarihinde tedavi toplantısına katılım sağlandı.
- 23.02.2023 tarihinde Cizre 1. Ağır ceza mahkemesindeki Nihat Kazanhan duruşmasına katılım sağlandı.
- 16.03.2023 tarihinde Özlük hakları komisyon toplantısına katılım sağlandı.
- 27.03.2023 tarihinde tedavi toplantısına katılım sağlandı.
- 31.03.2023 tarihinde Özlük hakları komisyon toplantısına katılım sağlandı.
- 08.04.2023 tarihinde tedavi toplantısına katılım sağlandı.
- 27.04.2023 tarihinde tedavi toplantısına katılım sağlandı.

MALÎ RAPOR

TAHMİNİ BÜTÇE

A. GELİRLER*	44.024.601,58
1. Proje Bağışları	43.941.601,58
1.1. Temel Faaliyet	25.208.906,72
Birleşmiş Milletler İşkence Görenler Gönüllü Fonu	747.592,00
Norveç Büyükelçiliği	1.954.374,50
İsveç Kalkınma Ajansı	20.238.724,22
Sigrid Rausing Trust	1.462.188,00
İsviçre Savaş Travması Vakfı	806.028,00
1.2. Diğer Proje Bağışları ve Katkılar	18.732.694,87
Avrupa Birliği - İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi	15.973.280,00
Sigrid Rausing Trust	2.361.996,00
Van Referans Merkezi Faaliyetlerinin Sürdürülmesi (Basel)	197.752,87
Depremden Etkilenen İllere Yönelik Psikososyal Destek Çalışması	199.666,00
2. Diğer Gelirler	83.000,00
2.1. Diğer Bağışlar	20.000,00
2.2. Kira Gelirleri	63.000,00
B. GİDERLER	44.024.601,58
1. Proje ve Katkıların Harcamaları	44.024.601,58
1.1. Temel Faaliyet	25.208.906,72
1.1.1. Ücretler	13.194.341,78
1.1.2. Ücret Dışı Sabit ve Değişken Giderler	12.014.564,94
1.2. İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi	15.973.280,00
1.2.1. Ücretler	6.389.312,00
1.2.2. Ücret Dışı Sabit ve Değişken Giderler	9.583.968,00

* 2023 yılında Sigrid Rausing Trust'tan rezerv olarak beklenen 50.000 GBP (1.124.760 TL) 2023 gelirlerine dahil edilmemiştir.

1.3. Tedavi ve Rehabilitasyon Faaliyetlerinin Sürdürülmesi ve Güçlendirilmesi (Sigrid)		2.361.996,00
1.3.1. Ücretler	1.346.337,72	
1.3.2. Ücret Dışı Sabit ve Değişken Giderler	1.015.658,28	
1.4. Van Referans Merkezi Faaliyetlerinin Sürdürülmesi (Basel)		197.752,87
1.4.1. Ücretler	197.752,87	
1.4.2. Ücret Dışı Sabit ve Değişken Giderler	0,00	
1.5. Depremden Etkilenen İllere Yönelik Psikososyal Destek Çalışması		199.666,00
1.5.1. Ücretler	0,00	
1.5.2. Ücret Dışı Sabit ve Değişken Giderler	199.666,00	
1.6. Proje Dışı Giderler		83.000,00
1.6.1. Muhtelif Giderler	83.000,00	

GELİR GİDER FARKI**0,00**

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI 31.12.2022 TARİHLİ GELİR TABLOSU (TL)

	Önceki Dönem	Cari Dönem
A- BRÜT SATIŞLAR	15.942.373,40	30.157.053,70
1- Diğer Gelirler	295.698,74	41.823,00
2- Bağış ve Yardımlar	0,00	30.115.230,70
B- NET SATIŞLAR	15.942.373,40	30.157.053,70
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	15.942.373,40	30.157.053,70
C- FAALİYET GİDERLERİ (-)	15.780.128,43	30.156.760,13
1- Amaca Yönelik Giderler	0,00	30.156.760,13
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI	162.244,97	293,57
D- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR	627.611,07	5.037.794,89
1- Faiz Gelirleri	84.080,00	94.180,61
2- Kambiyo Karları	543.531,07	4.943.614,28
E- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)	26.212,23	216.379,38
1- Kambiyo Zararları (-)	26.212,23	216.379,38
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR	763.643,81	4.821.709,08
F- OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR	0,00	565.809,34
1- Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar	0,00	565.809,34
G- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	0,00	590.460,35
1- Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0,00	478.359,67
2- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	0,00	112.100,68
DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI	763.643,81	4.797.058,07
H- DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)	0,00	0,00
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI	763.643,81	4.797.058,07

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI 31.12.2022 TARİHLİ BİLANÇOSU (TL)

AKTİF (VARLIKLAR)		
	Önceki Dönem	Cari Dönem
I- DÖNEN VARLIKLAR	17.243.730,91	46.196.393,48
A- Hazır Değerler	16.515.086,66	40.126.200,64
1- Kasa	12.235,66	2.263,51
3- Bankalar	16.502.851,00	40.123.937,13
C- Ticari Alacaklar	11.177,56	11.177,56
5- Verilen Depozito ve Teminatlar	11.177,56	11.177,56
D- Diğer Alacaklar	2.147,46	0,00
5- Diğer Çeşitli Alacaklar	2.147,46	0,00
E- Stoklar	356.713,18	5.695.193,27
7- Verilen Sipariş Avansları	356.713,18	5.695.193,27
G- Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	141,06	0,00
2- Gelir Tahakkukları	141,06	0,00
H- Diğer Dönen Varlıklar	358.464,99	363.822,01
5- Avansları	7.405,93	74.547,60
6- Personel Avansları	351.059,06	289.274,41
II- DURAN VARLIKLAR	2.414.641,16	2.648.745,41
A- Ticari Alacaklar	32.719,05	32.719,05
5- Verilen Depozito ve Teminatlar	32.719,05	32.719,05
D- Maddi Duran Varlıklar	2.297.457,82	2.435.324,60
3- Binalar	1.097.694,85	1.097.694,85
6- Demirbaşlar	1.199.762,97	1.337.629,75
E- Maddi Olmayan Duran Varlıklar	81.839,29	81.839,29
1- Haklar	64.425,07	64.425,07
5- Özel Maliyetler	17.414,22	17.414,22
G- Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	2.625,00	98.862,47
1- Gelecek Yıllara Ait Giderler	2.625,00	0,00
2- Gelir Tahakkukları	0,00	98.862,47
AKTİF TOPLAM	19.658.372,07	48.845.138,89

PASİF (VARLIKLAR)		
	Önceki Dönem	Cari Dönem
I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	431.174,94	1.325.075,65
B- Ticari Borçlar	4.089,12	468.264,37
1- Satıcılar	4.089,12	468.264,37
C- Diğer Borçlar	0,00	28.445,53
4- Personele Borçlar	0,00	7.962,00
5- Diğer Çeşitli Borçlar	0,00	20.483,53
F- Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	427.085,82	828.365,75
1- Ödenecek Vergi ve Fonlar	159.174,59	371.072,90
2- Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	267.911,23	453.255,85
4- Ödenecek Diğer Yükümlülükler	0,00	4.037,00
III- ÖZ KAYNAKLAR	19.227.197,13	47.520.063,24
A- Ödenmiş Sermaye	679,43	679,43
1- Sermaye	679,43	679,43
C- Kar Yedekleri	13.825.967,51	37.321.775,55
6- Özel Fonlar	13.825.967,51	37.321.775,55
D- Geçmiş Yıllar Kârları	6.594.749,33	7.358.393,14
1- Geçmiş Yıllar Kârları	6.594.749,33	7.358.393,14
E- Geçmiş Yıllar Zararları (-)	1.957.842,95	1.957.842,95
1- Geçmiş Yıllar Zararları (-)	1.957.842,95	1.957.842,95
F- Dönem Net Kârı (Zararı)	763.643,81	4.797.058,07
1- Dönem Net Kârı	763.643,81	4.797.058,07
PASİF TOPLAM	19.658.372,07	48.845.138,89

TIHV Genel Merkezi

Kültür Mah. Mithatpaşa Caddesi No: 49/11 6. Kat
06420 Kızılay, ANKARA
Telefon : +90 (312) 310 66 36
Faks : +90 (312) 310 64 63
E-posta : tihv@tihv.org.tr

TIHV Diyarbakır Temsilciliği

Yenişehir Mah. Prof. Dr. Selahattin Yazıcıoğlu Cad.
Oryal My Office A-Blok No: 10-A Daire: 50 Kat: 14
21100 Yenişehir, DİYARBAKIR
Telefon : +90 (412) 228 26 61
Faks : +90 (412) 228 24 76
E-posta : diyarbakir@tihv.org.tr

TIHV İstanbul Temsilciliği

Bozkurt Mah. Türkbeyi Sokak Ferah Apt. No:113/6
34375 Kurtuluş-Şişli, İSTANBUL
Telefon : +90 (212) 249 30 92
Faks : +90 (212) 293 43 33
E-posta : istanbul@tihv.org.tr

TIHV İzmir Temsilciliği

Alsancak Mah. 1471. Sokak, Kenet 1 Sitesi No:1/1-2
35220 Konak, İZMİR
Telefon : +90 (232) 463 46 46
Faks : +90 (232) 463 91 47
E-posta : izmir@tihv.org.tr

TIHV Cizre Referans Merkezi

Dicle Mahallesi, Nurullah Caddesi No: 57/1
73200 Cizre, ŞIRNAK
Telefon : +90 (486) 616 86 07
Faks : +90 (486) 616 86 10
E-posta : cizre@tihv.org.tr

TIHV Van Temsilciliği

Şerefiye Mahallesi, Santral 6. Sokak
Haydaroğlu İş Merkezi B – Blok No: 24/25 Kat: 2
65100 İpekyolu, VAN
Telefon : +90 (432) 214 11 37
Faks : +90 (432) 215 12 61
E-posta : van@tihv.org.tr